

צ'בזטי מוזהר"ן

קמא

דף טו: טז: יז.

עם

ביאור חברותא

ללימוד בעיון

תורה יב

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר

(הי"מ שמו שמוח)

תורה אור
 ישעיהו יג (יב) אוקיר אנוש
 מן ואדם מקתם אופיר:
 תהלים צג (א) יקוק קלך
 גאות לבש יקוק עז
 התאזר אף תכון תבל בל
 תמוט:
 תהלים קכט (ו) שלא מלא
 כפר קוצר וחסנו מעפר:
 תהלים קד (ג) תקנה בנים
 עליותי השם עבים רכבו
 תהלה על כנפי רוח:
 ישעיהו מד (ג) תרש עצים
 נטה קו ותארו בשדה
 יעשהו פקצעות ופחזות:
 ותארו ויעשהו פתבתי איש
 כתפארת אדם לשבת בית:
 דברים עב ז (ז) כי תאמר
 בלבך רבים הגוים האלה
 מפני איכה אכל להורשים:
 תהלים כט (ג) קול יקוק על
 המים אל הכבוד הרעים יקוק
 על מים רבים:
 תהלים קמה (כא) תהלת
 יקוק ידבר פי ויברך כל
 בשר שם קדשו לעולם ועד:

ותשכב, שהדיבור צריך להאיר באדם, שהוא למטה במדרגה פחותה. וע"כ נקרא הדיבור צפרתא דקאי עד קרסוליה במיא. **מיוא** הוא בחי' האדם, שנתהוו ממיין דוכרין ומיין נוקבין כידוע [א]. והדיבור שהוא בחי' צפרתא קאי עד קרסוליה, אצל האדם שהוא במדרגה פחותה, כדי להאיר לו בבחי' ותגל **מרגלותיו וכו'** כנ"ל. וזהו דקאי עד קרסוליה במיא כנ"ל : **ואמרין לית מיוא**, היינו שהבינו שא"א לזכות לדיבור, אלא ע"י כבוד בשלימות, שיהיה האדם בעיניו אפס ואין. וזהו לית מיוא, שהאדם יהיוק עצמו **לנחותי, לשון שפלות**, היינו להיות שפל ועניו. אך שהיה **לאוקורי נפשינו, לשון (ישעיהו יג) אוקיר אנוש מפני**. היינו שהיה הענוה בשביל גדלות, כדי להתכבד ולהתייקר [ב]. כי מחמת שיודעין גדול ביוזי הגדלות, ע"כ הם ענווים בשביל להתכבד ולהתייקר ע"י הענוה. וזהו בחי' עניויות שהוא תכלית הגדלות. וזהו **ובעינין לנחותי**, להיות שפלים וענווים, **לאוקורי נפשינו** כדי שע"י נהיה יקרים וחשובים, כי הגאווה מבוזה מאד: **נפק ברת קלא ואמר, לא תחותו להכא, לא תחותו להיות שפלים בשביל זה בשביל לאוקורי נפשינו**. שהזוהרם הבת קול שלא יהיו ענווים בשביל להתייקר ולהתכבד כי זה עניויות היא תכלית הגדלות : **דנפלה חצינא לבר נגרא הא שבע שנין, ולא מטיא לארעא** שהבת קול הודיעה להם שורש הגדלות, כדי שיתרחקו" עד קצה אחרון. ולא יחותו להכא, שלא יהיו ענווים בשביל גדלות, כמאמר חז"ל (אבות פ"ד) [ג] מאד מאד הוי שפל רוח. היינו שהודיעה להם, שהגדלות הוא מנפילות והתפארות והגאות' של הקב"ה שהוא לבושו, כמ"ש (תהלים צג) **ה' מלך גאות לבש**. וזה **דנפלא" חצינא** בחי' לבוש, כמ"ש (שם קכט) **והצנו מעמרה בר נגרא**, זה הקב"ה. כמ"ש (שם קד) **המקרה במים עליותיו**, וכמאמר (חולין ס'). אלתיכם נגר הוא. מנפילת הלבוש הזה נתהווה הגדלות, שהוא בחי' שבע בתי עכו"ם, שע"י גלו ישראל מארצם, כמאמר חז"ל (גיטין פ"ה). לא גלו ישראל עד שעבדו בה שבע בתי עכו"ם. ובשביל זה נקרא עכו"ם בלשון תפארת, כמ"ש (ישעיה מד) **כתפארת אדם לשבת בית**. כי הע"ז שהוא הגדלות, הוא מנפילת התפארותו. וזהו **הא שבע שנין**, זה בחי' הגדלות שהוא בחי' שבע בתי ע"ז כנ"ל. וזהו **ולא מטיא לארעא**, היינו שע"י העון הזה עדיין לא חזרנו לארצנו. כי ע"י העון הזה שהוא הגדלות שהוא כעובד ע"ז, בחי' שבע בתי ע"ז, ע"י גלינו מארצנו כנ"ל. וע"י עדיין לא חזרנו לארצנו, הכל ע"י העון הזה של הגדלות שהוא בחי' ע"ז כנ"ל (ד): וזהו **ולא מטיא לארעא**, היינו שאין יכולין להגיע ולשוב לארץ ישראל, משום דנפישו מיוא, מחמת שהעכו"ם הם רבים, בחי' **רבים הגוים האלה** (דברים ז), שהם בחי' **מים רבים** [א], **אלא משום דרדיפי מיוא**, שהם רודפים אחר הכבוד, שהוא בחי' מים,

בחי' **אל הכבוד הרעים ה' על מים רבים** (תהלים כט), על ידי זה אין יכולין להגיע ולחזור לארץ ישראל. היינו ע"י רדיפת הכבוד והגדלות, כי עיקר אריכת הגלות שאין יכולין לשוב לארצנו, הוא רק מחמת עון הגדלות ורדיפת הכבוד כנ"ל [ב]: כל זה הודיעה להם הבת קול, גדול ביוזי הגדלות. כדי שיתרחקו מהגדלות עד קצה אחרון כנ"ל : ואז כבוד הש"י בשלימות כנ"ל. ואז זוכין לדיבור המאיר שהוא בחי' צפרתא הנ"ל כנ"ל. אבל איך זוכין לזה לשבר הגדלות והכבוד של עצמו לגמרי ושיהיה כבוד הש"י בשלימות. הוא ע"י שמירת הברית כב' בחי' הנ"ל, שהם בחי' יהודא עילאה ויהודא תתאה. וזהו **שאמר רב אשי, האי זיו שדי הוואי** היינו בחי' יהודא עילאה ויהודא תתאה. שע"י יהודא עילאה ויהודא תתאה, שהם בחי' שמירת הברית כב' ב"ב בחי' כנ"ל, ע"י הכבוד בשלימות. וע"י כבוד בשלימות, זוכין לצפרתא, שהוא הדיבור, שהוא אמצעי בין מיוא לרקיע כנ"ל. כי ז"ל הוא בחי' יהודא תתאה, בחי' מט"ט, בחי' **מכנף הארץ כנ"ל**. כי אי' במ"ד ובראשית רבה יט [ח] (ויקרא דב [י]) עוף א' יש בשעה שמפריש את כנפיו הוא מחשיך את השמש וזו שמו. וזה בחי' יהודא תתאה, בחי' מט"ט, בחי' **מכנף הארץ** שבו מתלבש ברית "עילאה שהוא בחי' השמש (ט): **שדי**, זה בחי' יהודא עילאה כנ"ל : **וזה אני ה'**, יהודא עילאה. **הוא שמי**, יהודא תתאה. **וכבודי לאחר לא אתן**, זה בחי' כבוד בשלימות. **ותהלתני לפסילים**, זה בחי' הדיבור, כמ"ש (תהלים קמ"ה) **תהלת ה' ידבר פי, הכל כנ"ל** :

(לשון רבינו ז"ל)

(תהלים קמה) **יב** [א] **תהלה לדוד ארוממך וכו'.**

א מזה שאנו רואים, שע"פ הרוב הלומדים חולקים על הצדיקים, ודוברים על הצדיק עתק **בנאוה וכו'** [ב], זהו מכוון גדול מאת הש"י. כי יש בחי' יעקב ולבן. יעקב, הוא הצדיק המחדש חידושין דאורייתא, ולומד תורתו לשמה, וטובו גנוז ושמור וצפון לעתיד, כמו שאמרו רז"ל למחר לקבל שכרם (ערובין כב). וע"ש ששכרו לבסוף, על שם זה נקרא יעקב, לשון עקב וסוף, שכרו לבסוף : ולבן, הוא ת"ח ש"ד יהודי (ב) [ג], שתורתו התייהר ולקנמר. ות"ח כזה נבילה מובה הימנו ומ"ר ויקרא א עיין עמ"כ [ד]: **וזה ידוע שאינו נקרא ת"ח**, אלא ע"י תורה שבע"פ. כי זה שיודע ללמוד חומש, אינו נקרא ת"ח, אלא זה שהוא בקי בגמ' ופוסקים. וכשלומד בלא דעת, נקרא לבן, ע"ש ערמימות שנכנס בו. ושונא ורודף את הצדיקים, צדיק עליון וצדיק תחתון. כי שכונתא בין תרין צדיקא י"תבה, כמ"ש בזהר (ויצא דף קנג ע"ב) (ויחי רמה): **צדיקים ירשו ארץ** [ה], צדיקים תרי משמע. ושני צדיקים אלו הם, זה הצדיק שהידש זאת התורה שבע"פ, זה צדיק עליון. וצדיק התחתון, זה שלומד החידושין.

^א עץ חיים שער לט דרוש ו'
^ב בתרלד - לאוקורי
^ג עיין ערכין טז: תוס' ד"ה וענוה שלא לישמה
^ד בתרלד - לאוקורי
^ה בתרלד - שנתרחקו, ובלוח"ת שם - שיתרחקו
^ו משנה ד'. לשון עד קצה האחרון ע"ש פירוש המשניות לרמב"ם.
^ז גם בדפוס"ר - והגאות, ובתשכ"ט - והגאווה
^ח לעיל נפלה וכאן נפלא וכן הוא בכל הדפוסים
^ט בתרלד - זהו, ובלוח"ת שם - וזהו
^י **תנא דבי אליהו רבה פרק לא**
^{יא} * שיר השירים ח' ו' ועיין ביאור הלכות אות לד. גם עיין פרש"י תהלים לב ו'
^{יב} עיין הקדמת מהר"ח לשער ההקדמות, נדפס בתחילת העץ חיים
^{יג} בתשכ"ט - הש"י"ת
^{יד} בתרלד - היא
^{טו} בחי' שהיא בחינות

^{טו} פסקא ד'
^{טז} ויקרא רבה כב פסקא י'
^{יז} וכן בדפוס"ר ובתרוצו - עילאה
^{יח} **עיין זוהר שמות דף ג: זוהר פנחס ריו.**
^{יט} מתרוצו - ותהילתי
^כ נאמרה בשבת נחמו שנת תקסג בברסלב
^{כא} לשה"כ תהילים לא יט
^{כב} **עיין זוהר פנחס רנג:**
^{כג} עיין חסד לאברהם מעין ז' נהר ט'
^{כד} ויקרא רבה א' טו ובפ"י מתנות כהונה שם. ועיין גם באבות דרבי נתן יא ב'.
^{כה} גם בדפוס"ר ותולד - יתבה, מתרילו - יתבא
^{כו} תהילים לו כט

ליקוטי

ותורה שבע"פ, היינו שכינתא, כמ"ש [א] מלכות פה ותורה שבע"פ קרינו לה. וכשהשכינה הנקרא תורה שבע"פ, באה בתוך ת"ח שד יהודי, זה נקרא גלות השכינה. ואז יש לו פה לדבר על צדיק עתק וכו'. [ב]. וכשאדם לומד בקדושה ובטהרה איזה דין ופסק שחידש איזה תנא או צדיק אחר, עי"ז נעשה בחי נשיקין (ז). ונשיקין, זה בחי התדבקות רוחא ברוחא [ז]. כי הפסק הזה, הוא דיבורו של התנא. ודיבור הוא החיות, כמ"ש (בראשית ב) **לנפש חיה**, ותרנומו לרוח ממללא. ורוח ממללא, היינו הנפש חיה, הוא' באה מתורה שבע"פ, כמ"ש (שם א) **תוצא הארץ נפש חיה**. נמצא בשעה שמחדש התנא איזה חידוש, ומדבר זה החידוש, זה הדיבור בעצמו, היא בחי התורה שבע"פ שחידש, כי משם מוצאה, כמ"ש **תוצא הארץ נפש חיה**. נמצא עכשיו כשלומודים את החידוש הזה, וכשמכניסין הלימוד והחידוש בתוך פה, נמצא שמדבקין רוח הצדיק, שחידש זה החידוש, עם רוח ממללא, היינו עם הדיבור הלומד זה החידוש עכשיו. וזאת ההתדבקות רוחא ברוחא, נקרא נשיקין (ז). נמצא כשלומדן איזה הלכה שחידשו התנאים, עי"ז נתדבק רוח התנא עם רוח הלומד, ודומה כאלו נושק א"ע עם התנא. אבל ת"ח שד יהודי, כשלומד גמרא או פסק דין, עליו כתוב (משלי כז) **נעתרות נשיקות שונא**. כי התנא אינו יכול לסבול רוחו של ת"ח שד יהודאי, כי מו יוכל לסבול לנשק א"ע עם נבילה, כ"ש שנבילה טובה הימנו: **ואפילו צדיקים שכבר הלכו לעולמם**, וכשאנו לומדין תורותיהן, עי"ז נתדבק רוחם ברוחינו, כמו שאמרו חז"ל (יבמות צז) [ז] שפתותיהם דובכות בקבר, וזה ע"י בחי נשיקה :

וזה בחי (בראשית כט) **וישק יעקב לרחל, וישא קולו ויבך**. פי' רש"י שצפה ברוח הקודש שאינה נכנסה עמו לקבורה. רחל בחי תורה שבע"פ, 'שהוא רחל לפני גוזזיה [א], שהכל גוזזין ופוסקין ממנה הלכות, והם נעשים לבושין, כמ"ש (משלי כז) **כבשים ללבושיו**, כמו שכתוב (ישעיה ג) **שמלה לך קצין תחיה לנו**. כשאדם כשר לומד תורת התנא, אזי התנא נושק אותו, והוא נושק התנא, וגורם תענוג גדול להתנא, כמ"ש שפתותיו דובכות בקבר וכו'. וזה בחי **וישק יעקב** הוא התנא. **לרחל**, היא התורה שבע"פ שחידש. שנשק ודיבק את רוחו, ברוח הקודש שבשכינה. **ויבך**, שצפה ברוח הקודש שלו, שהוציא מפיו, והכניס בתוך התורה שבע"פ, וראה שבגלות הזה, ע"פ הרוב הלומודים אינם הגונים [ז], נמצא שע"י למודם שילמדו, לא תכנס רוח הקודש של רחל, של תורה שבע"פ, לקבורה, שאין שפתותיו דובכות בקבר, ע"י לימודו של רשע, ועל ידי זה **ויבך** על גלותו. ועוד, שלפעמים הלמדן אומר איזה חידוש בשם עצמו, ולא בשם התנא, נמצא שע"י אינו נכנס עם התנא לקבורה, כי אין אומר בשם אומרו [ז].

ב ואם יקשה לך, הלא תיכף כשלומד הלמדן החידוש של הצדיק היה לו להזור בתשובה, ואיך מניח התורה שבע"פ את

תהלה לדוד יב

מוהר"ן טז.

הלמדן לילך ברשעתו: תשובה ע"ז, **ויגד יעקב לרחל, כי אחי אביה הוא, וכי בן רבקה הוא**. פירושו, בשעה שהגיד הצדיק התורה שבע"פ, הגיד אותה בבחינות (הושע יד) **צדיקים ילכו בם, ופושעים יכשלו בם**. וזה כי אחי אביה הוא ברמאות [ז], בבחי' **ופושעים יכשלו בם**. וכי בן רבקה הוא הכשירה, וזה בחי' **צדיקים ילכו בה'**: ולא עוד, **ותרין ותגד לאביה**, היינו זאת הכחי' של **ופושעים יכשלו בה'**: בא לו בנקל יותר, כמ"ש חז"ל (סוטה כא ע"ב) **אני חכמה שכנתי ערמה** [ז]. כי כשאדם לומד תורה נכנס בו ערמימיות. וזה **ותרין**, כאדם שרין במהירות ובנקל. **ותגד לאביה** שהתורה הוא מגדת להלמדן ערמימיות. כ"י (וזהו **ותרין ותגד לאביה** שהערמימיות בא בנקל ובמהירות יותר לאדם. כי הקדושה צריך סיוע מלעילא, כמ"ש (ע"א נ"ה) [ז] **הבא למחר מסייעין** לו. אבל הערמימיות פותחין, יש לו פתחים הרבה (ז) **ובא לו בנקל** [ז].

ג ואם יקשה לך, אם התנא היה צדיק גמור, איך בא זה הדבר, שאומר תורתו שיכול לסבול שני משמעות, משמעות טובה, והיינו **צדיקים ילכו בם**, ומשמעות להיפוך, והיינו **ופושעים יכשלו בם**. אבל דע, שהתנא היה צדיק גמור, ותורתו זכה מבלי פסולת. ומה שנראה כה משמעו ערמימיות, זה, כי כל העולם מקבלים פרנסתם משמאלה, כמ"ש (משלי ג) **משמאלה עושר וכבוד** [ז]. כשכיל זה, נפל התנא בשעת אמירת תורתו, לאיזה שגיאה דקה [ז] כחוט השערה [ז], לבחי' שמאלה. [ז] כדי שע"י בחי' שמאלה, יקבל שפע ופרנסתו לעולם, [ז] ולהמשיך להם עושר וכבוד, כמ"ש **משמאלה עושר וכבוד**. אבל מוצד התנא, אין **נפתל ועקש** [ז]. וע"ז צריך הלמדן לידע קודם לימודו, שבשעה שיושב ללמוד, הצדיק שבג"ע ציית לקליה, כמ"ש (שיר השירים ח) **היושבת בננים חברים מקשיבים לקולך השמיעני**: בראשית ויצא כט (ג) ויהי כשע"ז לכן את שמע יעקב בן אחתו וירץ לקראתו וינשק לו וינשק לו ויביאהו אל ביתו ויספר ללכן את כל הנקרים האלה: בראשית א (כד) ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה בתקוה וירמש ומיתו ארץ למינה ויהי כן: משלי כו (ו) ונאקנים פצעי אותם וינעמרות נשיקות שונא: בראשית ויצא כט (יא) וישק יעקב לרחל וישא את קלו ויבך: שיערו גג (ז) נשג והוא נענה ולא יפתח פיו כשה לשבח יקבל ורחל לפני גויה נאלקה ולא יפתח פיו: משלי כו (כז) פכשים ללבושך ומחירי שדה עתודים: ישעיהו ג (ו) כי יתפש איש באחיו בית אביו שוקלה לקח קצין תתנה לנו ותשקלה הזאת תחת ידך: בראשית ויצא כט (יב) ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא וכי בן רבקה הוא ומרץ ותגד לאביה: הושע יד (ו) מי תקם ויבן אלה גבון ויבצעם כי ישרים ירבי יקח וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם: משלי ח (יב) אני תקפה שכנתי ערמה וידעת מקומות אמצא: משלי ג (טז) ארך ימים בימינה בשמאלה עשר נקבות: משלי ח (ח) בגדק כל אקרי פי אין קום נפקל ועקש: שיר השירים ח (ג) הלושבת בננים חברים מקשיבים לקולך השמיעני: בראשית ויצא כט (ג) ויהי כשע"ז לכן את שמע יעקב בן אחתו וירץ לקראתו וינשק לו וינשק לו ויביאהו אל ביתו ויספר ללכן את כל הנקרים האלה: בראשית א (כד) ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה בתקוה וירמש ומיתו ארץ למינה ויהי כן: בראשית ויצא כט (יד) ויאמר לו לכן אף עצמי ובשרי אפתה ויבש עמו חדש ימים:

^א * בתח אלהיו

^ב עיין תורה זו

^ג גם בדפדפ"ר תרלז ותרלז - וכשאדם ומתרו - וכשאדם **ענין זחר פנחס דף רכ. אתא האי טולא ונשיק ליה** [אתא הוא טולא ויתבי ונשיק ליה] ^ד וע"ש אור יקר שם שער' י' סימן ז'.

^ה עין חיים שער' לט דרוש ט'

^ו גם בדפדפ"ר תרלז תרלז תרצו - הוא ובתשכ"ט היא **זחר משפטים קכד: תרומה קמו. פקודי רגז:**

^ז עיין מהרש"א שם ועיין בכורות לא: וירושלמי שקלים ספ"ב וקרבן העדה שם. ועיין תנחומא (ורשא) כי תשא ג' שוה נאמר גם בדברי אגדה ולא רק כהלכה. ועיין בני נשכר כטל טעב' ז' ג'. ועיין חירול' (פני דוד חקה ג') שנלמד רק על המלכה הלכה לאל גם האומץ כשמו ונלכה שנינו לא טובך כן.

^ח גם בדפדפ"ר תרלז - וכנסה, ומתרו - וכנסת י' גם בתרלז - שווא, בדפדפ"ר ומתרו - שהיא

^ט לא תיקון (פני דוד חקה ג') שנלמד רק על המלכה הלכה לאל גם האומץ כשמו ונלכה שנינו לא טובך כן.

^י גם בדפדפ"ר תרלז - שווא, בדפדפ"ר ומתרו - שהיא

^{יא} עיין שבת כט: ועיין גם שבת קד: ^{יב} עיין שבת קד. תוס' ד"ה אית [פרסד רמנים שער כב פ"ד] [ועיין תורה ט' ותורה קיב שם כתב רבינו יש לי פתחין הרבה]

^ט בדפדפ"ר ותקפא - דובבת, בתרלז ותתרו - דובבות ^{טו} * עיין סנהדרין צ: [גם עיין תורה קמה ויבמות צו ובכורות לא, גם עיין מגילה טו. וסוף מסכת כלה, וספר תרדים פרק מז א', וב"ק צז: ד"ה לא תחליף גברא, ש"ות הת"ס אר"ח קסד, ועיין יומא טו. ר"י בשם חד דבי רבי נאי, (דעת הנצי"ב ועוד ששפתיו דובבות שייך גם בצדיק' ח)

^{טז} פרש"י בראשית כ"ט ובמגילה יג: וב"ב קכג.

^{יז} בדפדפ"ר ובתקפא - בה בתרלז ומתרו - גם (ועיין תורה לא דף נ: ודף נא. גם שם גס נה במקום בו ושם בתרלז לא תיקון)

^{יח} בדפדפ"ר ותקפא - בה, בתרלז ומתרו - גם (ועיין תורה לא דף נ: ודף נא. גם שם גס נה במקום בו ושם בתרלז לא תיקון)

^{יט} גם בדפדפ"ר - הוא, ובתרלז ומתרו - היא ^כ האוספת מורנית בתקפא, ואינו בלוח השמטות מדפדפ"ר, במהדר משך הנחל מחקו את הסגרים.

^{כא} ובתורה ט' ציין ליומא קד: ובתורה קיב גם למנחות כט: ועיין גם שבת קד: ^{כב} עיין שבת קד. תוס' ד"ה אית [פרסד רמנים שער כב פ"ד] [ועיין תורה ט' ותורה קיב שם כתב רבינו יש לי פתחין הרבה]

^כ עיין זוהר ח"ב קכה: לטומאה א"צ השתדלות אבל לטהרה צריך הרבה וכולי האי ואולי.

^{כז} גם בדפדפ"ר ותרלז - ערמימיות, בתרלז - לא ברוח, ומתרו - ערמימיות

^{כח} עיין בבא בתרא כה: שבת סג. ועיין פל"ח אות ג'

^{כט} עיין פל"ח אות ז' ואת ח' ותי מוהר"ן סימן תצג תצד תצה ושיות ה"ד סימן ד'

^ל לשה"כ שופטים כ' ד' עפרש"י שם

^מ * כתי שער' י' יקבל שפע ופרנסה כך מועתק פל"ח

^נ לק"ה ת"ת ג' ד' לא לשה"כ משלי ח' ח'

^{נב} **ובזחר פנחס ריג. ובשביל זה טוב ללמוד מוסק עם באר הגולה כדי להזכיר שם התנא או המוסק שחידש זה הדין כדי לדבק רוחו ברוחו של זה הצדיק שחידש זה הדין וכי"ל**

^{נג} ועיין שיתות הר"ן עז

^{נד} הוספה זו כתב מוהר"ג בלוח ההשמטות של דפדפ"ר, ובתקפא לא העתיקה, אבל הביאה בלקוטי עצות תלמוד תורה אות טו, ומתרו והועתק כהנעה לטטה

בהמשך למ"ם בזה פנחס ה"ל. ובתרלז לא העתיקה כלל.

בתרלז לדבק רוחו, בלוח השמטות דפדפ"ר ה"ל ומתרו - לדבק רוחו

בלוח השמטות דפדפ"ר ה"ל - שחידש זה הדין כמבואר שם ע"ש, מתרו - שחידש הדין וכי"ל

^ל גם בדפדפ"ר תרלז - ויבא, ומתרו - ויביאהו (כלשון הפסוק)

^{לז} עיין בעש"ט עה"ת שלח אות א' בדבור הצדיק שבספרו שמון חיותו והלימוד בחי' השמטות על קברו

^{לח} בראשית א' כד ^{לז} מתרו - פרש"י ^{לז} עיין פל"ח אות ג' ^{לח} בתרלז - ושנסל

תורה אור

תהלים קג (ו) המשיב קג טוב
ע"י תהלים קגש נע"י קי
בראשית וצא כט (ג) ויהי
כשמע לכן את שמע יעקב
בן אהרן ויזן לקראתו
ויקבל לו ויגיש לו ויביאהו
אל ביתו ויספר ללפניו את כל
הקברים והצא (יד) ויאמר
לו לכן את שמע יעקב
אמר וישב עמו חדש ימים
(טו) ויאמר לכן ליעקב הכי
אחי אהרן ועבדתי תגם
הניח לי מה שפירתי
תהלים לא (ט) תאלמנה
שפתי שקר הדברות על
צדיק עתק בגאון וכו'
שיר השירים ב (א) אני
הבצלת השרון שושנת
העמקים

דהיינו שיתקשר הלמדן עם התנא בהתקשרות גדול. **וישב עמו חדש ימים**, ויתיישב בדבר עם רוח התנא, איך לחזור בתשובה [א], לחדש ימיו שעברו בחשך, בבחי' (תהלים קג) **תתחדש כנשר נעוריו** [ב]. אבל ת"ח שד יהודי, אינו רואה כל אלה, ואינו שומע שמע יעקב בן אהרן. ויאמר לו אחי אתה [ג], שלכן הושב ואומר שגם התנא לא אמר תורתו אלא בערמימות, ואין בה שום צד כשרות, והושב שהוא אחיו ברמאות, שכולו רמאות ח"ו, ואינו רוצה לחזור בתשובה, ודובר על צדיק עתק בגאון וכו' [ד].

ד ודע שזה מכוון מאת הש"י, שהקב"ה מפיל איזה צדיק גדול בפיו של הלמדן. היינו הלמדן דובר רעות על הצדיק, כדי שהצדיק יקה התורה שבע"פ, היינו השכינה מהגלות שבפה הלמדן, ומעלה אותה לשרשה, ממדרגה למדרגה. מתחילה לבחי' חיבוק, ואח"כ לבחי' נישוק, ואח"כ לבחי' זיווג. כמ"ש (שיר השירים ב') **אני הבצלת השרון**, בתחילה היא ירוקה כהבצלת (ע"י בוהר ויהי דף רכא ע"א אמור דף קו ע"א) [א], כמ"ש (מגילה יג) אסתר ירקרקת היתה. וזה בחי' חיבוק, **וימינו תהבקיני** [ב]. כי השמחה בא מהלב, כמ"ש (תהלים ד') **נתת שמחה בלבי**. והלב הוא בינה [ג], ששם יין המשמח [א], שהוא עלמא סתימא [ב], בחי' (שם קד) **ויין ישמח ללב**. והצדיק שנופל לתוך פה הלמדן, שהלמדן דובר עליו עתק. והוא מבין שאלו הדברים שהלמדן דובר עליו, הם צירופים מאותיות שבתורה שבע"פ. ומבין מאיזה הלכות נעשו הידבורים אלו, ומקבל אותם בשמחה ובאהבה, כמ"ש הו"ל (שבת פח ע"ב) [ג] **הנעלבים וכו' שמחים ביסורים ועושים מאהבה**. ואהבה שהצדיק מקבל את החרפה באהבה, זה בחי' חיבוק, **וימינו תהבקיני**. וע"י השמחה ששמה ביסורין, [הוא"] מעלה לבחי' **אני הבצלת השרון**, לבחי' לב, כמ"ש **נתת שמחה בלבי**. ואז הוא בבחי' [טו] **צור ללבי**, שבבחי' תורה שבע"פ הנקראת צור [טו], כמובא בתיקונים (תיקון כא דף מג ע"א) [טו] אלמלא לא הכה משה רבינו ע"ה את הצור לא הו"ל צריכין לטרוח כ"כ בתורה שבע"פ. וזה בחי' (בראשית יד) **וירק את הניכיו**, שאברהם הוא בחי' ימין, בחי' חיבוק. וירק, זה בחי' קו הירוק, שנמשך מבינה, ומקיף את כל העולם [כ] [כ]. והניכיו, זה בחי' חסדים, כמובא במדרש ובר' לך לך פ' מג [כ] לשון הניכיתו [כ]. ששמן אברהם כשמו. היינו שקו הירוק מבחי' **אני הבצלת**, בחי' אסתר ירקרקת [כ], זאת עלייה יש לשכינה, ע"י חיבוק ימין : **ועיקר בניינה ע"י חכמה** [כ], שאז ראויה לזווג, כמ"ש [כ] **וגם אמנה אחותי בת אבי אך לא בת אמי וכו'**, ואז ותהי לי לאשה שאז היא ראויה לזווג [כ] (כמובא בוהר אמור דף ק' ע"ב, ר' אבא שלח ליה לר' שמעון אמר אימתי זווגא דכנסת ישראל במלכא קדישא שלח ליה **וגם אמנה וכו'** [כ]). ואינא בפירוש ספרא דצניעותא [כ], שהנשיון הוא ע"י החכמה, כשנתעוררים משפתיים עליונים שהן נצה והוד עליונים, לבחי' זווג, לבחי' התדבקות רוחא ברוחא, אזי נתעוררין נצה והוד תחתונים לזווג, לאתדבקא גופא בגופא. נמצא כשהצדיק

משכיל בחכמתו, ויודע מאיזה צירופין של תורה שבע"פ, נעשה אלו הצירופין שהלמדן דובר עליו. והצדיק לומד אלו הצירופין, ועושה מהם צירוף הלכה [א] שהיה מקודם שנתקלקל. כשיש לו זאת החכמה, אזי ע"י החכמה הזאת, השכינה היא מבחינות **שושנת העמקים** [ב], מבחי' נשיון, בחי' **שפתותיו שושנים**, בחי' אהבה ורוחא ברוחא. ואז מתעורר זווגא דגופא בגופא, שהשכינה בין תרין צדיקא יתבא, בין צדיק עליון שהוא התנא שחידש זאת התורה, ועכשיו משפיע בה, ובין צדיק התחתון, הלומד להתורה, ומעלה להשכינה מ"יין נוקבין [כ], כדי שתדבק. וזה (ש"ה ה') **שפתותיו שושנים**, ע"י בחי' נשיון, **נוטפות מור עיבר**, לשון מעבר לעבר. היינו שנוטף להשכינה ריה טוב משני עברי, מצדיק עליון ומצדיק תחתון. וזה (שם ז') **היודאים נתנו ריה**, ששני דודים [כ], היינו שני הצדיקים, נתנו ריה :

וזה שאמר רבב"ח לדידי חזי לי הורמיז בר ליליתא, דהוה קא רהיט אקופא דשורא דמחווא, ורהיט פרשא כי רכיב סומיא מתתאי, ולא יכיל לי. זימנא דהא הוי מסרגין ליה תרתני חיותא, וקיימין אתרי גשרי דדונג, ושזור מהאי להאי, ומהאי להאי ונקיט' תרי כסא דחמרא בידיה, ומורק מהאי להאי, ולא נמפי מינייהו נטפא לארעא. ואותו היום יעלו שמים ירדו תהומות הוה, ושמעית מלכותא וקטליה [כ].

רש"י הורמיז שד הוא כדאמרינן בסנהדרין [כ] מפלגן ותתאי"ל הורמיז. אקופא דשורא על שיני החומה והאי עובדא להודיע צדקותיו של הקב"ה שמהם על ברותיו ואינו נותן רשות לאלו להזיק וגם שלא לצאת בדרך יחידי. ורהיט פרשא לפי תומו. ולא יכיל ליה שהיה השד ריץ ביותר מ"מהו הפרש ליה היה מתכוין לכך. מסרגין שהיה אוכף וסרגא נתונין על הפרידות. פ"רי גשרי דדונג. שם אותו נהר והיו רהוקים זה מזה, והשד מדלג מפרידה זו לפרידה זו. תרתני כסי דחמרא. שניה' מלאי יין והוה מורק תרווייהו ביהו זה בתוך זה כהדי דקא משזור ואין נשפך אפי' טפה אחת ואע"פ שהיה אותו היום רוח סערה שהיו עולים יורדי הים באניות עד לב השמים ויורדים עד תהומות מכח הרוח ואעפ"כ לא נפלה טפה לארץ. יעלו שמים וגו' פסוק הוא גבי יורדי הים בתהלים [כ]. שמעי' ביה מלכא וקטליה ליה"ל מלכא להראות לבני אדם והרגותו מפני שהיה מנלה סודם. ואית דאמרי ביה מלכא קיסר שהיה ירא שלא ימול מלכותו שהיה אותו שד מאדם שבא על שידה, והיה דר בין האנשים :

לדידי חזי לי האי"ה הורמיז פירש"י שד הוא. בר

א. כולל דרוש על לכן עשנשה בע"ה
ב. עיין צילוח הליקוטים שנטבע הנוסח
למשך לשלוש מוכח גם הרע
(הקלפת נגס) הנחלח לו להמשך אל
הקושה, ולפעמים ח"ו להפוך, ועיין
לקניע על תורה ואלא ע"ה"ל את ללח
לכן אחי למו- כי ע"י פנים לחוכה.
ג. איזה התחששות יש לגשר עיין
פרש"י ומבודות שם ועיין מצודות
על מיכה א' טו
ד. מתרצו נמוק חזית יבנת יעקב.
ה. ע"ש בפסוק טו שהוא לשון
ה' תימה הכי אחי אתה
ו. תהלים לא טו
ז. וכן הגרסא בדפוס' ומתורצו -
הש"ת
ח. גם בדפוס' זווג, ומתורצו - זיווג
ט. הכוונה שהוהר בויתו כנפול
פ. בפרשת אמור. ועיין גם ספר
המפורש לרבי שלמה לרוב
בביאורו לברכת אצר גם וכו'.

א. גם בדפוס' תורלד - משפתיים,
ב. ומתורלד - השפתיים
ג. עיין סוף תורה סב בהשמטות
ד. ד"ה ג"ו שייך לעיל
ה. שיר השירים ב'
ו. הפירוש עיין תורה קפה ותורה
ז. וזהו תלות מדרש נעלם דף
קלד: א"ת הודאים אלא הודיים,
ח. הערות במאמר רבב"ח - א - גם
בדפוס' ומתורלד - נקיש, ומתורלד -
ונקט. ב - תרגום עפ"י רשב"ם
אמר רבב"ח נראה לי שד בן
שידה ששמה ליל-ה, והוא היה
רץ על שיני חומת העיר מחווא,
והראו לו כדי שידע צדקת
הקב"ה ששומר העיר מהשדים
ועוד שידע שלא לצאת לדרך
יחידי, והיה השד רץ על החומה
כל כך מהר יותר ממחירות הסוס
שין למטה, פעם אחת ראתי

א. כולל דרוש על לכן עשנשה בע"ה
ב. עיין צילוח הליקוטים שנטבע הנוסח
למשך לשלוש מוכח גם הרע
(הקלפת נגס) הנחלח לו להמשך אל
הקושה, ולפעמים ח"ו להפוך, ועיין
לקניע על תורה ואלא ע"ה"ל את ללח
לכן אחי למו- כי ע"י פנים לחוכה.
ג. איזה התחששות יש לגשר עיין
פרש"י ומבודות שם ועיין מצודות
על מיכה א' טו
ד. מתרצו נמוק חזית יבנת יעקב.
ה. ע"ש בפסוק טו שהוא לשון
ה' תימה הכי אחי אתה
ו. תהלים לא טו
ז. וכן הגרסא בדפוס' ומתורצו -
הש"ת
ח. גם בדפוס' זווג, ומתורצו - זיווג
ט. הכוונה שהוהר בויתו כנפול
פ. בפרשת אמור. ועיין גם ספר
המפורש לרבי שלמה לרוב
בביאורו לברכת אצר גם וכו'.

ליקוטי

ליליתא, זה ת"ח שד יהודאין, וזה בר ליליתא, כמובא במדרש (שוחר טוב תהלים יט) איך ידע משה בין יום ללילה כשהיה ברקיע, ומובא, כשלמד עמו תורה שבע"פ ידע שהוא לילה. וזה בר ליליתא, שעיקר הלמדן מתורה שבע"פ. וזהו **רהיט אקופא דשורא**, זה צדיק הדור. שת"ח שד יהודאין רודף את הצדיק הדור שנמשל להומה, כמאמר הו"ל (כ"ב ו' ע"א)^א ת"ח אין צריך לנמירותא ע"ש. ו**רהיט פרשא**, פירש"י לפי תומו, **פרשא**, זה התנא שחידש זאת התורה ופירשה אותה יפה, והוציא: לאור תעלומה. גם אותו רודף, אבל לפי תומו. כי ת"ח שד יהודי, אינו מכוין לרדוף את התנא, וזאת הרדיפה נעשה ממילא. **כי רכיב סוסיא מתתאי**, כי הלמדן ע"י שלומד תורת התנא, עי"ז מחזיר נפשו של התנא לתוך גופו של התנא. החזרת נפש לגוף, כמו רכיבת הסוס, שהסוס מפילה לו (י). וזה מתתאי, כי התחתונים גורמים בלימודם להרכיב נפש התנא על סוסו, על גופו, כמ"ש שפתותיו דובכות וכו'. אבל ולא יכול לו, שהתנא לא יכול לסבול נשיותו, כי נבילה טובה הימנו, ונעדרות נשיות שונא, והתנא בורה ממנו : ואם יקשה לך, איך הוא אינו מחזיר תורתו של התנא ללמדן למוטב, ואדרבא שנתוסף לו גדלות ביותר. ואיך בא זה, שמתורה הקדושה של התנא, יכול הלמדן להכשל. ותירץ ע"ז, **זימנא חדא הוי מסרגין ליה תרתי חיותא**, כי לפעמים התנא נופל לאיזה שגיא דקה מן הדקה, כדי שעיי"ז ימשיך לעולם תרתי חיותא. כי יש שני מיני חיות, חיות רוחני, **אורך ימים בימינה**. וחיות גשמי, **בשמאלה עושר וכבוד**. והתנא מחמת דביקותו העצומה בחיות הרוחני, אינו מתיר א"ע ה"ז מכל וכל מחיות הרוחני. ומחמת שהוא נפל לבחי' הלימוד וְשלא לשמה, בשביל חיות גשמי. **קיימון אתרי גשרי דדונג, ושוור מהאי להאי**, כמו אדם שעומד על גשר של שעוה, ואינו יכול לעמוד, קופץ על גשר השני. ומחמת שגם השני של שעוה, קופץ על הראשונה. קופץ מהאי להאי, כן התנא עיקר לימודו תמיד לשמה. ומחמת שצריך להמשיך חיות גשמי לעולם, מפילין אותו ללימוד שלא לשמה, אזי נוסטין ממנו לימוד בחי' לשמה, ושוור מלשמה לשלא לשמה. ומחמת קדושתו ופרישותו, שוור וקופץ משלא לשמה ללשמה. כי זאת הבחי' אצלו כמו גשר של דונג, שאין יכולים לעמוד עליו. שוור לתוך לשמה, ומלשמה מחמת הכרה לטובת העולם, שוור מהגשר הזאת, שהיא אצלו עכשיו כמו גשר של דונג, ושוור מזה לזה, ומזה לזה. ועיי"ז יש בתורתו בחי' **ופושעים יכשלו במ** : התיקון לכל הנ"ל, ו**נקיט תרי כסא דחמורא בידי**, כי יש שני בחי' יין, בחי' תורה שבע"פ, בחי' **יין מלכות רב** (אסתר א'). ובחי' בינה לבא שמחת הלב, **ויין ישמה לבב נ**, גם הוא בחי' יין. ומורק מהאי להאי, שימשיך קו ירוק, מהאי להאי, בבחי' **זירק את הניכוי כנ"ל**. וזה חיבוק, שיקבל באהבה את הרדיפה, וישמה ביסורין. עיי"ז

תהלה לדוד יב אשרי העם יג

מוהר"ן יז.

השכינה שהיא^א תורה שבע"פ היא בכחי' חיבוק, בכחי' **אני כהבצלת**, ירוקה כהבצלת, שיהיה החיבוק בשלימות. וזה **ולא נטפא מינייהו לארעא**, ואותו היום יעלו שמים ירדו תהומות **י** הוה, היינו שהשכינה ישבה בין תרין צדיקא, צדיק עליון זה בחי' **יעלו שמים**. ירדו תהומות, זה בחי' צדיק תחתון. זה בחי' נשיקין, בחי' **נוטפות מור עובר כנ"ל**. ועל ידי מה נעשית בחי' נשיקין, בחי' **נוטפות מור עובר**, ע"י החכמה כנ"ל. וזה **ושמע מלכותא וקטליה**, היינו שישכיל וישמע את התורה שבע"פ הנקרא מלכות פה **י**. וישכיל מצירופיו היוצאים מת"ח שד יהודי, ישמע וישכיל בשעה ששומע החירופין והגידופים^ב היוצאים מפה ת"ח שד יהודי, ישמע תורה שבע"פ. עיי"ז קטליה, כי עיקר חיות של הקליפות והשדיק"י אינם אלא מניצוצי השכינה^ג **י**, כל זמן שהיא אינה בשלימות^ד ויש לה איזה חסרון, אזי יש להם חיות. כשמעלין אותה לבחי' חכמה, ששם עיקר בניינה **י**, כיוכשנבנית בשלימות, עיי"ז וקטליה לשד יהודי :

וז"פ תהלה לדוד י. תהלה לשון עירבוב^ה, כמ"ש (איוב ד') **ובמלאכיו ישיב תהלה י**. דוד, זה בחי' תורה שבע"פ. היינו כשהתורה שבע"פ נופלת^ו ונתערבב לצירופים אחרים כנ"ל. **ארוממך כאלוקי המלך**, התרוממות שלה, עיי' **אלוקיך**, בחי' **חסד אל כל חיוב**, (תהלים נב) **המלך**, לבחי' בינה לבא. שהלב בנפש כמלך במלחמה (ספר יצירה פ"ז **י**). **ואברכה שמך**, היינו אח"כ מעלה את התורה שבע"פ לבחי' חכמה כנ"ל הנקרא ברוך ע"ש ריבוי דברכא. כי החכמה היא מקור הברכה **י** :

יג (תהלים פט) **אשרי העם יודעי תרועה וכו' .**

א להמשיך השגחה שלימה, א"א אלא עד שישבר תאוות ממון. ושבירתה הוא עיי' צדקה. כי איתא בזהר (פינחס דף רכז ע"א **י**) רוחא נחית לשכך המימא דליבא, וכד נחית רוחא לבא מקבל ליה כהדוה דנגנא דליואי **י**. רוחא, זה בחי' צדקה, שהיא^ז **רוח נדיבה י**, על ידו מקררין המימות תאוות ממון. וזה בחי' (תהלים ע"ו) **יבצור רוח נגידים**, שהרוח ממעט תאוות הנגידות והעשירות. נגנא דליואי, זה בחי' משא ומתן באמונה, ששמה בחלקו **י** ואינו **אין להעשיר י**. כי הנגינה זה המשא ומתן **י**, כמ"ש (שם פא) **שאו זמרה ותנו תוף**. הדוה, זה ששמה בחלקו : וזה בחי' קטרת **י**, שמקשר הימום הלב עם הרוח. וזה (משלי כז) **קטרת ישמה לב**, וזה בחי' (דברים לג) **ישימו קטרה באפך**, שע"י בחי' קטרת הנ"ל, נתבטל בחי' (בראשית ג) **י** **בזעת אפך** הממון **י**, כמ"ש (ישעיה ב') **יז ביום ההוא ישליך האדם את אלילי כספו ואילי אשר עשו לו להשתמחות לחפר פרות וקלעלפים**:

תורה אור
אסתר א (ו) והשקות בקלי
זקב וכלים מפלים שונים ויין
מלכות רב כירי הפלך:
תהלים קד (טו) ויין ושמח
לבב אגוש להצהיל פנים
משמן ולחם לבב אגוש
יסעו:
שיר השירים ב (א) אני
הבצלת השיון שושנת
הענקים:
תהלים קמה (א) תהלה לדוד
ארימטק אלתי הפלך
ואברכה שמך לעולם ועד:
איוב ד (יח) הן בעקרי לא
אמיין ובמלאכיו ישים תהלה:
תהלים נב (ג) מה תהלה
ברעה הגבור חסד אל כל
היום:
תהלים פט (טז) אשרי העם
יודעי תרועה יתקן באור
שפך וילכו:
תהלים עו (יג) יבצר רוח
נגידים נורא לפלכי ארץ:
משלי כח (כ) איש אמונות
רב בקרות ואין להעשיר לא
תהלה:
תהלים פא (ג) שאו זמרה
ותנו תוף כבור נעים עם נבל:
משלי כו (ט) שמן וקטרת
ישפח לב ופתך ירעה מצעת
בפשו:
דברים וזאת הברכה לג (ו)
יזרו משפטי לעיני ותרדק
לישראל ישימו קטרה באפך
ולכל על מנבחין:
בראשית ג (יט) בזעת אפך
תאכל לחם עד שובך אל
האדמה כי מפנה לקחת פי
צפר אמה ואל צפר תשוב:
ישעיהו ב (כ) ביום ההוא
ישליך האדם את אלילי
כספו ואת אלילי יתבו אשר
עשו לו להשתמחות לחפר
פרות וקלעלפים:

^א בתקפא (כ"ב ח' ע"ב) ובתשכס תוקן

^ב בתשכס - פיר"ש

^ג בתרלי - בי ציא

^ד **עין זחר** ר"ע"מ] **פנחס רכח ע"ב**

^ה בכל הנוקדים נשיקתו וצ"ע אולי נשיקותיו

^ו מוהר"נית בתקפא

^ז בתרלי - מפילים

^ח גם בדפוד' תורלד - שהיא, ומתורלד - שהוא

^ט בתרלי נמוח תיבת יש

^י תהלים קד טו

^{יא} מתורצו ושטם תיבת להאי

^{יב} בתרלי - שהיא

^{יג} שה"ש ב' א'

^{יד} גם בדפוד' תורלד - כחבצלת, ומתורלד - חבצלת

^{טו} (כלשון הפסוק)

^{טז} לשח"כ תהלים קו כו

^{טז} פתח אליהו

^{יז} בתרלי - והגידופין

^{יח} בתרלי - חסר תיבת והשדין, ובלוה"ת שם תוקן.

^ט בתרלי - הקדושה, ובלוה"ת שם - השכינה

^ב פרי עץ חיים שער ק"ש פ"ג, ילקוט ראובני

בראשית אות תקג, עמק המלך טו יח.

^א בתרלי - בשלמות, ובלוה"ת שם - בשלמותות

^ב כנ"ל אות ד' ע"ש.

^ג בתרלי - כשנבנית

^ד תהלים קמה א'.

^ה בתרלי - ערוב, ובלוה"ת שם - ערובוב

^ו זה פירוש רבינו שם באיוב כנראה עפ"י קהלת ב'

ב' לשחוק אמרתי מהולל ועפ"י ישעיה א' כב סבאך

מהולל בין

^ז בתרלי - נפלה

^ח בתרלי - אלהי

^ט בתרלי - אלהי

^י משנה ד'

^{יא} **עין זחר תרומה קסב. האזינו רפט.**

ובתיקון ע' [דף קכ:] ובבחי' פרשת ויחי [מח]

ג] ופרשת בשלח [טו לג]

^{יב} נאמרה בראש השנה שנת תקס"ד שחל אז ביום

שבת וביום ראשון. ולא נודע לנו שיהיה השייכים

למאמר זה (פל"ח) תורה זו לשון רבינו ז"ל (כמבואר

בתורה יד סוף אות יא) א' עיין בסוף הספר כל

התורה הואת מכת"י רבינו ז"ל בעצמו בנוסח אחר.

(ושם העיר מוהר"ג שהנדרס כאן הוא לשונו

שנכתב ע"י אחר מפני שאמר בלשח"ק) (ועיין פל"ח

תורה יד סוף אות יא) א' עיין בסוף הספר כל

התורה הואת מכת"י רבינו ז"ל בעצמו בנוסח אחר.

(ושם העיר מוהר"ג שהנדרס כאן הוא לשונו

שנכתב ע"י אחר מפני שאמר בלשח"ק) (ועיין פל"ח

תורה יד סוף אות יא) א' עיין בסוף הספר כל

התורה הואת מכת"י רבינו ז"ל בעצמו בנוסח אחר.

(ושם העיר מוהר"ג שהנדרס כאן הוא לשונו

שנכתב ע"י אחר מפני שאמר בלשח"ק) (ועיין פל"ח

תורה יד סוף אות יא) א' עיין בסוף הספר כל

התורה הואת מכת"י רבינו ז"ל בעצמו בנוסח אחר.

(ושם העיר מוהר"ג שהנדרס כאן הוא לשונו

שנכתב ע"י אחר מפני שאמר בלשח"ק) (ועיין פל"ח

^{יב} בתקפא (בראשית לג) ובתשכס תוקן

^{יג} בתרלי - שאו

^{יד} ספורי מעשיות סוף מעשה יב מבעל תפילה

^{טז} בתקפא (ישעיהו ג) ובתשכס תוקן

מאמר תהלה לדוד

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

לשון רבנו ז"ל

זמן ומקום אמירת התורה
בשבת נחמו בקיץ שנת תקס"ג
בברסלב

פתיחה

אחרי שדיבר בתורה יא מענין הדיבור המאיר לתשובה ע"י ענוה ושמירת הברית, שמאיר לו שם שד-י, ודי לו באלוקותו ית', וזוכה ע"י דבורי התורה לתשובה שלימה, וע"ז לתבונות התורה לעמקה, וכשח"ו אינו שומר הברית ומתגאה אזי אין לו כלים לדיבור אמיתי.

בתורה זו מבאר רבינו איך להיפך ממש, מי שלומד תורה, ובפרט גמרא בלא דעת, אלא להתייחר ולקנטר, נקרא ת"ח שד יהודי, על שם יצרו הרע שמתגבר עליו, וממנו מקבל ביאורי תורתו, ואזי לא רק שהתורה לא מחזירה אותו בתשובה, אלא מקבל ממנה פה לחרף ולגדף את הצדיק יסוד עולם דייקא. ומבאר שכיוון שהחכמה שוכנת בקליפת הערמה, לכן הלומד שלא לשמה נתפס לחיצוניות, ומתגברת בו הערמוניות לרעה. ועוד כי לצורך פרנסת העולם, יש בכוונה שמאל בתורה, ושמאל זה נעשה מכשול למי שלומד בלא דעת, שמפילו למצא חסרון בתנא שחדש אותה, וע"ז מתגבר יצרו ונעשה לו פה לבזות את הצדיק הדור.

זה הנושא בקיצור נמרץ ומתבארים בה פסוקים מתחילת פרשת ויצא בענין יעקב רחל ולבן. ובענין מי שאומרים הלכה בשמו שפתיו דובבות בקבר.

לקוטי הלכות

יו"ד ח"ב דף נט: תלמוד תורה א אות אחת

יו"ד ח"ב דף ס: תלמוד תורה ג אותיות (ג) עפ"י מה שבאר לעיל באות ב שהקושי להבין סוגיא והקושי למוד לשמה הכל בא מבחי השמאל שבתורה עפ"י מבאר חטא משה כי היה צריך להמשיך מים שזה פרנסה לעדה והיה צריך להמשיך מבחי שמאל של התורה והתורה שבע"פ היא הצור משה סבר שכיוון שהוא כ"כ קדוש א"א לו ליפול לשמאלה של תורה כדי להמשיך פרנסה אלא ע"י הכאה כפי שצוה בחורב והיה טעות כי מאחר שכבר נתעורר בחי' שמאל בחורב ע"ז כאן בקדש כבר לא היה צריך אלא לעורר שמאל דק מאד ולהמתיק אותו בימין כפי שיתבאר לקמן באות ה

(ד) מבאר שקריעת ים סוף בעצמה גם הייתה בחי' המשכת תורה ונפילה לשמאל כי קריעת י"ס היא קריעת ים החכמה דהיינו להמשיך חכמה וחידושי תורה שבע"פ כי הקריעה בגשמיות היא רק תוצאה של קריעה ברוחניות שעשו יבשה וסלקו כל חכמת עצמם כדי שלזכות לחכמת התורה אבל לצורך פרנסה נפלו קצת לשמאל שזה מה שנאמר עליהם סרו מן הדרך אלה ואלה עובדי ע"ז וע"ז זכו שוב לפרנסה של בית הים

מוהר"ן מבאר כאן שפרעה היה בחי' לבן בחי' התחש"י שהתורה שבע"פ דהיינו הדיבור והשכינה היה אצלו בגלות ומכח זה קיבל כח לדבר גנות על צדיקו של עולם ואמר מי ה' וכו' ומשה שנכנס אצלו זה בחי' התורה שמנסה להחזירו בתשובה ולגלות לו האמת שיש השני והוא הבעל בית על ישראל והעולם אבל הוא לא רוצה להתדבק בימינה אלא בשמאלה ונעשה לו פה לומר מי ה' שאשמע בקולו וצ"ע איזה שמאל יהיה בשמה רבינו שו נתפס פרעה ואולי כי זה שישמאל שהם בחי' הדיבור היה בגלות זה היה בחי' שמאל שנראה כאילו אין מושיע לישראל וזהו שכתוב בתיקונים שהעבודה קשה היא בחי' קושי הלימוד תורה כמובא שם שה קש ולבנים הם הקושי ללבן הלכה וישראל שנעשו עבדים זה בחי' השמאל שבתורה זה היה רק כדי להמשיך להם פרנסה כמש" שבאמת יצאו ברכוש גדול ששאלה אשה משכנתה וכו'

(ה) ולכאורא קשה הלא עיקר המזונות והפרנסה הוא משמאל. בחי' משמאלה עושר וכבוד כנ"ל. ואיך אמר כאן. שהמזונות ממזל העליון שהוא עתיקא. הלא שם אין שום שמאל כלל. אך באמת עיקר שורש השפע של עשירות הוא רק שם בבחי' עתיקא שהוא מזל אבל שם בשרשו אין שייך לקרותו בשם עשירות כי שם כולא ימין ושם השפע הקדושה כולא חד ואין בה שום ציור ושם גם השפע של עשירות הוא רק תורה אור צח ומצוחצח ולמטה כשנמשך השפע אזי כשנמשך השפע לימין ולשמאל אזי נצטיר השפע בשמאל לעשירות ופרנסה. ומחמת זה צריך הצדיק ליפול לבחי' שמאל בשביל פרנסה. אבל תיכף כשיפול לבחי' שמאל תוכל הסי"א להתגבר ויתאחז בו ח"ו ואזי זה וזה לא יתקיים בידו. כי אח"כ ישללו הם בעצמם השפע ממנו. ולא יסא יבדו מאומה. וע"כ באמת קשה מאד להשיג פרנסה בבחי' קשין מזונותיו כפי"ס כנ"ל. וע"כ א"א להשיג פרנסה דקדושה לעולם. כ"א כשהוא צדיק גדול כ"כ עד שיכול לעלות עד עתיקא קדישא. וזה הצדיק שזוכה לבחי' זו הוא יכול להכלל שמאל בימין כי אע"פ שהוא נופל לשמאל הוא יודע שבאמת גם השמאל הוא ימין כי הוא יודע שורש ימין ושמאל בשרשם שהוא עתיקא. ששם כולא חד כולא ימינא. ושם עיקר שורש ההשפעה.

וע"כ זה הצדיק אינו יורד לשמאל כ"א לצייר השפע שם לעשירות. אבל אח"כ תיכף הוא חוזר משמאל לימין וכולל שמאל בימין. וממשיך תורה ופרנסה לעולם בקדושה גדולה. כי הוא מוציא כל העשירות משמאל לימין. בבחי' ואחרי כן יצאו ברכוש גדול.

(ז) אע"פ שבהכרח ליפול קצת מעט לבחי' שמאלה הוא רק דק מן הדק. אבל כשיעסוק בשביל ממון ממש לקבל שכר על הלימוד זוהי יתאחזו מאד ח"ו. וזה לא יתקיים בידו כנ"ל. ע"כ צריך ללמוד רק בחנם והפרנסה ממילא תבא. ע"י הצדיק הדור האמתי שזוכה להמשיך הפרנסה ממזל העליון. (ח) ביאור לעולם ילמד שלא לשמה שמתוך זה יבוא ללמוד לשמה

יו"ד ח"ב דף רסו: ראשית הגז ה' כ אותיות מבאר ענין "וישק יעקב לרחל" שהעלה את בחי' רחל שהיא התורה שבע"פ מבית לבן (שכידוע שהוא לבן הארמי דנבילה טובה הימנו) שהוא הת"ח ש"י הדובר על הצדיק, וכמובא ברש"י שנישק ליעקב לחפש מרגליות בפיו כי טובר שתורת הצדיק היא בשביל ממון כי טובר ש"אחיו הוא ברמאות", ויעקב מיד בבואו כשנישק לרחל העלה אותה את

התורה שבע"פ שבגלות אצל לבן לבחי' נשיקין, ואחרי שבע שנים לבחי' זיווג הגוף הדיינו אחרי בירור בחי' כל הו' מידות, וכל עבודתו אצל לבן הייתה לברר ולהעלות בחי' תורה שבע"פ מבית לבן וכן כל הפרשה נדרשת לפי התורה הזו, עי"ש.

שם אות ג כי כל העסק של יעקב עם לבן הארמי מתחלה ועד סוף הכל הי' בענין בירור ההלכות הנ"ל לבטל ההתנגדות של המתנגדים והחולקים שמשם כל קלקול הדורות וחורבן ביהמ"ק ואריכות הגלות בעו"ה שהכל על ידי מחלוקת ושנאת חנם שע"ז נחרב הביהמ"ק ועדיין מתארך הגלות בעו"ה. וכל המחלוקת נמשך מההתנגדות שנמשך ע"י שלומדים שלא לשמה רק בשביל ממון וכבוד עד שרואים בהתורה רק בחי' השמאל וכו' עד שנעשה להם פה לדבר עתק בגאווה על הצדיקי אמת וכשרי הדור כ"ש שם שביאר כל זה על הפרשה של וישק יעקב לרחל וכו' ויגד יעקב לרחל וכו'. ומזה נובל להבין רמזים שכל שאר הפרשה נאמרה על זה ועל כן טרח יעקב לברר כל העשירות מלבן דייקא. כי כל נפילתו של החולק והמתנגד בחי' לבן הוא מחמת העשירות שנמשך משמאל של התורה כנ"ל.

עוד מבאר שם אותיות ה' ו' י' מעשה האתון של בלעם שם אות ח' ט' מעשה עשו ויעקב ומדוע רצה יצחק לברך את עשו דווקא אות יב מעשה פנחס וזמרי אות יג מעשה יהודה ותמר אות יד מעשה המלאך שבא ליהושע אות טו משיש בני' לברר ההלכות אות יז עד כ הלכות נדוי וחרם

שיחות השייך לתורה זו

מאמר "תהלה לדוד" (- ליקו"מ ח"א, תורה י"ב) נאמר בשבת נחמו שנת תקס"ג הַנְּזָר-לְעֵיל, והמתיק בתוכו פירוש הפסוק: "נחמו נחמו עמי" וכו'. נחמו, נחמו, היינו: תרין צדיקים: צדיק עליון וצדיק תחתון וכו' כמבואר בלשון החברים. אך אחר-כך כשנתן להעתיק את המאמר הזה מכתבת ידו וְזָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, כי מאמר זה הוא לשון רבינו וְזָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ, כנדפס אצל המאמר בתחילתו, השמיט פירוש הפסוק "נחמו נחמו" הַנְּזָר-לְעֵיל, ו-ה' יודע כוונתו וְזָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ: (- פל"ח תו' זו אות א'; מובא בשיש"ק ח"א, סעיף ר"א).

שיחות הר"ן, סימן ע"ו - שייך למאמר "תהילה לדוד" סימן י"ב למה שנאמר "ועל זה צריך הלמדן לידע וכו' שהצדיק בגן עדן ציית לקליה" וכו', עיין שם. ובשביל זה טוב ללמוד פוסק עם הבאר הגולה כדי להזכיר שם התנא או הפוסק שחידש זה הדין כדי לדבק רוחו ברוחו של הצדיק שחידש זה הדין כמבואר שם, עיין שם:

חיי מוהר"ן, סעיף ל"ה - איש אחד היה אצלו בימי נעוריו של אותו האיש פה ברסלב, ואז נתקשר מאוד לרבינו וְזָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ בתשוקה גדולה, ושמע אז מרבינו וְזָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ דברי תורה נפלאים היינו התורה "תהילה לדוד" וכו' (- ליקוטי מוהר"ן ח"א, סימן י"ב), ועוד דיבורים נפלאים. ואמר לו רבינו וְזָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ אני יודע שבימים הבאים לא תיסע אצלי ולא תהיה מקורב שלי (וכן היה שאחר-כך לא היה עוד אצל רבינו וְזָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ). אך אף-על-פי-כן יועיל לך מה שטעמת עתה מעט מדברי. ואמר לו אז הפסוק (משלי לא, ט): "טעמה כי טובה סחרה" תיכף כשטועמין התורה של הצדיק, שוב "לא יבבה בלילה נרה", הנדפס בליקוטי א' סימן רפ"ה:

שיחות מוהר"ן אות ד - עכשו בעתים הללו קשה מאד מאד שיהיה מעות לאיש כשר. כי צריך שיהיה לו ירידה גדולה מאד, חס ושלום, עד שישגי מעות. ואפלו אחר הירידה חס ושלום מעבודתו יתברך עדין לאו כל אחד משיג מעות. כי גם הרשעים וקלי עולם לאו כל אחד משיג מעות, אבל איש כשר באמת רחוק מאד שיהיה לו עשירות:

כי דע, שמיום שחרב בית המקדש נפל העשירות בעמקי הקלפות בבחינת: "ותרד פלאים", (איכה א ט) פלאים אותיות אלפים. הינו שהאלפים של עשירות ירד פלאים, דהינו ירידה גדולה ונפלאה. על כן בהכרח שיהיה לו חס ושלום ירידה גדולה מאד קדם שבא לעשירות דהינו אלפים מזומנים ועדין הוא ספק כנ"ל. אבל איש כשר באמת קשה לו מאד שיהיה לו עשירות, ואף על פי שנמצאים גם צדיקים ואנשים כשרים שיש להם מעות, אבל הוא כבוד וקשה מאד מאד. וגם העשירות שיש להם לצדיקים הוא מוזיק להם לעבודתם. גם באמת, אף על פי שיש להם איזה מעט עשירות, אבל אף על פי כן אין להם עשירות גדול מזומן כמו שיש להקלי עולם שיש להם אלפים ורבות אדומים מזומנים, כי עכשו קשה וכבוד מאד שיהיה להכשרים עשירות כנ"ל:

וכמו שאומרים בשם רבי נחמן זקני זכרונו לברכה (ח) שאמר על מה שאמרו רבותינו, זכרונו לברכה (שבת טג.): "ארך ימים בימינה" ואמרו רבותינו, זכרונו לברכה, ארך ימים איכא עשר וכבוד ליכא? ואמרו כל שכן עשר וכבוד! ואמר רבי נחמן זכר צדיק לברכה שהוא רק כל שכן, הינו שבודאי הוא קל וחמר וכל שכן שראוי שיהיה להם עשר וכבוד אבל לא בפרוש. כי אף על פי כן אין להם מזומנים כמה אלפים אדומים, וכנ"ל (ט):

חיי מוהר"ן סימן תצג - לענין הקושיות שדרך העולם להקשות קושיות הרבה על הצדיקים ובפרט עליו שהיו מקשים קושיות הרבה, ענה ואמר בדרך צחות - "הלא על-ידי הקושיות שמקשים עלינו יש לנו פרנסה ועשירות". כי העשירות והפרנסה של הצדיקים העוסקים בתורה לשמה הוא רק על-ידי קושיות. כי רבותינו-וְזָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ אמרו אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד. והקשו: בימינה אורך ימים איכא עושר וכבוד ליכא. והשיבו: כל שכן עושר וכבוד. נמצא שעל-ידי הקושיא דייקא נמשך העושר והכבוד להצדיקים המיימינים בתורה לשמה. כי אם לא היו רבותינו-וְזָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ מקשים קושיא זו לא היה שום עושר וכבוד להצדיקים כפשוטו של מקרא שנראה שבימינה היא רק אורך ימים אבל על-ידי הקושיא שהקשו אורך ימים איכא עושר וכבוד ליכא על-ידי זה נמשך העושר והכבוד להצדיקים כמו שתירצו שם כל שכן עושר וכבוד. נמצא שעל-ידי הקושיות דייקא יש להצדיקים פרנסה כי עיקר העושר והכבוד להצדיקים על-ידי קושיות:

שם סימן תצד - ואף-על-פי שדברים אלו אמר בדרך צחות שקורין ווערטיל אבל באמת דברים בגו. ויש בענין זה עמקות גדול וסוד עמוק מאוד כי כל הדיבורים שלו, אפילו דברי צחות שלו שאומר שקורין ווערטיל, יש בכלם סודות עצומות נוראות ועמוקות מאוד. ואפילו אדם פשוט שיש לו שכל אמיתי קצת יכול להבין בהם קצת רמזים נפלאים ונוראים. (אמר המעתיק (הרב מטשערין וְזָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ): עיין תורה י"ב, במאמר "תהלה לדוד", ובליקוטי הלכות תלמוד תורה הלכה ג', (המיוסדת על התורה הזאת), ותבין קצת דברי צחות הַנְּזָר-לְעֵיל):

שם סימן תצה - וכבר סיפר שהבעש"ט וְזָרוֹנוֹ-לְבָרְכָהּ אמר פעם אחת ווערטיל והיו מחייבין בעולם האצילות. היינו שהביא שמחה גם בעולם האצילות עד שגם שם היו מחייבין על-ידי הווערטיל שלו:

תורה יב אות ג' וכגירסת הפל"ח - וְאָבָל דַּע, שְׁהַתְנָא הִיא צְדִיק גְּמוּר, וְתוֹרָתוֹ זְכָה מְבִלִי פְּסֻלָּת; וְמָה שְׁנִרְאָה בְּהַ מְשֻׁמְעוֹת עֲרֻמוּמִיּוֹת, זֶה, כִּי פֶל הַעוֹלָם מְקַבְּלִים פְּרִנְסָתָם מְשֻׁמְאֵלָה, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (מְשֻׁלִי ג, טז): "מְשֻׁמְאֵלָה עֲשֵׂר וְכָבוֹד" בְּשִׁבִיל זֶה נִפְּל

התנא בשעת אמירת תורתו לאיזה שגיאה דקה פחות השערה, לבחינת שמאלה, כדי שעל – ידי זה יקבל שפע ופרנסה לעולם, ולהמשיך להם עשר וכבוד, כמו שכתוב: "משמאלה עשר וכבוד".

פרפראות לחכמה אות ג' – הקושיא בזה מפורסמת, כי הלא אמרו רז"ל (שבת דף סג.) "אמר רב ששת מאי דכתיב אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד, אלא בימינה אורך ימים איכא, עושר וכבוד ליכא". ופירש רש"י: "בתמינה, כיון דאיכא אורך ימים, כל-שכן עושר וכבוד, אלא למימינים בה אורך ימים איכא, כל שכן עושר וכבוד" וכו', נמצא הרי מבואר בדברי רבותינו וזכונם-לברכה שגם בימינה כל-שכן דאיכא עושר וכבוד, ואם-כן למה צריך הצדיק ליפול כחוט השערה לבחינת שמאלה בשביל להמשיך עושר וכבוד, מאחר שגם בימינה של תורה איכא עושר וכבוד. ושמעתי מפי אדוני אבי זקני זכרוננו-לברכה (- רבי אהרן הרב מברסלב) שהקשה זאת לפני רבינו זכרוננו-לברכה, וגם אמר על זה תירוץ לפני רבינו זכרוננו-לברכה, וקלסיה (= ושבו) רבינו זכרוננו-לברכה, אך שכחתי כל הענין. ולכאורה נראה לעניות דעתי, שהתירוץ על זה מבואר בדברי רבינו זכרוננו-לברכה באות זה אחר כך במה שכתב "ויספר ללבן את הדברים האלה" (בראשית כט, יג), פירש רש"י: "שלא בא אלא מתוך אונס אחיו, ושנטל ממנו ממונו" וכו', פירוש שלא בא לבחינה הזאת שיסבול תורתו משמעות ערמימות אלא מתוך אונס אחיו, ושנטל ממנו ממונו כדי בשמאלה עושר וכבוד, ולכאורה תיבת "מתוך אונס אחיו" אינו מבואר כלל, אך הענין הוא, כי עבשיו בזמן הגלות בזמן התגברות שליטת עשו וכו', הם נוטלין כל השפע, וישראל ניזונין רק מתמצית כמבואר בזה"ק (ח"ב דף קנב): ועיקר אחיותם הוא מסטרא דשמאלה כידוע, ועל-כן אי אפשר עבשיו להמשיך שפע עושר וכבוד, רק משמאלה של תורה ולא מימינה, (והדבר מובן ממילא קצת, ואי אפשר להאריך בזה). וזה מדוקדק בדבריהם וזכונם-לברכה שלא בא אלא מתוך אונס אחיו ושנטל ממנו ממונו, היינו שנטל הוא כל השפע שלו, ובשביל זה מוכרח הצדיק עבשיו ליפול קצת לבחינת שמאלה דייקא, בכדי להמשיך משם שפע גשמיות של עושר וכבוד:

שיש"ק ח"ו אות שעא – שמעתי מזהרב החסיד רבי יחיאל מיכל דורפמן שליט"א בטעם הדבר שאמרו חכמינו וזכונם-לברכה (הובא בדברי רבינו זכרוננו-לברכה בתורה י"ב): "תלמיד חכם שלומד להתיהר ולקנטר, נבלה טובה הימנו". כי נבלה אף שמסרחת עומדת במקומה ואינה מפשטת ומפורת טרחונה, אולם התלמיד חכם הזה המתיהר והמקנטר מפיץ להלן הלאה והלאה טרחונו.

ובאופן אחר שמעתי עוד: שהנבלה המונחת גלויה מודיעה ומכרזת מעצמה על נבלותה בפני כל, וממילא מתרחקים ממנה, מה שאין כן התלמיד חכם מכסה נבלותו באיצטלא דרבנן, ומטעה ומרמה את הבריות, ועל-כן נבילה טובה הימנו:

סיכום התורה לפי אותיותיה

באות א' מבאר שיש צדיק עליון בחי' יעקב ויש צדיק תחתון בחי' למדן כשר ויש למדן רשע בחי' לבן וכשלמדן כשר לומד בפיו דברי תורה של התנא העליון בשם אמרם, מתעורר ובא רוחו של התנא ונושק עימו, ואזי התורה שבע"פ שלומד היא בין תרי צדיקיא יושבת ועי"ז נעשה כאילו התנא חוזר לחיים בבחי' שפתותיו דובבות בקבר. אבל כשהלמדן הוא רשע שלומד בלא דעת אזי לא באה רוח התנא אליו כי נעתרות נשיקות שונא וגם כיון שלא אומר את החדוש בשם אמרו לא דובבות שפתי התנא בקבר ויש לו צער גדול מזה שמפסיד ממנו הלמדן להיות חי בשני עולמות.

באות ב' מבאר מדוע התורה של הצדיק עליון שכולה קדש ואמת אינה מחזירה את הלמדן בתשובה ומבאר כיון שיש בה בחי' שמאל, שנעשה למכשול למי שלומד בלא דעת.

באות ג' מבאר כיצד יתכן שבתורה של הצדיק השלם יש שמאל, דהיינו אפשרות שיסבול תורתו גם משמעות שתיהפך למכשול. ומבאר שלצורך פרנסה לעולם מפילין את התנא לכחוט השערה של שלא לשמה דהיינו לשמאל שמשם הפרנסה ועי"ז נעשה שמאל בתורה.

עוד מבאר שוב לדעת קודם בשעה שלומד תורה מי התנא שחדש אותה כי עי"ז בא רוחו של התנא ומזהיר אותו מהשמאל שבתורה ע"י שמבאר לו שהוא רק מחמת אונס הצורך לפרנסה ומאיר לו כיצד לחדש ימיו בתשובה.

באות ד' מבאר מה שאמר בתחילת התורה שזה מכוון גדול מהש"י מדוע דווקא למדנים דהיינו לומדי גמ' הם ביותר מחרפים ומבזים את הצדיק, ומבאר שזה כיון שע"י שלמדו בלא דעת כנ"ל נפלה אצלם התורה דהיינו השכינה בגלות ונהפכו אצלם צירופיה לדברי עתק ובוז על הצדיק. ולהעלותה משם צריך צדיק שבכוחו לקבל את הביזיונות האלה באהבה ושמחה ועוד גם שישכיל וידע איזה הלכות נהפכו לביזיונות, והביאור בזה כיון שעלית המלכות למקומה הכוונה לייחוד עימו ית' דהיינו יחוד קב"ה ושכינתיה, ותחילה צריך להעלותה לבחי' חיבוק ואח"כ לנישוק ואזי נעשה גם יחוד השלם. והצדיק ע"י שמקבל הייסורים באהבה (בחי' ימין) ושמחה (שהיא בלב דהיינו אל הבינה) מעלה אותה לחיבוק עימו ית'. וע"י החכמה שמשכיל כנ"ל מעלה אותה לבחי' נישוק.

הקדמה

בתורה זו מבאר רבינו מדוע לומדי גמרא ופוסקים יש להם יצה"ר לבזות את הצדיק הגדול שבדור.

קושיא זו מתחזקת עוד יותר במה שמבאר רבנו שדייקא מכח התורה נעשה להם הערמומיות לחרף. ועוד שבכוונה יש בתורה צד שמאל שהוא מכשול לפושעים הלומדים בלא דעת, שזו הסיבה שהתורה לא מחזירה אותם בתשובה, אלא אדרבה מוצאים בה סיבה לבזות את התנא שחדש אותה.

והטעם לזה כי לצורך פרנסת העולם מפיל הקב"ה את התנא לכחוט השערה של לימוד שלא לשמה ועי"ז כבר יש בתורתו אפשרות לסבול משמעות ערמומיות למי שלומד בלא דעת.

ולפי זה יותר קשה מדוע מחרפים דווקא את הצדיקים הרי מוצאים ערמומיות ושמאל בתורה של התנא שעפ"ר מדובר שכבר נפטר, ומדוע נעשה להם עי"ז יצר גדול לחרף דייקא את הצדיק הדור.

עוד מבאר רבנו כיצד למדן כשר לומד תורה ואיזה תועלת ונחת רוח עושה בלימודו לתנא שחדש התורה ועוד כיצד התנא מאיר לו כיצד לחזור בתשובה ולחדש ימיו ובוזה מתבאר עוד יותר רשעותו של הלמדן שלומד בלא דעת, דהיינו בלא שום חיבור אליו ית', אלא להתייחר ולקנטר, ועד כמה פוגם ומפיל את השכינה שהיא תורה שבע"פ בגלות גם בלא שיחרף ויבזה את הצדיק. וכל שכן כשמוסיף ומדבר עתק בגאוה ובוז על הצדיק.

עוד מבאר שרק צדיק גדול מאד שבכוחו לקבל ביזיונות באהבה ובשמחה ועוד גם שיודע מאיזה צרופי תורה שבע"פ נעשו הביזיונות וחרופים שמחרפים אותו, רק צדיק כזה יכול להוציא את המלכות מהגלות שבת"ח שד יהודי. ועל כן בכוונה עושה הקב"ה שיהיה לת"ח שד יהודי יצה"ר גדול לבזות דווקא את הצדיק הדור הגדול החי, כי עי"ז ששיקבל הצדיק באהבה ושמחה את הייסורים, וישכיל מאיזה צרופי תורה שבע"פ נעשו, יעלה את המלכות ממנו לייחוד קב"ה ושכינתיה, ועוד גם כשיאמר החידוש בשם אומר, יגרום לתנא שיהיו שפתיו דובבות בקבר.

התועלת שבמחלוקת על הצדיק והתועלת שיש שמאל בתורה

רבנו מבאר שכיוון שצריך פרנסה לעולם, כי אם אין קמח אין תורה (אבות), לכן כשתנא מחדש בתורה הקב"ה מפיל אותו כחוט השעה לבחי' שמאל דהיינו לבחי' דקה של שלא לשמה, ועי"ז נמשך פרנסה לעולם. ובחי' הדקה הזו גורמת לת"ח שלומד שלא לשמה לבזות את הצדיק כנ"ל ואזי כשהצדיק יודע מאיזה הלכות עשה פה לרשע הוא מוציא ממנו את תורה הזו ומתקנה.

נמצא שרק ע"י שהלמדנים מחרפים את הצדיק הגדול דייקא, עי"ז יש תיקון לפגם בתורה שעושה הקב"ה לצורך פרנסת העולם, שיהיה שמאל ומכשול בתורה, וגרם שע"ז יהיו למדנים שיפילו את השכינה בגלות.

הביאור הליקוטים מוסיף שע"י שמוציא את השכינה מפי הלמדן הרשע מוציא בזה עוד ניצוצות שנפלו אצלו גם קודם².

קשר התורה

נראה שעניין הקושר כל תורה זו כאחד היא מלחמת יעקב ולבן, דהיינו בחי' יעקב הנלחם בכל הדורות לתקן ולבנות את השכינה הקדושה היא רחל, הבת הקטנה השוכנת בין הקליפות ונופלת בפיהם של כל מיני לבן, ולתקן גם שבירת הכלים שקודם הבריאה וגם שבירת הכלים שע"י הלומדים שאינם הגונים, דהיינו נגד לבן הוא הת"ח שד יהודי קליפת נגה הערמומית שנראה כלפי חוץ צדיק ולבן (בחי' האי גלא דמתחזי כצוציתא חיוורא המבואר בתורה א' והיא קליפת המתלבש המצוות, ובפרט בענין המחלוקת על הצדיק ש"מצוה" אצלם להרגו ולהשמדו ולאבדו) ואין עצה לגלות את הלמדן הרשע אלא ע"י שמפילים את הצדיק לשמאל קצת, כדי שע"ז הלמדן הרשע יצא לחלוק עליו ואזי ניתן יהיה להוציא את השכינתא בגלותא שאצלו ועוד כל ניצוצות השכינה שאצלו שבלע מכבר ולתקנה.

עד כאן הקדמה

※

(לשון רבינו ז"ל)

תורה יב [א]

(תהלים קמה) תהלה לדוד ארוממך וכו'.

אות א

מה שאנו רואים, שע"פ הרוב הלומדים דהיינו תלמידי חכמים דייקא חולקים על הצדיקים, ודוברים על הצדיק עתק דהיינו שבודים עליו דברים רעים שאין בו אפילו משהו³ מהם, כגון משה רבינו

² ועיין תורה ח' תנינא עה"פ חיל בלע ויקיאנו שהסט"א כשגורמים לה להקיא את הקדושה שבלעה מקיאה עוד גם כל מה שכבר היה בלוע אצלה גם קודם שהתגברה כל כך על הקדושה.

³ אמנם בתורות אחרות ביאר רבנו עוד תועלת כגון לצורך הבחירה ולהרחיק רשעים, וגם לתועלת הצדיק כמבואר במקום אחר עה"פ "צופה רשע לצדיק" לשון ציפוי ומגן, שע"י המחלוקת מסתלקים ממנו המקטרגים, ועוד ביאר בכמה מקומות גודל מעלת המחלוקת להרים את האדם למדרגות גבוהות. שע"ז שופט את עצמו ובא לשפלות.

שמבואר בתורה עב תנינא שהיה פרוש מהתאווה הידועה בתכלית ואעפ"כ רבים מישראל חשדו בו באשת איש **בגאווה** (דהיינו פגם הברית כמבואר בתורה יא ג' ותורה קל) **ובזו** [י"ז] עיין תורה כח/א, **זהו מכוון גדול מאת הש"י**^ח.

ועתה מקדים הקדמה ארוכה להבין המכוון הגדול של הש"י בזה ובאות ד' יבאר העניין בפירוש עפ"י הקדמה זו וקיצור העניין הוא **כי יש בחי' יעקב ולבן** דהיינו יש צדיק עליון שכבר נסתלק לעולמו שחידש תורה שבע"פ ויש ת"ח שלומד אותה שלא לשמה, ועי"ז מקבל עי"ז כח ויצה"ר לבזות את הצדיק האמיתי החי בדורו ובזה דייקא יש תיקון לתורה שבע"פ הוזהר שהיא השכינה שנפלה אצלם בגלות כי ע"י שהצדיק מקבל הביזיונות באהבה ושמחה וגם יודע מאיזה הלכות נעשו הביזיונות עי"ז מעלה את השכינה מפה הלמדן ליחוד עם הקב"ה וגורם שעשועים גדולים להקב"ה עי"ז (לק"ע מחלוקת ז), ועוד גם גורם לצדיק עליון שיהיו שפתותיו דובבות בקבר^ט עוד עיין בסוף ביאור הרבב"ח וקטלה לשד יהודי משמע שע"י שהצדיק מוציא השכינה מהגלות שבפה הלמדן, אזי כיון שאין לשד יהודי יניקה מהקדושה הוא מת. וצ"ע האם הכוונה כפשוטו כיון שלא חפץ להעלות נגה לקדושה אזי מת ממש או כיון שמת היצה"ר שבו אזי חוזר בתשובה.

יעקב, הוא הצדיק המחודש חידושין דאורייתא, ולומד תורתו לשמה, וטובו גנוז ושמור וצפון לעתיד^י, כמו שאמרו רז"ל למחר לקבל שכרם {ערובין כב} /א. וע"ש ששכרו לבסוף,

^ד **עתק לשון דבר שנעתק** ומופלא מאיתנו. ואע"פ דאיתא במועד קטן יח: אין אדם נחמד אא"כ עשאו וכו' ואם לא כולו מקצתו. עיין בעש"ט עה"ת פרת קרח אות ה- כגון דא צריך לאודע לחברים העוסקים ביחודו של עולם, אף על פי שאמרו בגמרא (מ"ק ד"ח ע"ב) אין אדם נחמד וכו', זהו כשהוא שלא מחמת אויבים ושונאים, אבל אויבים דאפקו לקלא, לית ביה מששא, אף בדבר שלא הרהר בשום גלגול, הרשעים יקטרגו על צדיק ויאמרו, כמו שעשו לרבינו אלקי קדוש מורנו ורבינו אור שבעת הימים הבעש"ט ותלמידו רבינו דוב בער וכיוצא:

^ה לשה"כ תהילים לא יט

^ו **נקט לשון הכתוב תהילים לא (יט) תאלמנה שפתי שקר הדברות על צדיק עתק בגאווה ובו:**

פרש"י – (יט) הדוברות על צדיק עתק – שאומרות לשאלו עלי דוד מבקש רעתך. **עתק** – סרה דבר שאינו כמו ויעתק משם (בראשית י"ב), ודונש פתח אותו לשון דבר גדול וקשה כמו עתקו וגם גברו חיל (איוב כ"א), הון עתק (משלי ח), ולמכסה עתיק (ישעיה כ"ג) (סא"א):

^ז **עיין תורה כח אות א'** – המתנגדים המבזים והמחרפים יראי השם זה מחמת שמקבלים תורה מתלמידי חכמים שדין יהודאין. כי תלמידי חכמים שדין יהודאין הם מקבלים תורתם מהשדין, שיש להם תורה נפולה מאלפין נפולים. ובאלפין אלו כתיב בשלמה (מלכים א' ה'): **"וידבר שלשת אלפים משל יהי שירו חמשה ואלף"**. כי שלמה זכה להם בקדשה, אבל תלמידי חכמים שדין יהודאין מקבלין מהם דרך הקלפות. ובשביל זה כל דבורם דרך משל ומליצה וטעמים נפלאים, כי שרשה מאלו אלפין הנ"ל: **ואלו התלמידי חכמים, נאמר עליהם (ישעיה ז): "המעט מכם הלאות אנשים כי תלאו גם אלקים"**. כי מיגיעים אנשים שבאים לשמע דרושם ותורתם, ואנשים חושבים שגבואו לאיזהו תועלת על ידם, הינו שגבואו לדעת את ה' איה לעבד. והם האנשים אין משיגים שום תועלת, כי תורתם של אלו התלמידי חכמים אין לה כח להדריך את האדם בדרך הטוב, כי מבישא לא הוי טבא. ולא עוד, כי תלאו גם אלקים כאלו לאה הקדוש ברוך הוא מלעזר לעובדים אותו. נמצא שעל ידי זה אלו בני אדם נפלים בכפירות גדולות, וחושבים, חס ושלום, **"לא יראו ולא יבין אלקים במעשה בני אדם"**. על ידי זה **"את יראי ה' לא יכבדו"**, ומחרפים ומבישים אותם. ובשביל זה נושה נקרא עבודה זרה, כמו שכתוב (הושע ט'): **"ויגזרו לבשת"**, כי הנושה והחרוף נעשה מהכפירות:

^ח **מ"ק** – **ונראה שכונת רבינו שזה מכוון גדול הכוונה שזה תיקון גדול דהיינו שהפגם עצמו הוא התיקון כי רק ע"י הדיבורי עתק האלו אזי אפשר לחזור ולתקן את הפגם גדול הזה של השמאל שבתורה כי הצדיק ע"י שמקבל את היסורים באהבה וכו' כמבואר באות ד' איך שמתקן ומחזיר את קלקול צרופי ההלכות שנעשו לגידוף הוא מחזיר אותם לבח"י הלכות דהיינו בנין השכינה עד לבחי' יחוד עד שממש מה שהלמדן תחש"י מנע מהתנא להשפיע לשכינה עכשיו הוא חוזר ומהגידוף עצמו מחזיר אותו להלכה ולומד אותו בשם התנא שחידש ומעלה מ"ן לשכינה ונעשה שפתי התנא דובבות בקבר ונעשה יחוד דגופא פב"פ לשכינה.**

וזוהו המכוון הגדול היינו שאע"פ שלצורך הפרנסה יש שמאל ופגם בשכינה דייקא הפושעים יכשלו בהם על ידם נעשה תיקון לזה כי ע"י שמחרפים הצדיק הוא יכול להחזיר ולבנות השכינה וליחד אותה ולתקנה.

^ט **עניין זה יתבאר באריכות לקמן וקיצור העניין (כפי שביאר הבני יששכר) הוא שבעוה"ב אין שום אפשרות לעלות מדרגה אלא רק מבח מעשים בעוה"ז וע"י שאדם כשר לומד תורת הנפטר נחשב כמו שהנפטר בעצמו לומד בעוה"ז וזוכה עי"ז לעוד חלוקה דרבנן דהיינו כלים להשגות בעוה"ב ומכאן זה עולה מדרגות. וזה עניין כל מה שעושים לעילוי נשמת הנפטר הכוונה כנ"ל שבעוה"ז נעשה איזה דבר שבקדושה לכבודו עי"ז נעשה לו עוד כלים להשגות בעוה"ב.**

^י **מ"ק** – **זה בחי' ויהיה בעניו כימים אחרים** עיין תורה סא תנינא כי כשקשור בדעתו לעתיד לבחי' עוה"ב אזי הוא מעל הזמן

^{יא} **ערובין כב**. – **לא יאחר לשנאו** אמר רבי אילא לשונאיו הוא דלא יאחר אבל יאחר לצדיקים גמורים ודיינו דאמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב אשר אנכי מצוך היום לעשותם היום לעשותם ולא למחר לעשותם היום לעשותם למחר לקבל שכרם. אמר רבי חגי ואיתימא רבי שמואל בר נחמני מאי דכתיב "ארך אפים" ארך אף מבעי ליה אלא ארך אפים לצדיקים ארך אפים לרשעים:

פרש"י – **ולא למחר לעשותם** – שלאחר מיתה לעתיד לבוא, אם בא לקיים מצות אינו מועיל, דמי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, כדאמר במסכת עבודה זרה:

על שם זה נקרא יעקב, לשון עקב וסוף, שכתוב לבסוף²¹ וכיון שכל מחשבותיו בחייו היו רק על העתיד לבא, לכן כל חידושי תורתו גנוז בהם טובו הזה, שמעוררים את הלומד אותם לעשות כל מעשיו לשם שמים ועוה"ב. ולקמן באות ב' יבאר מדוע א"כ גם לבן לא חזר בתשובה ע"י שלומד תורה של יעקב. ומבאר טעם שיש שמאל בתורה, ונראה שכאן כבר רמז קצת לבאר מדוע נמשך אל השמאל שבה דייקא, כי מדיעת ההפכים נלמד שלבן הפך יעקב רוצה שכרו דווקא עכשיו בעוה"ז, לכן לומד להתייחר דייקא, והיינו לקבל כבוד בעוה"ז:

ולבן, הוא ת"ח ש"ד²² יהודי (י"ט/ט"ו) דהיינו כי כל יהודי יש לו יצ"ט מלאך קדוש ויצה"ר ש-ד יהודי²³. להבדיל מש-ד גוי/י"ח שהוא רע גמור, ש-ד יהודי/י"ט הוא מקליפת נגה/כ"ג, שיש בכח האדם להעלותו

²¹ **וכתיב ביעקב** איש תם וישוב אהלים ועיניו שיש"ק ח"ו אות רנ - אָמְרו אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנו בְּצָחוֹת עַל מַה שְׁאוּמְרִים בְּהַגְדָּה יָתֵם מַה הוּא אוֹמֵר, שְׁאוּמְרִים אוֹתוֹ בְּקוֹל וּבְהַדְגָּשָׁה בְּתַבַּת 'תָּם', כִּי 'תָּם' = הָתָם' בְּלִשׁוֹן תְּרַגְמוּם, וְכֵן בְּלִשׁוֹן רוֹסְיָא הוּא "שָׁם", וְהֵינּוּ לְרִמּוֹ עַל עוֹלָם הַבָּא וְהֵינּוּ "שָׁם מַה הוּא אוֹמֵר", וּמַה וְאֵיךְ יִצְדִּיק דִּינּוֹ לְעֵתִיד. וְהֵינּוּ 'תָּם', מַה הוּא אוֹמֵר.

²² **צ"ע מדוע** מוהר"נ כתב ש"ד כאילו שזה ראשי תיבות. שרצה לומר שאין הכוונה שהוא ש-ד ממש שהרי הוא יהודי אלא שנתעבר בו ש-ד מחמת רשעותו.

²³ **עיין זהר פנחס רגג:** קב"ה מאי עביד מההוא דורנא למלכא דאכיל על פתורא דקרבין על פתוריה מכל מין ומין סלת ובינוני ופסולת ואיהו פליג מפתוריה לכל מארי סעודתא לכל חד כדקא יאות על ידי ממנן דיליה. ומההוא נהמא דאיהו סלת דמלכא אכיל איהו מני למיהב לאינון דרחימין גביה הה"ד את קרבני לחמי לאשי ריח נחוחי דהיינו אשי י"י ונחלתו יאכלון (ודא הוא ההוא דאתמר ביה לכו לחמי בלחמי ושתו ביין מסכת) האי איהו מסטרא דאילנא דחיי. אבל מסטרא דעץ הדעת טוב ורע מני למיהב בינוני למלאכים ופסולת לשדין ומזיקין דאינון משמשין לסוסון ולפרשיין דמלכא. שמשמשים את את הסוסים של המלך וזה לומר את המלאכים שהם הפרשים והשלימים של המלך כ"ה.

הנמשל הוא כי כמה מיני מעשים יש צנני ישראל של צדיקים וצנינים וכשעים והנה ז"ל מקבל מן השפע הגמול ע"י מעשיהם של הצדיקים הנקראים אשי ה' שהם צנינים למקום לכן מלוה לתת להם מה השפע וההשפעה הוא מלך עולם האלילות אבל משפע הצנינים שהוא מלך מלאך מטי"ע דלירה מלוה לתת למלאכים ומשפע הפסולת שהוא מלך הס"מ דעשיה מלוה לתת לשדים ולמזיקים שהם מלך קליפת נוגה והם קרוצים אל הקדושה לכן הם משמשים את המלאכים כדלקמן

ואף הכי דפרשיין דמלכא הוו מארי משנה דאינון קושים במלאכים משמשין לון שדים יהודאי כמבואר גמ' חולין קה: הווא צר שילא שצנינה רב פלא פקשיי סהיה משמשו דאינון רשימין באות שדי (ס"א באת י') שמוספה להם האלה מיוז של הפס קד-י להורות על קרבתם לקדושה ואית שדין ומזיקין מסטרא דמסאבו מנ' קליפת טמאות דאתקריאו שדים עכו"ם וזה לעומת זה עשה האלקים. ובגין דא אמרו מארי מתניתין כמלאך מנייה טו. דאינון ג' מינין מינייהו. חד מין דלהון במלאכי השרת כי משמשים תלמידי חכמים שהם כמלאכי שרת ומין תניינא כבני אדם הם הצנינים ומין תליתיני כבעירין והם השדים הטמאים ואית בהון חכימיין באורייתא דבכתב ודבעל פה. אתקריי והם נקראים יוסף שידא מנר גמ' עיונין מנ. ופסחים קי. על שם דאוליד ליה שד ולא למגנא אמרו מארי מתניתין גמ' מנייה טו: אם הרב דומה למלאך י"י צבאות תורה יבקשו מפיהו. לכן היו צומעים לפעמים דברי תורה מאלו השדים הזומים למלאכי השרת. ואשמדאי מלכא הוא וכל משפחתיה הא אוקימנא דאינון שדין יהודאין דאתכפין באורייתא שנגעוים צנח הסוהר ובשמהון דאורייתא. כמסופר גמ' גיטין סה. שצנינו צן יהויעד אמר לאשמדאי שמה דמך עליך וכנעו אלו

²⁴ **עיין בעש"ט עה"ת** פרשת קרח אות ג' שהשונאים הם מרוחו של הצדיק ועיי"ש הערת המקור חיים אות ד' בשם ספר נתיב מצותיך נתיב התורה שביל א' אות י"ג כתב וז"ל - לית בכו מאן דיתער לגבה לרצאה לה לגבי בעלה, צוחין בכל יומא ולילה באורייתא דבעל פה בכמה קושיין בלא לב ולב, וצוחין בה ככלבין, כגונא דגינהם (תיקונים שבס"ט וזהר חדש דק"ג ע"ד) והם הם שדין יהודאין שתורתן מהשפה ולחוץ כדואר ואחיתופל, והם הם הרודפין ומצערין הצדיקים בכל מיני ליצנות והיתול, כמו שהיה בימי מרן, ועד היום, והם הם המעכבין הגאולה, שעושין כל מיני שחוק מדברי הצדיקים, והמלעיג על דברי חכמים שבכל דור נופל וכו', ועוד רשעים העומדים בכל עת על הצדיקים, דורשי יחודו יתברך שמו באור אש להבת שלהבת יה, עד שמרן אלקי הרב ישראל בן אליעזר והבעל שם טוב ז"ע"ו אמר, שנשמתו לא רצתה לירד לזה העולם, מפני הנחשים השרפים שיש בכל דור, שלא יוכל לקום מפניהם חלילה, שלא יחלישו דעתו כל כך עד שיתבטל חלילה, ונתנו לו ששים גבורים נשמות צדיקים לשמרו ואחד מהם היה הגאון מאיר נתיבים וכדומה.

ואתה בני תבין הענין, כי אין שונא לאדם יותר מיצרו, והענין מבואר בדברי מרן האר"י בשער הצלם, כי כל ניצוץ שיוצא מן הקליפות מן הצלם רע, צריך שיהיה מקודם בבחינת צלם, צורה שאינה מתוקנת עדיין, ונתקן על ידי תורה ומצות ואחר כך חוזר לסוד נשמה פנימיות, וזהו (עי' בזהר תצוה דקפ"ד ע"א) למנדע טוב ולמנדע רע ולמיהדר גרמיה לטוב, והיצר הרע של אדם שהוא שד, הוא גם כן קומה שלימה, אלא שיש בו טוב ורע, והצדיק מתקנו ועושה ממנו יצר טוב מלאך קדוש, ואחר כך חוזר הכל לבחינת נשמה, הכל קשר אחד, יצרים שבאדם עם הנפש ווח ונשמה, הכל אחדות אחד להתענג בנועם השם יתברך, ולכל נשמה גבוה וקדושה יש הרבה נשמות וניצוצין, יש שהם עדיין שדין יהודאין בבחינת יצר הרע, ויש שהם בבחינת יצר טוב, ויש שהם משורש נפשו ורוחו ונשמתו, ועל הצדיק מוטל לתקן הכל להחזירם למוטב, וכשהצדיק מתקן יצרו הרע לגמרי עד שחוזר למלאך קדוש, אזי יש בו כח לתקן גם אותן שדין יהודאין, אבל מחמת שאין צדיק בארץ אשר יעשה טוב דהיינו סור מרע את הרע ועושה אותו מלאך טוב ועיין לעיל פ' תרומה בהגה ה' ואי אפשר כל זמן שהוא חי שיתקן לגמרי, ולכן מתגרין בו אותן שדין יהודאין מקנאותו על שהוא מתוקן והם עדיין בחשכות ומולייהו קא חזי להו. ולכן עצה היעוצה לצדיק, כשיעמדו עליו גלי הים ישתוק ויקבל בשמחה, כי הרבה טובות עושין לו, ובוה שמחלישין דעתו שומרין את הצדיק, שלא יהיה שום ניצוק לקליפות מאור תורתו ויחודים שלו, כי כמה ענינים מסר לנו האר"י שלא יתגרו הקליפות ברוחניות, שהם גם כן מקנאין על האדם ורוצים להפילו, עד שאמר מרן הריב"ש טוב דא שווער איך איין שיש איש אחד בעולם ושווער תורהלא מפי מלאך ולא מפי שרף אלא מפי הקדוש ברוך הוא בעצמו ומתיירא בכל עת ורגע שלא יפלה אותו לנוקבא דתהומא רבה ר"ל, ועיין לקמן פ' נצבים אות י"ב ואות י"ד. כי אתה תסבור אחי שהמלחמה גדולה שיש לאדם בעולם הזה, הוא, שלא יהיה נואף או גנב וכיוצא, זהו הנקל לתינוק קטן לכבוש, אלא עיקר המלחמה להמתיק החשכות והמסכים, ולקבל יסורין באהבה, ולזכך מדותיו וטובות הכנעה ולהנצל מגאוה שהוא עבודה זרה ממש, וכיוצא מן המדות טובות, ולדרוש ולחקור להאיר על נפשו דבקות אהבה ואור אלוהי, ואדם עומד בסכנה כשנכשל חלילה במעט גאוה ופנייה נופל לנוקבא דתהומא רבה ר"ל, ואתה אחי ראה כמה טובות עושין לך המצויים והשונאים המצערין אותך ומחלישין דעתך, כי אז תלך לבטח דרכך, ודורות היה לך לשלוח להם, וכן מרן הקדוש הריב"ש טוב נהג שבכל כחו עשה טובות לשונאיו להעלותם, ואתה אחי אם תתגרה בהם להמתים ולהענישם, זהו הנקל, אבל את נפשך קללת וחלק נפשך המתה, ולכן העצה

לקדושה ע"י למוד תורה לשמה דהיינו על מנת לחזור בתשובה ולהרבות כבוד שמים, אבל תלמיד חכם שלומד שלא לשמה, דהיינו **שתורתו להתייחר ולקנטר**^{כא}, דהיינו שלא רק שלומד שלא לשמה, אלא

שתיקה בלב שמו, ובכל כחך תבקש מאל יתברך לתקנם ותאהוב אותם כבבת עין, אבל יש רע גמור וממילא יהיה כלה ואבד, אבל זה לא נמסר לך חלילה אלא לבוחן לבות וכליות.

^{טו} **תלמיד חכם** **שד יהודי ר"ת תחשי"י** – ועיין זוהר ח"ב דף קמז: עה"פ ועורות תחשים מבאר המתוק מדבש שהם סוד וז"ל שנוגה דאצילות והם נאחזים בקדושה קצת מצד חציים הפנימי שהוא צד הטוב דנגה ואינם נאחזים לגמרי מצד חציים החיצון שהוא הרע דנגה (רמ"ק מק"מ ומפרשים) עוד מבאר שם את הפסוק ופגשו ושמה ראומה ותלד גם היא את טבח ואת גחם ואת תחש ואת מעכה. ומבאר שם שראומה היא הגר שאברהם נתן בה את כל פסולת החסד שהיה בו ואחר שגרש אותה לקח אותה אחיו נחור לפלגש ומכח פסולת החסד הנ"ל הולידה לנחור את תחש שהוא פסולת החסד. וידוע שחסד היא מדת ההשפעה ועל כן בצד הקליפה היא ניאוף נמצא התחשי"י הנ"ל לבד שהוא קליפת נגה יש בו גם חסד דקליפה דהיינו פגם הברית שעל כן הוא שונא את הצדיק דייקא כי צדיק הוא אמאן דנטר ברית. ועי"ז נמשך אחר צד הרע שבנגה ונעשה לומד עמ"נ להתייחר ולקנטר (שגם זה מצד פגם הברית כמבואר בתורה יא אות ג' ותורה קל שניאוף ופגם הברית בחי' אחת)

תחש הוא בריה שנבראה לשעתו (לחד מ"ד) כדי לכסות בכסויה דהיינו עורה את אהל מועד. וד' כסויים היו לו שש משור ועורות עיזים ואילים מאדמים ועורות תחשים (י"א שהיו רק ג' כסויים). והם הכסויים על בחי' הדעת והארת השכל בעולם ועל המקום שממנו תצא תורה והלכה לישראל, ואהל מועד מקבל מהצדיק כמ"ש "ויבוא משה אל אהל מועד" (זהר פיקודי ועיין תורה סז ח"ב) ואולי נקרא תחש לרמוז לבחי' התחשי"י הנ"ל שמכסה ומעלים אור הדעת והצדיק בעולם ומהפך הלכות לחירופים. ואולי כיסוי התחש באוהל מועד הוא בחי' צמצום הדעת הקדוש כדי שלא יהיה ריבוי אור, אלא שמבחי' הצמצום הזה יונק התחשי"י ומגביר הדין להסתרה והעלמה על הצדיק והאמת.

^{יז} **עיין חסד לאברהם** – מעין ז' נהר ט' – ויש לכל אדם ואדם יצה"ר שהוא נקרא שד אחד בגופו המחטיא, שד ודאי, כי יצה"ר והשדים מחצב שלהם אחד, והנה יצה"ר זה לפי המחצב שלו מאיזה קליפה, כן הוא הכנתו לענייני העולם, ולכן יש בני אדם שחומרם וך מוכן לשכל, ויש שחומרם עכור, הכל לפי בחינת יצה"ר מאיזה קליפה:

^{יח} **עיין שער הכוונות** סוכות דרוש ז' מבואר שם שאין לשדים גוף כיון שנולדים מז"ל בלא נוק' והם שדים ונגעים מזיקי עלמא. אמנם בוזהר פנחס רנג. מבואר שיש חילוק ומדרגות בהם ועיין שיחת שדים לר' צדוק שמזיקי עלמא הם נבראים מז"ל של עכ"ם, ואילו שד יהודי מז"ל של ישראל, ומשמע שבחי' שד יהודי עצמו יש כמה בחינות כי יש יוסף שידא שמסופר בגמ' ומשמע שלא מזיק כלל להיפך עור לחכמים וכן כאן המשמשים למארי דמשנה משמע שהם טובים.

מ"ק – ונ"ל ששד יהודי שהוא קליפת נוגה כמה שיהיה טוב אבל הרי הוא לא מלאך אלא שד לכן צריך לומר שזה תלוי בלמדן עצמו שאם לומד לשם שמים אזי משמש אותו שד יהודי טוב ואם לומד לא לשם שמים אזי משמש אותו שד יהודי לא כל כך טוב כנ"ל.

ובזהר חדש אחרי מות מז"ל ט"א כתוב בשעתא דאתי בן נש לעולם נותן בו הקב"ה ג' שמות שם אמיתי ושם אחר משד יהודי שנקרא חול ושם אחר שנקרא חושך וזהו שכתוב "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המוות ואת הרע" כי חיים הם משם הויה, וטוב הוא טוב העוה"ז, ומוות ורע הם קליפת עשו וישמעאל. וטוב הוא בחי' שד יהודי בחי' קליפת נוגה.

וכן משמע בתורה לקמן שלפעמים תורת הצדיק כן מטה אותו לימין עי"ש אות ג' בפירוש רבינו על ויספר ללכן את הדברים האלה ועיין בביאור הליקוטים שם.

^{טז} **עיין חסד לאברהם** – מעין ז' – נהר ט' – ודע כי יש בקליפה בעצמה בלי הצטרפות הקדושה אליה, יש בה קצת הכנה והכל לפי מחצב יצה"ר, כי יש שיצה"ר מוכן לקבל כל חכמה וחשק בה, ויש שיצה"ר גס ועב וחושק התאוות והגשמיות והמדות המכוערות, וזה שפירשו רז"ל בענין השדים הפשוטים שהם נחצבים מהקליפות ואין הרכבתם בבני אדם ועכ"ז יש בהם חכמים, וזה יראה שמשורש הקליפה בעצמה יש בתכונתה טבע וחשק בידיעה: וכשיתגלגל יצה"ר באדם מקליפה זו בקל יתפכו להתחכם בתורה ויהיה ת"ח בתורה מפני דקותו וקורבתו אל הידיעה, ואם לא יחפוץ לעסוק בתורה ובענייני הקדושה לפחות יתחכם בחכמת חיצונית, בתכונה וכיוצא, שהם דברים טבעיים ידע בהם להתגאות בפני בני אדם, שהרי לא יפתחו יצה"ר אלא בעסק החכמה, וזה מפני שמחצב היצה"ר ממחצב הדק החושק בחכמה:

ודע שיש ג' בחינות בשדים עצמם, תלמידי חכמים ובבני אדם הבלתי שבים הפילוסופים תוכניים וכיוצא, ובשבים הדבקים בנשמה ת"ח העוסקים בתורת ה', ודיצה"ר נהפך מנחש למטה דהיינו מטטרו"ן כנוכר. ויש אחרים שבשדים עצמם הם כבהמה שאינם רודפים אלא אחר החיזק והקלקול ואינם יודעים מאומה, זה לסיבת היות מחצב שלהם רע, ומפחיתות ועביות המחצב שלהם אינם חושקים בכל חכמה רק רודפים אחר המאכל והמשתה והמשגל וכיוצא. וכשמתגלגל יצה"ר מבחינה זו בבני אדם יש בהם ב' בחינות, הא' השבים בתשובה והם ת"ח קשה העיון וההבנה, גסים בשכלם, טורחים טורח מרובה להשיג דבר מועט, והם כחמורים נושאים סבל עבודתם כמשא כבד, עד שמשברים הקליפה הגסה מעליהם, וטורחים כמה טרחות להטהר מכמה מדות מגונות שבהם, ויש שאינם שבים והם עמי הארץ שמדותיהם רעות שונאים התורה והעוסקים בה, ואינם אהבים עסק חכמה, בעלי מדות מגונות, חושקים המאכל והמשתה והמשגל והם שרץ ובנותיהם שקץ. אמנם בחינת השבים היא כמו שזכרנו. ומש"ל:

^כ **עיין ליקוטי הלכות** יין נסך ד' ו' עיקר כח היצה"ר להחטיא את האדם הוא ע"י שמתלבש במצוות וזה נמשך ע"י שד יהודי כמ"ש בזהר שיש שדין יהודאין והם יונקים מבחי' נגה שהוא בחי' עץ הדעת טוב ורע שמשם נמשך הטעותים וכל הבלבולים שבועולם כי הם מבחי' להט החרב המתהפכת לכמה גוונין בלי שיעור וכו'.

^{כא} **צ"ע בשלמא** להתייחר מובן שכוונתו ללמוד כדי לקבל כבוד אבל לקנטר מדוע מה הריחו שלו בזה. והביאור שמעתי פעם בעניין ג' דברים שקראו להם חז"ל הרע בה' הידיעה והם עין הרע ויצה"ר ולשון הרע. וביאר הריצ"ח מדוע לשון הרע כל כך רע כי הלשון הרע הוא מה שרוצה להשפיל את חבריו שבמקום לעסוק בהגבהת עצמו רוצה להיות גבוה ע"י השפלת חבריו וזה צד הרע שבעצם רע בה' הידיעה. הכי נמי זה הלומד כדי לקנטר דהיינו שלא מספיק לו שיהיה מעלתו מצד ידיעת התורה אלא גם רוצה להראות שכל האחרים פחותים ממנו בזה **כדמצינו בדואג האדומי** שמבואר בגמ' שתורתו מהשפה ולחוץ דהיינו להתייחר ואמנם נעשה ראש סנהדרין ואעפ"כ לא הסתפק בזה עוד גם נקרא אדומי שמאדים פני כל בהלכה שכל מי שהיה נושא ונותן עימו היה מסלקו בתשובותיו (מדרש שוחר טוב

שלומד שלא מתוך רצון לשוב בתשובה כלל/כ^ב, אלא להתגאות ולבזות אחרים שהוא חכם מהם, עי"ז מגביר כח היצה"ר שבו, לכן מכונה ש-ד יהודי, ולפעמים הוא ירא שמים גדול שמדקדק במצוות הרבה ורק על הצדיק חולק ומחרף וכועס תמיד בגאווה ובזו, כדמצינו בקרח ודתן ואבירים שחלקו על משה רבנו. **ות"ח כזה נבילה/כ^ג טובה הימנו {מ"ר ויקרא א עיין עמ"כ מתנות כהונה שם [כ"ד]}^כ משמעות המדרש שם**

נב ד), דהיינו שבגודל חריפותו היה מקשה קושיות חזקות רק כדי להראות לפניו שהוא פחות ממנו והיינו לקנטר. נמצא שאע"פ שתחשי הוא קליפת נגה אבל כאן מדובר שהרע שבנגע התגבר עליו מאד ולא ניכר הטוב, אמנם לקמן אות ג' יתבאר שכשלומד את תורת התנא אזי נופלים בו הרהורי תשובה אלא שמתגבר עליהם אח"כ הרע שבו.

כב כפי שנתבאר באריכות בתורה ג' בפל"ח שם עפ"י התוס' בפסחים נ: שהקשו סתירה בגמ' שבברכות יז. אמר רבא הלומד שלא לשמה מוטב שלא נברא ואיך אומר בפסחים נ: מוטב שילמד שלא לשמה שמתוך שלא לשמה יבוא ללמוד לשמה. ואור"י דהתם (בברכות יז) מיירי כגון שלומד כדי להתיהר ולקנטר ולקפח את חבריו בהלכה ואינו לומד ע"מ לעשות לכן מוטב לו שלא נברא אבל בפסחים מדובר שאין מתכוין לרעה אלא מתוך עצלות. והביאור עיין בתורה קנט שללמוד לשמה היא מדרגה גבוהה וקשה וצריך להיות ראוי לה, לכן מי שרוצה ללמוד לשמה לאוקמה שכינתה מעפרה או עב"פ לומד עמ"נ לחזור בתשובה ולהתקרב אליו ית', אזי אפילו שלא מצליח כיון שפנימיות מחשבתו לשוב, עליו נאמר לעולם ילמד אדם שלא לשמה וכו', אבל מי שהוא זקן וכסיל, שסובר שהוא כבר צדיק ואין לו צורך לשוב בתשובה, זה הוא הלומד רק עמ"נ להתיהר ולקנטר.

זו היא עצם ההגדרה של ת"ח ש"י. **אבל למעשה** העניין מאד מורכב וקשה להבנה, כי מצינו צדיקים עצומים שכל מעשיהם לשם שמים ואע"פ כן בעניין של ביטול לצדיק נכשלו ועוד גם חרפו וביזו אותו ורדפו אותו וכן מצינו בכל הדורות. ואין לנו להיכנס בחקירות בזה ולא לעיין בזה ולא להביט על אחרים כלל, אלא רק להתפלל שלא ניהיה מהם ומחסדיהם, אלא נזכה לאמונת חכמים פשוטה ולהיות מהנלוים לצדיק ודבקים בו בלא להסתכל לחוץ כלל.

כג עיין מי הנחל נקט נבלה מלשון נבל לגול לכן הארמי הנ"ל ועיין לק"ה ראשית הגז הלכה ה אות ב' ד' וכן רמוז לקמן בביאה"ל

^{כד} ויקרא רבה א' טו ובפי' מתנות כהונה שם. ועיין גם באבות דרבי נתן יא ב'.

כה מ"ק – נבלה טובה הימנו – עיין במדרש ויקרא רבה פ"א אות טו ויקרא אל משה וידבר ה"י מלאך אמרו כל ת"ח שאין בו דעת נבלה טובה הימנו, תדע לך שכן, צא ולמד ממשא רבינו אבי החכמה אבי הנביאים שהוציא ישראל ממצרים וכו' ולא נכנס לפני ולפנים עד שקרא לו השי"ת.

ופירש המתנות כהונה שם – לכאורה צ"ל נמלה טובה הימנו. ולגרסתנו יש לומר כי מאחר שאין בו שיקול הדעת ורוח נכון הנה הוא מכחש ועושה פלסתר תורת אלוהים אשר בקרבו, אשר היא הבסיס ועיקר צורתו האנושית אשר עליה בשם אדם יקרא ובלעדו הוא נשאר על חומרתו חומר ולא אדם וכו' עי"ש. "וככל שצורת הכלי דקה וגבוהה במעלה, באבדונה ובהפרדה נשאר חומר הנושא יותר גרוע ושפילה"

משמע שענווה היא שיקול הדעת ורוח נכון ובסיס לצורה האנושית שנותנת לו שם אדם וכיוון שלזה נברא לכן כשחסר אזי גם במעלת חי אינו, אלא גרוע מחי שמת ללא תיקון של שחיטה שמטמא במגע ובמשא.

איתא **באבות דרבי נתן פרק יא אות ב'** "ושנא את הרבנות" כיצד מלמד שלא יניח אדם עטרה מעצמו בראשו אבל אחרים יניחו לו שנאמר במשלי "ההלך זר ולא פיך" אמר רבי עקיבא כל המגביה עצמו על דברי תורה למה הוא דומה לנבלה מושלכת בדרך כל עובר ושב מניח ידו על חוטמו ומתרחק ממנה והולך שנאמר "אם נבלת בהתנשא אם זמותה יד לפה", אמר לו בן עזי דרשהו מעינינו (דהיינו לטובה) וכו', רבי יוסי אומר רד מטה למעלה וכו'.

ועיין תורה ב' בסוף ריח בחי' טהרה בחי' שמירת הברית, משמע שהתחש"י חשיב כנבלה שריחה רע זה בגלל פגה"ב) **ועיין תורה ב'** חוטם בחי' יראת שמים כמ"ש והריחו ביראת ה' ואולי לזה מרמז רבי עקיבא שבגלל שאין בו יראת שמים לכן מגביה עצמו ולכן גורם למי שסמוך לו גם ביראת שמים לכן ראוי להרחיק ממנו ועל ידו לסתום את האף שלא להיות מושפע ממנו

מזהר"ל דיוסקין – נבלה טובה כי הנבלה אבדה נפשה הבהמית באונס אבל הוא מאבד בידים נפש השכלית.

נראה שמה שגרוע בנבלה לומדים מר"ע שהזיקה, לא רק בנגיעה, אלא גם למרחוק, ובוה ת"ח שאין בו דעת גרוע יותר כי צריך לשמור ממנו יותר מרחק.

וצריך להבין כוונת המדרש "מכאן אמרו" דהיינו ממה שמשה לא נכנס מעצמו עד שיקרא לו, כי איך משמע מכאן שכל כך גרוע מי שאינו בר דעת כמשה רבינו.

הקשה **השפת אמת** הרי הענן מלא את המשכן וא"כ לא יכל משה לבא כמ"ש בסוף שמות. ותיירץ שזה שמשה תפס שהמשכן מלא זה עיקר הדעת דהיינו ענוותנותו, לא להכנס אף שהיה גדול מכלם ולכאורה מי ראוי אם לא הוא וכמובא שהענו מכיר ערכו, אעפ"כ הרגיש שהמשכן מלא כבוד ה' ואינו יכול להכנס.

ועיין **היכל הברכה** שפירש עפ"י הידוע שמשה בעלה דמטרוניתא ועד העלות הענן היא מתקשטת בתורה ומצוות של בני ישראל ואין ראוי לבא אז אלא בהעלות הענן שאז סרו הקליפות.

ובמדרש למדו מכאן שאין ראוי להיכנס לבית חבירו אלא כשמוזמנו. – וז"ל – וכן בגמ' ערבי פסחים אמר רשב"י ג' הקב"ה שונאן ואני איני אוהבן וא' מהם הוא הנכנס לביתו בלי להקיש בדלת קודם.

וזוהו שרבינו אמר בתורה עב ח"ב איך מעיז לחטוף תפילין ולהניח על ראשו בלי בוששה כי כל מצווה היא בחי' כניסה לקודש פנימה וצריך להרגיש שהענן מלא את המשכן.

וצ"ע מה שרבינו מדגיש הענין שנבלה טובה הימנו משמע שיש לדימוי הזה חשיבות, ואולי כנ"ל לענין שמירת מרחק כמו מריח רע וכנ"ל עפ"י תורה מג שדיבור של רשע גורם ניאוף לשומע ומבואר שם בתורה שהדיבור של בלעם גרם ניאוף לא טבעי כלל בכל ישראל וכן משמע ברמב"ן עי"ש.

ועוד לרמוז למדרש שיש בו ק"ו אם משה שהיו לו כל המעלות ולא היה גדול ממנו כ"ש כל אחד אחר שלא יחשוב שראוי, ועיקר הדעת הוא לדעת שהשי"ת "נמצא מאד" (תהילים) וכלפיו לא מועיל שום מעלה להחשב משהו וכ"ש לדבר על אחרים.

שתלמיד חכם שאין בו ענוה ושפלות של משה רבינו, להבין שאפילו אדם שהגיע לשלמות המעלות, אעפ"כ צריך להרגיש בוש נוראה ממנו ית', בכל רגע, ולהרגיש שאינו ראוי להיות מהנכנסים למשכן ה'. כדמצינו במשה רבנו שלא נכנס למשכן, אע"פ שנצטווה להכנס, עד שקרא לו הש"י שיכנס. ורבינו לומד משם שכל פגם הדעת דהיינו הענוה^{יב} אצל ת"ח, גם עליו נאמר כנ"ל שנבלה טובה ממנו, וע"כ צריך להתרחק ממנו ומהריח היוצא ממנו כמו מנבילה. ועיין תורה מג שדבור של רשע בר דעת הם הבלים ואיירים ארסיים שמוליד ניאוף אצל השומע אותו, וכן מבואר בשיחות הר"ן את קו ובליקוטי עצות אמת ואמונה אות נ', אמנם שם מדבר מתלמידי חכמים שאין להם אמונה בה', אבל כבר נבאר בשיחות הר"ן את לח^{יג} שהמדברים סרה על הצדיק באמת רצונם לדבר על הש"י אלא שבושים. ועפ"ז כתב בליקוטי עצות ערך צדיק את קיט שהמדבר על הצדיק כמדבר על הש"י, וכ"ש מי שאין בו דעת כנ"ל אמונתו חלשה מאד :

וזוה ידוע שאינו נקרא ת"ח, אלא ע"י תורה שבע"פ. כי זה שיודע ללמוד חומש, אינו נקרא ת"ח, אלא זה שהוא בקי בגמ' ופוסקים. וכשלומד בלא דעת^{יד} דהיינו בלא חיבור אליו ית' /כט, דהיינו בלא רצון לשוב ע"י לימוד בתשובה, נקרא לבן הארמי דהיינו הרמאי^ל, ע"ש על שם ערמימיות ורמאות שנכנס בו כי ערמומיות^{לא} /לב, היא כח חשיבה מגושם שיש באדם לחשוב ולתכנן כמה

עוד אפשר שרבינו בחר בנבלה לרמוז לבחי' לכן ונבל הכרמלי שהיה גלגלו ששניהם חלקו על צדיק הדור יעקב ודוד.

עיין ביאור הליקוטים (קטע שמיני ד"ה והמלחמה) – ובכל דור ודור, עומד עלינו קליפת הלבן המוב"פ, המבקש לעקור את הכל. כי נביל' הוא וכמובא מזה בדברי מהרנ"ת שעל התורה הזאת בשם האריז"ל ונבילה שהיא בהמה מתה, אינה מסרחת בריחות רעות כמוהו. כי הוא תכלית ההיפך זה לעומת זה מבחינת יעקב, הזוכה לאורך ימים בהחיות הרוחני, גם אחר מיתתו. כי גם אז, נחזר נפשו לגופו, להתענג מזיו השכינה, בנישוק שפתותיו שושנים המוב"פ, וגם בזיווג הדודאים נתנו ריח טוב וערב לאין גבול עיין היטב בפנים.

עוד פירוש מדוע נבלה טובה ממנו ראיתי בגליין עלים לתרופה בשם מרגריטא טבא המובא בליקוט האורים כי צרעת באה על גסות הלב כמבואר בערכין והמתגאה חכמתו מסתלקת כמבואר בפסחים, נמצא ת"ח שאין בו דעה מסתמא זה שבגלל הגאות הסתלקה ממנו חכמתו וענשו צרעת כנ"ל, וצרעת חמורה מטומאת נבילה כמבואר במסכת כלים פ"א במדרגות הטומאה צרעת חמורה מנבילה וזהו שאמר נבילה טובה ממנו כי נבלה אע"פ שגם היא מטמאה במשא, אבל פחות חמורה מצרעת בזה שלא מטמאה באהל.

^{יב} **הדעת לשון חבור** אליו ית' ומתבטא בהרגשת ענוה ושפלות מרוב השגת רוממותו ית' וקטנות עצמו. (כן משמעות דברי רבנו בתורה עב תנינא ומפורש בספר מאירת עינים לרבי נחום טברסקי פ' בראשית) ועיין ערכי הכנויים לרמ"ק (הפרדס פרק כג) ערך ענוה היא בתפארת ובה מתעלם הדעת.

^{יג} **שיחות מוהר"ן** – אות לח – "שתו בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ". (תהלים עג ט) כי עכשו נתפשט האפיקורסות שהותרה הרצועה לדבר סרה על כל הצדיקים ועל כל יראי ה'. והוא כמו מי שפושט לשונו נגד כל העולם שאינו משיג על כל העולם: ובאמת זה האפיקורסות הוא נגד השם יתברך בעצמו, אך שהם בושים לדבר בפיהם על השם יתברך על כן הם מהפכין אפיקורסות שלהם לדבר על העולם. וזהו "שתו בשמים פיהם", שבאמת מה שמדברים בפיהם הוא באמת למעלה בשמים, כי עקר דבריהם נגד השם יתברך כביכול כזוכר לעיל, אך "לשונם תהלך בארץ", שמחמת שבושים לדבר בפיהם נגדו יתברך, על כן לשונם תהלך בארץ שפושטין לשונם נגד העולם כנ"ל. אבל באמת "שתו בשמים פיהם" כנ"ל:

^{יד} **ע"צ דלעיל** אמר שלומד עמ"נ לקנטר שזה ממש רשעות ורוע גדול וכאן אומר שרק לומד בלא דעת דהיינו בלא חיבור אליו ית', ונראה לבאר שכאן מבאר כיצד מתחילה נפילתו וזה ע"י שלומד בלא דעת ע"י נכנס בו הערמומיות שבתורה וע"י נופל יותר ללמוד עמ"נ לקנטר. עוד יש לומר כמבואר במקום אחר שהענוה היא הביטוי של דעת נמצא שלימוד בלא דעת היינו לימוד להתייחר, ומה שגם מקנטר זה סניף של עמ"נ להתייחר כי רוצה להראות לכולם שלא מבינים עמ"נ שימצא הוא המבין הגדול..

^{טו} **וכיוון שתורה שבע"פ** היא השכינה כמבואר לקמן נמצא שהלומד בלא דעת מפיל את השכינה בגלות וע"י מתהפכים הצרופים ונעשה לו פה לדבר עתק בגאווה ובוז על הצדיק כמבואר לקמן.

^ל **כמבואר בב"ר** סג ד'

^{לא} **ערמומיות** מה היא? הגדרת המושג ערמה נראה שהכונה – לכח חשיבה הבסיסי ביותר שיש לאדם עוד קודם למדמה לכן נקרא גם שכל היולאני (מהר"ל) ועל ידי שכל זה האדם יודע לרמאות ולהערים על בני אדם בלי שישמו לב לכן תרגומו לפעמים בנכילו ולפעמים בחכמתא, והמלבי"ם פירש שהוא כח בנפש לשקול כל דבר טרם העשותו הפך ה"פתי מאמין לכל דבר וערום יבין לאשורו" דהיינו שבוחר את הדבר תחילה. (נראה שזהו שאמרו חז"ל איזהו חכם הרואה את הנולד נמצא שאני חכמה שכנתי ערמה דהיינו הכח לראות את הנולד בחכמה דהיינו לראות כמה מהלכים קדימה שוכן בכח הזה הבסיסי שהוא הכח לשקול דבר טרם העשותו) מהר"ל כתב על בינה יתירה שבאשה שהיא שכל היולאני וכתב שהיולאני הוא הערמה. וצ"ע בזה כי ערמה באה עם החכמה ואילו הבינה יתירה יש בה דייקא בלא חכמה שע"כ אסור למדה חכמה. ונראה כוונתו שיש לה מטבעה ערמה שאינה מויקה אבל כיון שחכמה משכנה בערמה אזי עם לומדת חכמה מתגבר בה ביותר הערמה עד שנעשית רמאית מאד כי טבעה מקבל את הערמה ולא אל החכמה השוכנת בה. בעיקר העניין להבין מדוע הערמה מתגברת דווקא ע"י החכמה נראה לבאר כי השכל העיוני מוכרח לשכל הגופני שהיא הערמה (מהר"ל) לכן בלימוד החכמה בהכרח להשתמש בערמה כדי לברר את החכמה עד שיתפוס אותה בכלי השכל העיוני, לכן מתגבר כח הערמה בלימוד החכמה דייקא, וזה דווקא בלימוד הגמרא שהוא בדרך חקירה ופולפול להבין עומק כוונת החומש, אבל בלמוד חומש לבד אין חקירה כל כך אלא לימוד בקיאות בלבד. המקורות לכל זה עיין בסוף התורה הוספה לאות א'

^{לב} **מ"ק** – **ערמומיות** – כי תורה שבע"פ הוא הכח שניתן לאדם לברר ולהבין את התורה שבכתב וכח זה הוא כח של חריפות ופולפול והבנת דברים שעל ידו ניתן להרחיב דברים בחי' נוקבא שעושה מטיפה אחת קומה שלימה וזהו ע"י כח הבינה שיכול מפסוק אחד כגון "והיו לטוטפות בין עיניך" להוציא ספרים שלימים של הלכות. וכן בכח זה בעצמו יכול להכיר נכלי ערמומיות של היציה"ר.

וכשלומד לשמה אזי משתמש בכח זה שמקבל ע"י הלימוד תורה שבע"פ רק לקדושה דהיינו לחדש בתורה שבע"פ ולהתגבר על היציה"ר ולהכיר רמאותו וכן להיות עומד על דעתו כנגדו שלא להיגרר אחריו.

מהלכים קדימה, וכח חשיבה זה מפותח ביותר אצל הרמאים, כי רמאות א"א אלא ע"י שתחילה מראה עצמו שהכל בסדר ורק כמה מהלכים אח"כ מכשיל את האדם ברמאותו. וכשאדם לומד תורה מתחזק אצלו כח הזה לחשוב ולתכנן כמה מהלכים קדימה, וזה צורך גדול בלימוד התורה, אבל מי שלא חפץ לשוב ע"י התורה אזי כח זה נהפך אצלו לרעה, כי נעשה מוכשר עוד יותר לרמאות, ועל כן היצה"ר לרמאות מתגבר אצלו. וכשהוא ת"ח אזי עוד יותר יודע להוכיח מהגמ' ופוסקים רשעות הצדיק, ולדבר עתק בגאווה ובוז על הצדיק, בתקיפות גדולה שגם זה מתכונת הערמוניות לשון ערימה/לי. **ושונא ורודף את שני הצדיקים, צדיק עליון כפי שיתבאר שכיון שלומד לא לשמה ואומר חרושי הצדיק בשם עצמו גורם ייסורים לצדיק העליון שחדש את התורה כי מונע ממנו שתהינה שפתותיו דובבות בקבר ועוד שמפיל תורתו דהיינו השכינה לגלות בפיו. וצדיק תחתון כפשוטו שמבזה ומחרף אותו תמיד, וטעם שדווקא רודף את הצדיק יותר מאחרים, נ"ל כיון שצדיק מאן דנטר ברית, ות"ח ש"י לומד להתייחר כנ"ל דהיינו גאווה, ומבואר לעיל בתורה יא אות ג' שניאוף וגאווה עניין אחד הם, וכיון שהוא פגום בברית, שונא גם את מי שהוא מרכבה ומתוקן ביותר בברית.**

עתה יבאר כיצד דייקא ע"י שהוא תלמיד חכם שלומד גמרא ע"י דייקא מקבל כח לרדוף את הצדיקים הנ"ל כי **שכינתא תורה שבע"פ בין תרין צדיקא ליתבה [להי/לו] השכינה יושבת בין שני צדיקים, כמו"ש בזהר (ויצא דף קנג ע"ב)/לו [ויחוי רמה:]/לח' על הפסוק צדיקים ירשו ארץ [לט/מי], מבאר הזהר**

אבל כשלומד שלא לשמה אזי להיפך היצה"ר מתגבר יותר דייקא ע"י הכח הזה של הערמוניות, והתורה לא מועילה אלא להיפך נוסף לו ערמוניות על ידה, שנעשה יותר עומד על דעתו וחרף להצדיק מעשיו הרעים ולהרשיע אחרים. והו"ו "אני חכמה שכנתי ערמה" שחכמת התורה שוכנת בתוך ערמה, דהיינו שהקליפה של החכמה היא הערמה, שדייקא על ידי הערמה זוכה לחדש בתורה דהיינו להשיג יותר חכמה שהיא יותר הבנת רצון הבורא בכל דבר אבל המכוון הוא הפרי שזוהי החכמה שהוא כח מה, מה אני, כח הביטול להשיג"ת שיש בכל חתיכת תורה שזהו כל עבודתינו בתורה, ומצוות הוא לעשות כלי לחתיכת אלוקות בעוה"ז וכל כלי ולבוש כזה הוא יהיה העוה"ב שלנו ע"י שיופשו וישאר האלוקות שעל ידו יהיה הנועם. אבל כח מה דהיינו ביטול הוא אור אין סוף שאינו מתגלה אלא על ידי איזה כלי כגון תורה או מצוות ששם מתגלה הביטול להשיג"ת, והאלוקות הזו היא חכמה דהיינו עוד השגת אלוקות שמביאה לביטול להשיג מה כוחי.

אבל כשלומד שלא לשמה אזי כח ההבנה הזה וההפלות והחרפות שזוכה ע"י התורה הוא בעצמו גורם לו להיות גאוותן שזה נקרא ערמוניות כיוון שבכוחו הוא נעשה עומד על דעתו כי קודם היה פתי ולא סמך על עצמו כל כך והאמין לאחרים ועבשיו שנעשה למדן נעשה ערום ומבין וסומך על עצמו ואינו מתפתה לאחרים אבל כשלא משתמש בכח הזה לקדושה אזי הכח הזה בעצמו גורם לו לבטחון עצמי יותר מדאי לפעור פיו ולדבר על אחרים ובפרט על גדולים וצדיקים שהם יותר סותרים את מהותו דהיינו הגאווה ומציאותם כיראי שמים היא כתוכחה שאינה נסבלת אצלו וכדי להצדיק עצמו יותר מדבר עליהם. והגאות בעצמה שנופל בה היא ממה שלא קשור לפנימיות שהיא החכמה אלא לחיצוניות שהיא הערמוניות שמכסה אותה ומזה בא גם שבצדיק רואה רק חיצוניות ולא את הפנימיות. ומבואר שעוד יותר כי גם מוצא בתורת הצדיק ראיות לסברתו שיש שמאל בצדיק כמו שנמצא אצל הרבה שמוצאים היתר וראיות לתאוותם בתורת הצדיק.

ובאמת דיבור לשון הרע על כל אדם בעצם הוא דיבור על בחי' הצדיק כיוון שלשון הרע פירושו שמוצא נקודת חולשה או אפילו רעה אצל השני ועל ידי שמדבר בה מחשיב אותה ומחשיך ומכסה את כל הטוב שנמצא באותו אדם דהיינו הבחי' צדיק שבו.

^{לז} **שמעתי מהריצ"ח (א"צ אב) שערמה גם לשון ערימה כמו"ש נערמו מים נצבו כל נד והתרגום חכימו מיא נמצא שדייקא מים שטבעם התמסרות והגררות נהפכו בכח התקיפות שלמדו מיוסף הצדיק שלא נגרר אחר תאוותו (כדאיתא במדרש "הים ראה וינוס" דהיינו שראה את "וינס יוסף") וזה בחי' שכל הערמה שנכנס במים ונעשה בהם תקיפות ועו ונצבו כמו נד. וזה עניין התקיפות שיש לערמוני לעמוד ולחרף צדיקים ולדבר עליהם עתק בגאווה ובוז.**

^{לז} גם בדפוס ותולד יתבה, מתרלו - יתבא

^{לח} עיין תורה רו

^{לו} **תורה רז - כי בשמדיקרים על תורה שבע"פ, או בשמדיקרים על הצדיק הדור בעצמו, הוא דבר אחר ממש, כי עקר תורה שבע"פ הוא תלוי בצדיק הדור, כמו שכתוב (זהר ויצא קנג): "שכינתא בין תרין צדיקא יתבא", שהוא התורה שבע"פ פה פמוכא במקום אחר (עיין בהתורה תהלה לך בסימן י"ב). וכן התלמיד חכם הוא בעצמו התורה, כמו שאמר רבותינו, זכרונם לברכה (מפות כב): "כמה טפשי וכו' דקיימי מקמי אורייתא וכו', אבל בשעה צדיק מדתיק דבורים שלמה, אזי הוא חוזר ועושה מהדבורים תורה פמוכא במקום אחר (שם בסימן י"ב): ואזי עושה תורת חסד, הינו ללמד לאחרים, כמו שאמר רבותינו, זכרונם לברכה (סכה מט): על פסוק: "ותורת חסד על לשונך" וזה הלומד על מנת ללמד, כי בודאי בשעושים תורה מדבורים אלו אפשר לו ללמד אחרים עמה, ונמצא שהוא תורת חסד, ובזה ממתיקם:**

^{לז} **וזה יוצא דף קנג: - רחל אולידת תרין צדיקים והכי אתחזי רחל הוליה עני לדיקים וכן ראו לה, דהא שמשה בין תרי צדיקי יתבא לעלמין (ה"י אור"ל) כי הרי המלכות הנקראת שמה יוסנת בין עני לדיקים לעולם דכתיב צדיקים ירשו ארץ פי' ב' לדיקים יורשים את המלכות הנקראת רחל, ואלו הם ב' הדיקים צדיק לעילא יסוד של ז"ל שלמעלה שהוא יוסף, וצדיק לתתא וננימין הוא לדיק למטה הוא סוד ההוא רוחא חסדא שכן זה ז"ל ניסוד למלכות ביחוד הלאשון, וזה הדיק הוא הנפש של המלכות שעיקרה ביסודה ומתפשט בכל גופה, וזה הדיק הוא הנפש האנונה על הדיקים שבעולם הזה שיעל מין ע"י יורשה ועשרה נמטה ומעשים טובים, והמלכות מתפשטת על ידי מין אלו, ומעלה אותם לז"ל, ואמר כי צדיק לעילא מניח נגדן מייץ עלמין מהיסוד של ז"ל שלמעלה, ממנו נמשכים ויורדים המים הגליונים למלכות כסוד מ"ד, צדיק לתתא שהוא כוח בנימין שהוא בחי' הרואה שניסוד לטובא, מניח נגדן נוקבא מניח לגבי דכורא בתיאובתא שלימים על ידו טבעת ומעלה הנקבא מין ז"ל בתשוקה שלמה, הרי עש למלכות צדיק מסתרא דא לדיק מלך מעלה שהוא יוסף בחי' הדיק דז"ל וז"ל לדיק מלך מטה שהוא בנימין סוד ההוא רוחא, כי כמה דכורא לעילא יתיב בין תרי נוקבא כמו שז"ל למטה יוסף בין שתי נקבות בין בינה למלכות, כ"ל ז"ל מחבל מנינה ומשפיע למלכות, הכי נמי נוקבא לתתא יתבא בין תרי צדיקי כמו כן הנקבא דז"ל למטה יוספת בין עני לדיקים חסד סוד יוסף ובנימין, וז"ל שמקבלת מיסוד דז"ל את טפות המ"ד ע"י שנימין מעלה את המ"ד של הדיקים שבעולם הזה, ועל דא יוסף ובנימין תרין צדיקין ניהו ועל כן יוסף ובנימין עניהם נקראים לדיקים, יוסף וכה למהו צדיק לעילא בגין דנטר את קיימא יוסף וכה להיות לדיק למעלה לפי ששמן את חות ברית קודש ועומד בטובא דאשת פוטופי, כי ע"י זכה לעלות ביסוד דז"ל למעלה מרחל אמו, בנימין איהו צדיק לתתא ובנימין הוא לדיק למטה מהטעם שמתפרש לקמו, לאתעשרא שמשנה בין תרי צדיקי כלי שתעטר**

צדיקים לשון רבים **תרי משמע** כי מיעוט רבים שנים. **ושני צדיקים אלו הם**, זה הצדיק שחידש זאת התורה שבע"פ, זה צדיק עליון. וצדיק התחתון, זה שלומד החידושין.

המלכות שהיא סוד השמטה בין שני צדיקים, והיינו בין יוסף הצדיק ובנימין הצדיק. (ולפי זה פירושו הפסוק, **צדיקים ירשו ארץ** פי' הצדיק דלעילא יורש את המ"ן שמעלה לו המלכות, וצדיק דלתתא יורש את השפע שמקבלת המלכות). (המ"ק ורמ"ג ומ"מ)

ל"ח זוהר ויחי דף רמח: – ואמר עוד **כהאי גוונא** כמו שהתעוררות האהבה היא ע"י נשמות הצדיקים, כמו כן תיאובתא דנוקבא למשדי מיין תתאין לקבל מיין עלאין התשוקה של המלכות להעלות מ"ן כגד המ"ד בשעת היחוד עלמו **לאו איהו אלא בנשמתהון דצדיקא** אינה אלא ע"י נשמות הצדיקים העולות בה בסוד מ"ן, **זכאין איגון צדיקא כהאי עלמא ובעלמא דאתי** אשרי להצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, **דעלייהו קיימין עלאין ותתאין** שעליהם עומדים ועל ידם מתכרכים העליונים והתחתונים, **ועל דא ועל כן וצדיק יסוד עולם כתיב סתם** שאפשר לפרש על צדיק העליון דאזילות שנקרא יסוד עולם דהיינו יסוד של המלכות הנקראת עולם לפי שהוא משפיע בה ומיסד אותה, וכן אפשר לפרש על צדיק התחתון דהיינו על נשמות הצדיקים שהם גם כן יסודי העולם שהוא המלכות לפי שעולות בה בסוד מ"ן. ומפרש **ורנא דכלא** והסוד של הכל הוא, שמש"כ צדיק, איהו יסודא דלעילא הוא היסוד העליון דז"א הנקרא צדיק, ואיהו יסודא לתתא והוא יסוד התחתון שהם נשמות הצדיקים שבעולם הזה, **וכנסת ישראל אתקלילת מצדיק מלעילא ומתתא** הכי המלכות נכללת מצדיק העליון המוריד בה מ"ד ומצדיק התחתון המעלה בה מ"ן, ומפרש צדיק מהאי סטרא היסוד דז"א הוא מאל מעלה, וצדיק מהאי סטרא ונשמת הצדיק שבעולם הזה הוא מאל מטה, ושניהם ירתינן לה יורשים אותה **הדא הוא דכתיב, צדיקים יירשו ארץ ומפרש יירשו ארץ ונדאי** הם יורשים את המלכות הנקראת ארץ.

^{כ"ב} תהילים לו בט

^{כ"ג} תהילים פרק לו (בט) צדיקים יירשו ארץ וישכנו לעד עליה:

ותורה שבע"פ, היינו שכינתא כי השכינה היא אלקותו ית' הנמוכה השוכנת עמנו והיא תורה שבע"פ דהיינו אותו חלק בתורה שמסר הקב"ה לחכמי ישראל לדרוש ולחדש ולפרש את התורה שבכתב כפי השגתם, ואיתא בזוהר שהקב"ה והתורה אחד נמצא שמסירת התורה היא מסירת אלקותו ית' בבחי' הנגלית והנמוכה שלו דהיינו השכינה כנ"ל, **כמ"ש [א] בהקדמת הזוהר הנקראת פתח אליהו מלכות פה/ב ותורה שבע"פ קרינן לה.**

וכשהשכינה הנקרא תורה שבע"פ, באה בתוך ת"ח שד יהודי דהיינו כשהוא לומד תורה שבע"פ, **זה נקרא גלות השכינה** שכיון שהוא לומד בלא דעת כנ"ל, דהיינו בלא חיבור להקב"ה הרי שבלמודו הוא מנתק את התורה שבע"פ שהיא השכינה כנ"ל, מהקב"ה, וזו גלות. **ואז יש לו פה/ג לדבר על צדיק עתק וכו'** כפי שנתבאר לעיל שכיון שמשכן החכמה בערמה לכן הלומד שלא לשמה מתגברת בו הערמה להיות כשרון לרמאות ומתגבר יצרו לדבר על הצדיקים דייקא/ד וכפי שיתבאר לקמן בהקדמה לאות ד/ה"ו. **וכשאדם' לומד בקדושה ובטהרה איזה דין ופסק שחידש איזה תנא או צדיק אחר, עי"ז נעשה בחי' נשיקין (ז')/ח** בין הצדיק העליון שחדש את ההלכה בחייו ונסתלק, לבין הצדיק החי הלומד

א * בפתח אליהו

^ב המלכות מתייחסת לפה דייקא, כי כפה מתגלה מחשבת האדם נמצא שהפה הוא המדרגה האחרונה בהחלטה האחרונה בחינת המלכות שהיא המדרגה האחרונה שבספירות ובה מתגלות הספירות כי היא בחי' נוק' שבה מתגלה האורות הנעלמים העליונים ממנה. וכך הוא הדבור פה שבאדם.

^ג עיין לעיל תורה יא אות ב' שאצל צדיק אזי להפך ממש שכשנופל אפילו מעט לאיזה מחשבת גאוה אזי אין לו פה לדבר כלל.

^ד עיין תורה רז – כל הדבורים הם בחינת גבורות כמו שכתוב (תהילים קמ"ה): "וגבורתך ידברו", וכמו שכתוב בכתבים שהיה גבורות שבדעת בוקעין ויוצאין בהפה ונעשה מהם ה' מוצאות הפה, נמצא שכל הדבורים הם בחינת גבורות, וצריך להמתיקם, וההמתקה הוא על ידי למוד התורה ודבורים טובים שמדברים, על ידי זה ממתיקין הדבורים שהם בחינת הגבורות:

ודע שלפעמים יוצאין גבורות קשות, רחמנא לצלן, והם באים בזה העולם לגדולי הדור מחמת שיש להם דעת גדול, על כן פשיצאין, חס ושלום, גבורות קשות, באים בדעת הגדולים, ושם בוקעין ויוצאין מהפה, ונעשה מהם דבורים כנ"ל. ואזי הדבורים הם בחינת גבורות קשות, וצריך לראות להמתיקם, וכשאין ממתיקים הגבורות הקשות, חס ושלום, מחמת שאין להם כח להמתיקם או שהם אז במדרגה קטנה שאי אפשר להמתיקם, מחמת שפגמו אז באיזה פגם וחטא, כי אפלו צדיקים וגדולים לפעמים הם פוגמים ושוגים באיזה דבר, כי אין צדיק בארץ וכו' (קהלת ז). ומחמת שהם אז בבחינה זו, אינם ממתיקים הגבורות הקשות שהם הדבורים, ואזי כשאין ממתיקים הדבורים שהם גבורות קשות, אזי מתחילין לדבר באלו הדבורים דבורים רעים על הכלל או על הפרט, או שמדברים על צדיק הדור ואזי כל הדבורים שלהם שהם גבורות קשות באים ונופלים על צדיק הדור, חס ושלום: (ק"ו חס הלמן אזי שנפלו לו הדברים האלה הוא קטע נר דעת שנזכרתי לא מנסה כלל להמתיקם אזי מדבר עתה כזו וגאוה על הצדיק הדור כמבואר אללנו בתורה יז)

והצדיק הדור צריך לראות להמתיק אלו הגבורות קשות שהם הדבורים הנ"ל, ועל ידי שהוא דן אותם לכף זכות בזה שמדברים עליו, (כמבואר אללנו בתורה יז אות ל') נמצא שהוא מטה כלפי חסד ובזה ממתיקם, או על ידי שמקבל היסורים שהם מדברים עליו, מקבלם באהבה, על ידי זה הוא ממתיק גם כן דבורים שלהם שהם הגבורות הקשות כנ"ל.

אבל אם אין כח, חס ושלום, בצדיק הדור להמתיקם, אזי יוכל לכל ממדברגו מאד, חס ושלום, על ידי אלו הגבורות הנ"ל שבאים עליו, או שישתלק, חס ושלום, על ידי זה, ואז על ידי הסתלקותו נשמתו ממתיקת אלו הגבורות הקשות הנ"ל, ומזה היה הסתלקות הבעל שם טוב, כי אמר שישתלק ממעשה הש"צ ימח שמו, כי אצל הש"צ ימח שמו היו כמה גדולי הדור ולומדים מפלגים שהטעה אותם במפרסם, והם יצאו מן הכלל ודברו רעות על כלל תורה שבעל פה, וזה היה מחמת שבא להם גבורות קשות ולא המתיקו אותם מחמת בחינת הנ"ל, ועל כן דברו דבורים רעים על הכלל, ואלו הדבורים נפלו על גדול הדור, והבעל שם טוב זכרונו לברכה, הוא היה אז הגדול הדור, ומזה נסתלק, וכמו שאמרם בשם הבעל שם טוב, זכרונו לברכה, שאמר: שנעשו לו שני נקבים בלבו על ידי המעשה של הש"צ ימח שמו. ומזה נסתלק וכנ"ל:

כי בשמדברים על תורה שבעל פה, או כשמדברים על הצדיק הדור בעצמו, הוא דבר אחר ממש, פי עקר תורה שבעל פה הוא תלוי בצדיק הדור, כמו שכתוב (זהר ויצא קנג): 'שכינתא בין תרין צדיקיא יתבא', שהוא התורה שבעל פה כמובא במקום אחר (עיין בהתורה תהלה לדוד בסימן י"ב). וכן התלמיד חכם הוא בעצמו התורה, כמו שאמרנו רבותינו, זכרונו לברכה (מכות כב): 'כמה טפשאיי וכו' דקמי מקמי אורייתא וכו', אבל כשהצדיק ממתיק דבורים שלהם, אזי הוא חוזר ועושה מהדבורים תורה כמובא במקום אחר (שם בסימן י"ב): ואזי עושה תורת חסד, הינו ללמד לאחרים, כמו שאמרנו רבותינו, זכרונו לברכה (ספ"ה מט): על פסוק: 'ותורת חסד על לשונה' ז' הלומד על מנת ללמדה, פי בודאי בשעושים תורה מדבורים אלו אפשר לו ללמד אחרים עמה, ונמצא שהוא תורת חסד, ובזה ממתיקים:

^ה שם מבואר שהלכה עצמה שלמד אותה דייקא הוא מהפך לגידוף ודייקא זה המכוון הגדול שדיבר עליו רבינו בהתחלה כי רק עי"ז יכול הצדיק לחזור ולתקן הפגם הזה ע"י שחזור ומהפך הגידוף להלכה

¹ גם בדפוס תולד ותולד - וכשאדם ומתדצו - וכשהאדם

² עיין זהר פנחס דף רכ. אתא האי טולא ונשיק ליה [אתא הוא טולא ויתבי ונשיק ליה] ע"ש אור יקר שם שער י סימן ז

³ זהר פנחס דף רכ. – אתא הוא טולא ויתבי ונשיק ליה וכו'. פנו אתר לרבי פנחס בן יאיר דאיהו גביינו דתנינן בכל אתר דצדיקא אתחדש ביה מלתא דאורייתא כד איהו בההוא עלמא פקיד לההוא אתר ואייתי לגביה".

ופירש שם הרמ"ק באור יקר שם – כי המקום נתקדש ע"י התורה שלומדים בו ואותה קדושה אצולה מנשמתו של זה שחידש אותה, ואם גם הם חידושו שחידש אזי עוד יותר, והקדושה אחוזה במציאות נשמתו וכו' ע"ש וכביכול מציאות ניצוץ נשמתו שם, ואם יהיה ממש

אותה בעוה"ז וכפי שיבאר לקמן. **ונשיקין, זה בחי' התדבקות רוחא ברוחא** [טז] ו' רוח הצדיק העליון המתעורר ובא ומתלבש בהלכה שחדש/א' עם רוח הבל פיו של הצדיק התחתון הלומד את החדוש הזה. **כי הפסק הזה שחידש הצדיק העליון, הוא דיבורו של התנא ולענין זה גם כתב בדבור/ב'. ודיבור הוא החיות, כמ"ש בבריאת האדם (בראשית ב') ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה, ותרגומו לרוח ממללא דהיינו כח הדבור הוא הנפש חיה שבאדם/י' שנפח בו הש"י ומאן דנפח מתוכו ועצמו נפח כמבואר שם ברמב"ן/י' נמצא שכח הדבור הוא כח אלוקי/י'. ורוח ממללא, היינו הנפש**

אותה המימרא ואותם דברים שהוא חידש שם אז יוסיף הענין קדושה על קדושה והצדיק ירוץ שם דהא קימ"ל כי שפתותיו דובבות בקבר ונשמתו מתעוררת ורצה אל מקום חידושו ומוצא שם אלו שהם אותם שעוררוהו וכו', והיינו טולא (דהיינו צילו של רבי פנחס בן יאיר) דנשיק ליה שנתחדש ונתגלה להם יותר, מפני שהם עסקו בדבריו ממש.

ומשמע שם שעוד יותר במקום שחידש חידושו ובפרט בזמנים ידועים, מסתמא יום השנה לפטירתו.

^ט עץ חיים שער לט דרוש ט

עין עץ חיים – שער לט דרוש ט – ועתה נבאר ענין זווג דנשיקין הנה כבר נת"ל בדרוש ג' איך יש ב' מיני זווגים הא' הוא זווג העליון רוחני ונקרא זווג דנשיקין והב' הוא זווג תחתון גופני דיסוד ביסוד וב' הזווגים האלו הם נעשים למעלה ואין זווג בעולם שלא יקדים אליו זווג העליון דנשיקין והנה ענין זווג זה נרמז בפ' תרומה דקמ"ו על פסוק ישקני מנשיקות פיהו דלית רחימו דדביקותא דרוחא ברוחא בר נשיקה וכו' נשיקו דרחימותא אתפשט לד' רוחין בו' ומאן איהו אהבה כו'. ובמ"ש כאן יתבאר לך פ' המאמר הזה שם ותחלה צריך שתדע שיש חילוק בין מ"נ של זווג תחתון אל הנשיקין כי המ"נ הם בחינת א' שהדבורא נותן בה מ"ד והיא מעלת מ"נ אבל הנשיקין הם כפולים לכן נעשה מהם ארבע רוחין והם תרין דרכורא ותרין דנוקבא שהם מתערבין של זה בזה ושל זה בזה כמ"ש בע"ה. ונבאר תחלה מה הוא ענין הנשיקין והוא שהזווג תחתון נקרא זווג גופני ויש בו ממשות שהיא טפת הזרע ובפרט עם מ"ש במ"א שטפת החסדים שהזכר מזריע אינה נמשכת ממוח הדעת עצמו רק מאותו התפשטות של ה"ח המתפשטים בו"ק, ומיעוטן הם אותן הבאים מדעת עצמו ואלו י' טפין שזרק יוסף מבין צפרני ידיו כנוכח אצלינו ונמצא שהזווג התחתון עיקר והוא מ"ת אבל זווג העליון דנשיקין הוא מהג' העליונים שבו שמזדווגים עם ג"ר שבה כמ"ש בע"ה והענין שכל נשיקה הוא מבחי' הבל הפה היוצא מן הריאה אל הגרון שהוא בינה כנודע שכל הו' הבלים מבינה שהיא הגרון נפקו נמצא שכחם הוא מ"ת אמנם אותו אור שהיה נמשך מאותן הג"ר שבראש אל הגוף קודם שיכנסו בפנימיות הגוף שבז"ת יוצא דרך פה לחוץ בסוד הבל וכנגדן ד' תיבות בפסוק ישקני מנשיקות פיהו וגו' וביאור הדבר שהנה ח"ב ד"א הם דוגמת א"א ממש והם מזדווגים בסיים ג"ר ע"י הדעת המחברת ואמנם סוד חיבור זה הוא בתוך הפה כנודע אצלינו שהחיק הוא חכמה והגרון הוא אמא והלשון הוא הדעת המזווגת ושם מזדווגים יחד וכבר נתבאר זה במ"א והנה אע"פ שאלו הם הזכר והנקבה הכל נקרא הבל א' בלבד והוא שהנה הכל הוא ב"א עצמו וגם שהם א"א כחדא נפקין ומכ"ש ח"ב ד"א דכולם נחשבים בחי' זכר ועד"ז יש גם כן בפה הנקבה בח"ב שלה ואלו הם תרין רוחין א' זכר ואחד נקבה וכמ"ש פרשה תרומה דלית רחימו דביקותא רוחא ברוחא בר נשיקו שהנה זווג התחתון הוא אתדבקותא גופא בגופא גופני בסוד טפת זרע כנ"ל אך זווג זה הוא רוחניות בלבד רוחא ברוחא שהם רוחא דהבל הפה דיליה בהבל רוחא דפה דילה. ועתה נבאר איך כל א' מאלו התרין רוחין נחלק לשנים כמ"ש בפ' תרומה ד' רוחין אינן בנשיקה וכל חר וחד כלול בחבריה כו' פ' שהזווג התחתון אינו נכפל ה"ל שהרי הוא נותן מ"ד והיא מ"נ אבל כאן הוא הזווג כפול שכמו שהזכר נושק פה הנוקבא גם היא נושקת פה הזכר. ונמצא שבנשיקות הזכר יש בו ב' בחי' א' הוא ההבל עצמו שנמשך ע"י הנשיקה והוא שורש ההבל עצמו והב' מה שנתערב עם ההבל של הנוקבא תוך פיה ונעשה בחי' נקבה ושרשו הוא זכר וכעד"ז הנשיקות הנוק' אל הזכר שהרי כשנשקת אותו בהכרח נשאר בה שורש הבל של הנשיקה והב' מה שנתערב עם הבל של הזכר שניתן בו מפי הנוקבא אליו ונעשה בחי' זכר ושרשו היא נוקבא והרי נתבאר ענין ד' רוחין דאית בנשיקין.

^א **עין לקמן** בביאור הרבב"ח ד"ה כי רכיב סוסיא מתותיא, שם משמע שרוח התנא חוזר לגופו בקבר, ונ"ל ששם הוא משל לעניין שפתותיו דובבות בקבר דלקמן יתבאר שאינו כפשוטו ממש, וכאן עיקר כנ"ל שרוחו מתלבש בדברי תורתו הנלמדים ע"י צדיק תחתון. וכביאור הרמ"ק לעיל על זוהר פנחס רב.

^ב **עין תורה קעג** שגם כתב הוא בחי' דיבור דהיינו נפש כמו הדבור שהוא בחי' נפשי יצאה בדברו. ועיין הקדמה לתורה נה שהיא תורה שנכתבה ולא נאמרה ע"י רבנו.

^ג **בראשית ב (ז) וייצר יהוה אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה:**

תרגום אונקלוס – (ז) וברא יי אלהים ית אדם עפרא מן אדמתא ונפח באנפוהי נשמתא דחיי והות באדם לרוח ממללא:

ועיין רמב"ן – (ז) ויפח באפיו נשמת חיים ירמוז לנו הכתוב הזה מעלת הנפש יסודה וסודה, כי הזכיר בה שם מלא, ואמר כי הוא נפח באפיו נשמת חיים, להודיע כי לא באה בו מן היסודות כאשר רמז בנפש התנועה (לעיל א כ), גם לא בהשתלשלות מן השכלים הנבדלים, אבל היא רוח השם הגדול, מפיו דעת ותבונה, כי הנופח באפי אחר מנשמתו יתן בו וזהו שנאמר (איוב לב ח) ונשמת שדי תבינם: כי היא מיסוד הבינה בדרך אמת ואמונה, והוא מאמרם בספרי (ריש פרשת מטות) נדרים כנשבע בחיי המלך, שבעות כנשבע במלך עצמו, אף על פי שאין ראייה לדבר זכר לדבר חי ה' וחי נפשך וגומר (מ"ב ד ל) ובמדרשו של רבי נחוניא בן הקנה (ספר הבהיר אות נו) מאי וינפש, מלמד שיום השבת מקיים כל הנפשות, שנאמר וינפש ומכאן תבין דברת שבעות אלהים והמשכיל יבין:

^ד **צ"ע מדוע** לא הביא את הפסוק נפשי יצאה בדברו כמו שהביא בכמה מקומות אחרים. עיין תורה קעג הדבור הוא הנפש בעצמו כמ"ש ונפשי יצאה וכו'. כעשר מקומות שרבינו מביא פסוק זה בלקוטי מוהר"ן. לא, לו, מו, נא, עה, עה, פא, קעג, קעח, וצח תנינא. ונראה הטעם כיון שכאן מדבר מרוח דייקא שהיא למעלה מנפש כי היא חיות גבוהה יותר בחי' מוחין וצ"ע.

^ה **כלשון הרמב"ן** – אבל היא רוח השם הגדול, מפיו דעת ותבונה, כי הנופח באפי אחר מנשמתו יתן בו וזהו שנאמר (איוב לב ח) ונשמת שדי תבינם:

עוד עיין בזה מה שבארנו בתורה ח' אות ג' ענין הרוח חיים שהיא מילוי החסרונות בחי' דעת קנית מה חסרת שהיא מנשימת הקב"ה שנמשכת בתוכו ע"י האנחה מבינה עילאה.

^ו **ואפילו בגוי** שגם הוא נקרא מדבר. ולהבין עומק סוד הדיבור עיין בספר טל אורות (לרבי יעקב מאיר) ח"א פ"ג ע"פ הסוד ומבואר שם שכח הדיבור אינו ענין טכני בלבד כדעת המחקרים שה' מוצאות הפה שהם לשון שפתים חיק גרון שיניים מחתכות את הקול. אלא הוא ענין אלוקי בכח הרצון של הנשמה אשר האותיות נעלמים בנשמה כזיו השמש בשמש ומשתלשל ויורד בבחי' אורות וכלים למחשבה ויורד לה' מוצאות המחשבה ולה' מוצאות הפה ונעשים בבחי' חומר וצורה דהיינו הבל הלב ואור הנשמה וגם הבל הלב הוא אש מים רוח ורוחני המתלבש באמ"ר הגשמי וכו' ע"ש. כי אם לא כן מדוע אדם הנברא ע"י ספר היצירה אין לו כח הדיבור ע"ש.

חיה, הוא"ו באה מתורה שבע"פ, כמ"ש (שם א) ו"ו תוצא הארץ נפש חיה דהיינו ארץ עליונה שהיא בינה משם יוצא תורה שבע"פ והרוח ממללא של דבור קדוש^ט (אבל מארץ תחתונה דהיינו מלכות יוצא נפש חיה כפשוטו של מקרא)^י כנ"ל. עיין לקמן אות ד' יתבאר שתורה שבע"פ באה מצור עליון בחי' צור לבבי דהיינו בינה עילאה/כ"י וכמבואר היטב בתורה כ' שהקאת משה את הצור היה להוציא ביאורי התורה דהיינו תורה שבע"פ/כ"י. וכן הרוח ממללא שנופח הקב"ה ביהודי שמדבר דבור קדוש, מעצמו נופח בו, בבחי' מפיו דעת ותבונה כנ"ל ברמב"ן, תבונה דייקא דהיינו בינה.

נמצא בשעה שמחדש התנא איזה חידוש, ומדבר זה החידוש, זה הדיבור בעצמו, היא בחי' התורה שבע"פ שחידש, כי משם מוצאה מבחי' צור לבבי כנ"ל, דהיינו שהחדש אינו המצאה שלו אלא המשכה שממשיך מלב עליון שהיא הצור שבו שרש התורה שבע"פ וכמבואר בתורה כ', כמ"ש תוצא הארץ נפש חיה ארץ עליונה שהיא בינה, דהיינו שהוא חלקו בתורה דהיינו מנשמתו שמגלה בבחי' הוא היה אומר שדרשו בעלי המוסר שאת עצמו הוא אומר.

^ט גם בדפוס תרל"ד תרל"ז תרצ"ו - הוא ובתשכ"ט - היא

^י **בראשית א (כד) ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה בהמה ורמש וחייתו ארץ למינה ויהי כן:**

ועיין רבנו בחיי - (כד) תוצא הארץ נפש חיה. דרשו חז"ל (בראשית רבה ז, ה) זה רוחו של אדם הראשון, ואמר זה על הנפש הבהמית שבאדם שאין לה חלק עם העליונים אלא היא חוזרת לעפר תיכף במות הגוף כרוח הבהמה, שכתוב בה (קהלת ג, כא) ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ, או הכוונה על נפש החכמה ויהיה פירוש הארץ הנזכרת בפסוק ראשון שהיא ארץ החיים:

ועיין זוהר ויקרא דף יט. - בהיה שעתא נחית עננא חד, ודחא לכל אינון רוחין באותה שעה ירד ענן אחד (מחללס המלכות), ודחה את כל אותם הרוחות שהיו מסבכים את האדם, ונפשעתא דא כתיב ועל שעה זו נאמר ויאמר אלהים תוצא הארץ שהיא המלכות, נפש חיה היא נפשו של אדם הראשון שהיתה כלולה מזכר ונקבה, והא אוקימנא דנוקבא אתעברת מן דכורא והרי ביארנו שהנוקבא שהיא המלכות קבלה את נפש האדם מז"א ונתעברה מן ההוא נפש דאדם מן נפש ההיא של אדם הראשון, והיא אפיקת ההוא רוחא לנשבא ביה באדם והמלכות הוציאה את הרוח ההוא לנשב אותו באדם, פליל מתרין סטרין פדקא חזי והיה כלול משני צדדים מזכר ונקבה כראוי, הך הוא דכתיב ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה דהיינו לנפש חיה ממש פי' מבחי' נפש דז"א ומבחי' נפש דמלכות, כי שניהם נקראים חיה, ומאן דאסתפק בהאי ומי שמסתפק בזה, אם נפש אדם היתה מז"א או ממלכות, בגין דלא ידע אי חיה זו היא תתאה או חיה דשמה ישראל לפי שאינו יודע אם חיה זו היא חיה תחתונה ממלכות, או חיה ששמה ישראל, כלומר שהיא מז"א, דהיינו או מדכורא או מנוקבא או מז"א או ממלכות, אבל הדבר מבואר, כי לא כתיב לנפש חיה בתוספת ה', המורה על חיה הידועה, אלא כתוב לנפש חיה סתם בלי ה', דמשמע פלא שמשמע שנפש זו היתה כלולה מכולם, בין מז"א ובין ממלכות, ולכן נבראו אדם ותוהו דו פרצופים כדמפרש ואיל.

^ט **אע"פ שמדבר מרוח ממללא שהיא הנפש חיה שנופח הקב"ה בכל מדבר אפילו גוי, כאן רוצה לומר שדיבור קדוש הוא בא מתורה שבע"פ אבל לא כל דיבור, ונ"ל החילוק שגוי וכן ישראל המדבר דברים בטלים או תורה שלא לשמה אזי כח דבורו הוא מהויפח הראשון שנעשה באדם הראשון. אבל ישראל המדבר בקדושה היא נפוחה חדשה שנופח הקב"ה בו מעצמו בבחי' מאמר רבי חנינא בן דוסא (ברכות לד:) אם שגורה תפילתי בפי יודע אני שהיא מקובלת, (שגורה פירוש שלוחה כמ"ש "שגר אלפיך" דהיינו ולד הכבש נשלח מהרהם לחוץ כמבואר בפרש"י שם) דהיינו כשהדבור שלוח ממנו ית' דהיינו שהקב"ה מדבר מגורו וכמבואר בתורה מח שדבור בבחי' כל עצמותי הוא דבור ה' ממש שמדבר מגורו.**

ועיין לעיל תורה יא אות ב' שע"כ שמי שנכנס בלבו אפילו מעט גאווה כבר אין לו כלי דבור קדוש ואינו יכול לדבר, וכמעשה דלוי בר סיסי עי"ש.

^ב **במדרש ובוזר פרשו שפסוק זה מדבר ברוחו של אדם הראשון שיצאה מהארת המלכות (כי ארץ בחי' מלכות), והכי נמי יש לומר שנפשות ישראל בתחילת הוצאתם מקליפת לבן הארמי ע"י יעקב אבינו צדיק תחתון שהיה לבן מחורף ואומר שממון בפיו והוא רמאי כמוהו, ותחילה היו בתוך התורה שבע"פ שנפלה בגלות אצל לבן ויעקב אבינו הוציאן משם תחילה בבחי' "נפש חיה" דהיינו כבשים וצאן לבן שיעקב אבינו רעה וטיפל ושמר עליו בבית לבן. ורק אח"כ הוציא אותן בבחי' נפשות ישראל יב שבטים מבנות לבן רחל ולאה והשפחות שהן בחי' מלכות תורה שבע"פ, (כמבואר לקמן שרחל תורה שבע"פ)**

ועיין ביאור הליקוטים תחילת קטע חמישי מההתחלה. - ומתהלתה וערבוה של המלכות המוב"פ, נתערבו ונחלפו כמה וכמה ניצוצי נפשותיהם, לצאת ולהיות בבחינת בהמות וחיות ממש, והעיקר בבחינת הרחלים והכבשים, כמובא מזה בהלכות ראשית הגז, שעל התורה הזאת. שלפ"ז זה מבואר יותר ענין הכתוב הנ"ל, תוצא הארץ נפש חיה המוב"פ, לענין נפשות ישראל, כי כל זה מערבוה וגלותה הנ"ל, שהתחיל מקודם בריאת העולם, על ידי הדיבור של השם יתברך בעצמו, שהיה בו משמעות המיעוט והערבוה. שבאמת גם זה היה מכון גדול מאת השם יתברך וכמובא מזה במקום אחר ועיין היטב בפנים, כי על ידי זה יצא אל הפועל בחינת השמאל ושל קומתהו המוב"פ, שסוף כל סוף, תאיר ותתמלא יותר על ידי זה.

ותורה שבע"פ שייכת רק לישראל שרק ישראל מסר להם הקב"ה את התורה לחדש ולבאר בה כפי השגתם. על כן רק כשהתחילו נפשות ישראל לצאת מהעלם אל הגילויי שזה התחיל ב"ב השבטים שהוציא יעקב אבינו מבית לבן הארמי כי אצלו היתה השכינה ומלכות ה' בגלות. ולקמן יבאר רבינו שרחל אמנו היא בחי' תורה שבע"פ וממנה צריך היה לצאת עם ישראל ואמנם ממנה יצאו עיקר צדיק עליון ותחתון כמבואר בזה שיוסף ובנימין הם צדיק תחתון ועליון

^{כא} **עיין רבינו בחיי על פסוק זה תוצא הארץ נפש חיה שמבאר שני ביאורים בזה או דקאי אנפש בהמית והארץ התחתונה או על נפש החכמה והארץ העליונה ארץ החיים. עי"ש.**

^{כב} **ועיין מזה גם בלק"ה ת"ת הלכה ג' (על תורה זו) אות ג' - וזהו שאמר רבותינו וכוונם לברכה, אלמלא לא הכה משה בצור לא הוי טרחי רבנן בשמעתא וכו', פמובא. פי' הצור הוא בחינת תורה שבע"פ, פמובא.**

נמצא עכשיו כשלומדים את החידוש הזה, וכשמכניסין הלימוד והחידוש בתוך פה, נמצא שמדבקין רוח הצדיק, שחידש זה החידוש שבא ומתלבש בדברי החדוש, עם רוח ממללא, היינו עם הדיבור הלומד זה החידוש עכשיו כי כשלומדים כאן בעוה"ז תורה שחדש צדיק עליון, בא ומתלבש רוח הצדיק העליון בדיבור תורתו^{כ"ב} ומתחבר לרוח פיו של הצדיק התחתון הלומד בפיו את דבר התורה. וזאת ההתדבקות רוחא ברוחא, נקרא נשיקין (כ"ב/כ"ה), נמצא כשלומדין איזה הלכה

^{כ"ב} כנ"ל ברמ"ק על זהר פנחס רב. ועיין לקמן ד"ה ויהי כשמוע לבן שמע יעקב בן אחותו וירץ לקראתו ויחבק לו ויביאהו אל ביתו וכו' ושם מבאר רבנו שביתו של יעקב הוא התורה שחידש. דהיינו שכשלומד בשר לומד חרוש תורה של צדיק עליון הוא מביא את רוח הצדיק עליון לתוך חרוש התורה (ועי"ש שם לבן הוא ת"ח בשר)

^{כ"ב} זהר משפטים כנד: תרומה קמו. פקודי רנו:

^{כ"ה} זהר משפטים כנד: - הנה אנכי שולח מלאך לפניך וגו' כלי לפרש פסוק זה, רבי יצחק פתח הקדים לפרש מש"כ ישיקני מנשיקות פיהו וגו' שפירושו אמרה כנסת ישראל שהיא הנה אנכי שולח מלאך לפניך וגו' כלי לפרש פסוק זה, רבי יצחק פתח הקדים לפרש מש"כ ישיקני מנשיקות פיהו וגו' שפירושו אמרה כנסת ישראל שהיא השכינה לז"א ישיקני מנשיקות פיהו, ושאל מאי טעמא ישיקני למה כתוב יסקני כי נשיקה אינה יחוד גמור, יאהבני מבצעי ליה יאהבני היה לריק לומר שמורה על היחוד, אמאי ישיקני למה כתוב יסקני, ומתוך אלא ה"ב תנינן מאי נשיקות אלא כך למדנו מהו ענין הנשיקות, ואמר אדבקתא דרוחא ברוחא התדבקות רוח ברוח, כי ע"י הנשיקה פה אל פה מהתדבקים ב' רוחות של ז"א זה עם זה, דבגיגין כף נשיקה בפה כשצביל זה ענין הנשיקה הוא כפה דהא פומא אפקותא ומקורא דרוחא הוא כי הפה הוא המולא והמקור של הרוח, ועל דא נשיקין בפומא בחביבותא ועל כן הנשיקות הם כפה בחבה, ודבקין רוחא ברוחא ודבקים ז"א רוח ברוח כסוד יחוד נשיקין דלא מתפרשן דא מן דא שאינם נפרדים זה מזה.

ועל דא מאן דנפיק נשמתיה בנשיקה ועל כן מי שנשמתו יאלה נשקיה, מתדבק ברוחא אחרא הוא מתדבק ברוח אחר ברוחא דלא מתפרש מגיה ברוח שאינו נפרד ממנו היינו רוח השכינה, כי הלדיקים נשאים דבוקים לעולם בשכינה, (בסוד מש"כ (תהלת י"ז) והירוהו תשוב אל האלהים אשר נתנה, ושם אלהים הוא המלכות), והיינו אקרי נשיקה ועל כן נקראת מיתת נשיקה שהיא בחי' דביקות, ועל דא אמרה כנסת ישראל ועל כן אמרה השכינה לז"א ישיקני מנשיקות פיהו דהיינו לאדבקא רוחא ברוחא דלא יתפריש דא מן דא כלי להדביק רוח שלי עם רוח שלך שלא נפרד זה מזה לעולם.

זהר תרומה דף קמו סוף ע"א (עם ביאור המתוק מדבש) - להבין מאמר הבא נקדים בקיצור מש"כ הארז"ל צע"ח שער ט"ל דרוש ט', כי ענין הנשיקין הם סוד יחוד חו"ב לז"א עלמנו מניה וביה, וכן הוא יחוד חו"ב לנוקבא עלמנה מנה ובה, וזה נקרא יחוד עליון ג"ר, והוא ע"י החיד שהוא החכמה וע"י הגרון שהוא הבינה, והלשון הוא הדעת המיוחדת, ועל ידי יחוד זה יולא הכל ורוח, לכן מולא זה הרוח הוא כפה של ז"א, וכשנשקים זה את זה מתדבק הרוח שלו עם הרוח שלה ורוח שלה עם רוח שלו כלקמן.

ועוד איתא שם, כי כז"א נושק את הנוקבא מתעוררים צפיו ההבלים שילאו מיוחד החו"ב שלו, ורוח אחד נשאר בתוך פיו, והוא שורש ההבל עלמנו שנמשך מהג"ר שלו, הב' הוא ההבל שנכנס בתוך הפה של הנוקבא ומתערב עם ההבל שצפיה ונעשה בחי' נוקבא ושרשה מז"א, וכן על דרך זה יש ב' בחינות כשהנוקבא נושקת את ז"א, בחי' א' ההבל שנשאר בתוך פיה והוא שורש ההבל, וב' ההבל היוצא מתוך פיה ונכנס לתוך פה לז"א ומתערב עם ההבל שלו ונעשה בחי' דכר, הכי ד' רוחין שהם ד' הבלים שיש ביחוד נשיקין שמתדבקים יחד בעת היחוד.

וזה שאמר דבר אחר פירוש אחר על מש"כ ישיקני מנשיקות פיהו ושאל מאי קא חמא שלמה מלכא דאיהו אעיל מלי דרחימו בין עילמא עילאה לעילמא תתאה מה ראה שלמה המלך שהוא הביא ועורר דברי אהבה בין עולם העליון שהוא ז"א לבין עולם התחתון שהוא המלכות, ושיריתא דתושבתתא דרחימו דאעיל בינייהו ישיקני איהו ומה ראה שתחילת השבח של אהבה שהביא ביניהם הוא סוד הנשיקין, ור"ל מה היתה כונת שלמה המלך בדברי אהבה הנזכרים בשיר השירים. ומתוך אלא הא אוקמוה והכי איהו אלא כך העמידו החכמים ענין זה וכך הוא, דלית רחימו דדביקות רוחא [דף קמו:] ברוחא בר נשיקה כי אין אהבה של דבקות הרוח לז"א ברוח נוקבא אלא ע"י נשיקה, ונשיקה בפומא והנשיקה היא כפה בסוד יחוד חו"ב וגרון, דאיהו מבוטא דרוחא ומפגנו דיליה שהוא מצדו ומקור של הרוח והמולא שלו וכד נשיקין דא לז"א וכז"א נושקים זה לזה, מתדבקין רוחין אלין באלין והו' חד מתדבקים הרוחות אלו עם אלו ונעשים בחי' אחת, ר"ל שמתדבק הבל הפה לז"א עם הבל הפה של הנוקבא וב' ההבלים נעשים בחי' אחת, וכדן איהו רחימו חד וזו ז"א הם כההבה אחת.

זהר פקודי דף רנו. (עם ביאור המתוק מדבש) - בהמשך המאמר הבא נזכר מלת רוח על כל פרט, לפי שאנו עומדים עתה בהיכל הרצון שהוא היכל הת"ת הנקרא רוח, לכן מכנה כאן את כל הפרטופים וכל המסכות המוחין בשם רוח.

וחזר לענין הראשון, ואמר קשורא דכל הגי היכלין הקבא מתקשרין הקשר של כל היכלות של עולם הבריאה מתקשרים כאן בהיכל הרצון, על ידי היחוד הנעשה שם, ומפרש דכרו כי בהיכל זה יש רוח, דקיימא לקבלא רוח דאיהו לתתא רוח העומד להעלות ולקבל רוח שהיא רחל הנמלאת למטה בהיכל אהבה, והאי רוחא דאיהו לעילא זה הרוח שהוא למעלה בהיכל הרצון, קיימא לקבלא רוח עילאה הוא עומד לקבל רוח העליון שהוא הארת המוחין לאימא, דכל רוחין קיימין ביה שכל הרוחות שהם הוי"ק לז"א קיימים ומושרשים בו, ומפרש מי הוא הרוח העומד בהיכל הרצון, ואמר דא איהו יעקב דאיהו רוח אמצעייתא דכל רוחין זהו יעקב שהוא רוח אמלעי של כל הרוחות שהם הוי"ק, ואיהו נטיל האי היכלא שיתתא והוא הלוקח את היכל הששי שהוא היכל הרצון הזה ושולט בו, באינן נשיקין על ידי היחוד נשיקין עם רחל, כלי לאתדבקא רוחא ברוחא להתדבק רוח התחתון של רחל ברוח העליון של יעקב, כמה דאת אמר כמו שנאמר שרכל אומרת ליעקב ישיקני מנשיקות פיהו בסוד יחוד נשיקין, ואמר כי וכל נשיקה איהו לאתדבקא רוחא ברוחא, תתאה בעילאה כל נשיקה היא להתדבק רוח ברוח, דהיינו רוח התחתון בעליון, ובאלין נשיקין אסתלק רוחא דלתתא לאתדבקא ברוחא דעילאה ובאלו הנשיקין מתעלה רוח שלמטה שהוא רחל להתדבק ברוח שלמעלה שהוא יעקב, וכד מתדבקין רוחא ברוחא וכשמתדבקים רוח ברוח בסוד יחוד נשיקין, כדן רוחא עילאה סתימאה אז רוח העליון הסתום שהוא הארת המוחין לאימא שהולדנו לז"א על ידי קריאת שמע, שארי על האי רוחא דאמצעייתא שורה על

שחידשו התנאים, עי"ז נתדבק רוח התנא עם רוח הלומד, ודומה כאלו נושק א"ע עם התנא.

אבל ת"ח שד יהודי, כשלומד גמרא או פסק דין, עליו כתוב (משלי כז) ¹⁰ נעתרות נשיקות שונא נעתרות פרש"י מרובות, והינם כמשא לצדיק/י¹¹. כי התנא אינו יכול לסבול רוחו של ת"ח שד יהודאין, כי מי יכול לסבול לנשק א"ע עם נבילה, כ"ש שנבילה טובה הימנו לכן לא באה רוח הצדיק עליון להתלבש בדברי תורתו כשהם נלמדים ע"י ת"ח ש"י ולא נעשה זיווג נשיקין ולא דובבות שפתי הצדיק עליון בקבר כפי שיתבאר :

ואפילו/י¹² צדיקים שכבר הלכו לעולמם, וכשאנו לומדין תורותיהן. עי"ז נתדבק רוחם ברוחינו, כמו שאמרו חז"ל (יבמות צז) ¹³ שפתותיהם דובבות בקבר/לא¹⁴ שאין הכוונה

רוח האמלעי שהוא יעקב, ועד לא אתער ל'אתדבקא רוחא ברוחא ועד שלא נתעורר יעקב להתדבק רוח צרות, עד אז רוחא עלגא לא שריא על רוחא ד'אמצי'תא רוח העליון של הארת אימא אינו עושה על יעקב שהוא רוח האמלעי. (שע"י ומק"מ ומפ"ס)

¹⁰ משלי פרק כז (ו) נאמנים פצעי אוהב ונעתרות נשיקות שונא:

מצודות דוד – (ו) נאמנים – האוהב הפוצע לאהובו למען יישר לכת הנה הפצעים הם נאמנים המה כי עשו שליחותם והועילו לזה כי בעבורם ייטיב דרכו אבל מן השונא אפי' הנשיקות מרובות המה והנם למשא הואיל ואין בהם תועלת:

רש"י תענית דף כ. – ונעתרות נשיקות שונא – נעתרות לשון הפך, כדאמרינן במסכת סוכה (יד, א) ויעתר לו, מה עתר זה מהפך את התבואה פורקא בלעז, אי נמי נעתרות לשון רבוי ויתור, אינקרי"ש בלעז, כמו העתרתם עלי דבריכם (יחזקאל לה):

¹¹ כמבואר בזהר משפטים ככד: הנ"ל – רבי יהודה אמר, כתיב וישק יעקב לרחל וישא את קולו ויבך שואל אמאי קא בכה מה היתה סיבת כתיבו של יעקב, ומתוך אלא ב'אתדבקותא דרוחא ביה לא יכיל לבא למסבל ובכה אלא מחמת גודל התעוררות האהבה כשנתדבק רוחו זה לא היה יכול לזו לסבול את גודל האהבה וזכה, ואי תימא הא כתיב ואס תאמר הלא כתוב גם נעשו וישקוהו ויבכו וכי גם שם היתה זנייהם האהבה ודבקות, והכי תנינן אמאי נקוד וישקוהו למלכו למה נקוד על מלת וישקוהו, אלא דלא אתדבק ביה רוחא כלל אלא צא להמות שלא נתדבק בו רוחו כלל, ועל דא כתיב ונעתרות נשיקות שונא (פי' נשיקות של שונא דומות למרובות והנם למשא על האדם, רש"י), ושואל מאי ונעתרות נשיקות שונא מה פירושו, ואמר אלא מאן דנשיק בבחיבותא אלא מי שנוסק בזהבה, מתדבק רוחיה ברוחיה בדביקותא דבחיבותא מתדבק רוחו כרוחו כדנשיקות של אהבה, ומאן דלא נשיק בבחיבותא ומי שאינו נושק בזהבה, לאו בדביקותא הוא אלא ונעתרות אינו כדנשיקות אלא ונעתרות מה פירושו, ואמר שהוא מלשון כינוי וגדולה, והיינו ג'סותא דלא דביק רוחיה ביהוה נשיקה ג'סות שמתגאה עליו וסונאהו ואז אינו מתדבק רוחו ברוחיה הנשיקה, ולא אתדבק ביה כלל ואינו מתדבק בו כלל, ובג'יני כן כתיב ונשיקות פיהו צסוד יחוד לנשיקין, דהוא דבקותא רוחא ברוחא שהוא דבקות רוח צרות.

¹² צ"ע הלשון ואפילו משמע כל שכן כשלומדים תורה של צדיק חי שנעשה עי"ז זיווג נשיקין, ובחי' שפתותיו דובבות וצ"ע הרי אינו בקבר. וראיתי באיזה ספר בשם הנצי"ב ששפתותיו דובבות שייך גם בצדיק חי וצ"ע הכוונה בזה.

ונ"ל לחדש בזה ביאור שנראה לי אמיתי, עפ"י המבואר בסוף תורה פב תנינא שמשח רבנו היה מוצא בפחות שבישראל אלוקות שע"ז יתקשר עימו וסמך ליה שם שגם כשעלה למדגות גבוהו ביותר מצא אלוקות משמע שזה תלוי בזה שדייקא ע"י שהיה במדרגה גבוהה מאד לכן מאידך גם קישר עצמו לפחות שבישראל דייקא. ועיין בעש"ט עה"ת בראשית אות קבא ובבאר מים חיים שם אות ק'. (בשם מדרש פנחס בשם רבי גדליה מליניץ בשם רבו המוכיח רבי יעקב יוסף מפולנאה תלמיד הבעש"ט) שמתמא שמע זאת ממנו. צדיק קטן אוהב רשע קטן וצדיק גדול אוהב גם רשע גדול ומשיח ילמד זכות גם על רשע גמור. (וכן ראיתי בחוש אצל הרב רא"ב) ונ"ל לבאר בזה כי הצדיק מחשבתו תמיד בעוה"ב כנ"ל שיעקב נקרא על שם העקב והסוף דהיינו עוה"ב, ואיתא בתורה כא בשם הבעש"ט היכן שאדם חושב שם הוא נמצא. נמצא שהצדיק בחייו הוא בעוה"ב, דהיינו בעולם האמת, נמצא שהבחירה שלו מועטת כי הכניע את יצרו, (ועיין תורה מט תנינא מעלה גדולה כשיש יצה"ר לאדם. ועיין תורה פג תנינא שהצדיק בחי' שבת כי נתבטל יצרו) ועל כן עבודתו את הש"י יש בה בחי' שהקב"ה עובד את עצמו, נמצא שהוא כבר בבחי' שנשתלק מעוה"ז. אבל ע"י שמקשר עצמו עם רשע איז כמו מתעבר בו ועוב"ד את הש"י עם יצרו של הרשע כי כלמה שעושה הרשע טוב זה מכוחו של הצדיק נמצא שנעשה בחי' בחי' שפתיו דובבות בקבר. והכי נמי כשאנו לומדים תורתו איז נעשה כן כי אנו עם יצה"ר ומתלבש בנו לעורר אותנו לעבוה"ש, נמצא שעל ידנו הצדיק חי בשני עולמים.

עוד יש להעיר דלקמן אומר שהצדיק עליון לא סובל את הרשע כמ"ש נעתרות נשיקות שונא, ואילו צדיק חי מבואר כנ"ל שאוהב את הרשע. ולבאורה אפשר לחלק שרשע שהצדיק אוהב הוא רשע למקום אבל אוהב את הצדיק, ואילו נעתרות נשיקות שונא הכוונה ללמדן ששונא את הצדיק, אבל לא נראה שהרי הלמדן רודף את הצדיק עליון רק לפי תומו ואינו שונא ממש אלא את הצדיק התחתון. וכן צדיק תחתון אינו שונא את הרשע שחולק עליו אלא אדרבה משתדל לאהוב אותו ולקרבו ולתקנו. וצ"ע.

¹³ עיין מהרש"א שם וירושלמי שקלים ספ"ב וקרוב העדה שם ובעש"ט עה"ת פרשת שלח אות א'

¹⁴ יבמות צו: – אול ר' אלעזר אמר לשמעתיא בי מדרשא ולא אמרה משמיה דר' יוחנן שמע רבי יוחנן איקפד. .... ורבי יוחנן מ"ט קפיד כולי האי דאמר רבי יהודה אמר רב מאי דכתיב (תהילים סא-ה) אגורה באהלך עולמים וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמים אלא אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם יהי רצון [צו]. שיאמרו דבר שמועה מפי בעוה"ז דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר אמר ר' יצחק בן זעירא ואיתימא שמעון נירא מאי קראה ושיר השירים ז-י) וחכך כ"יין הטוב הולך לדודי למישרים דובב שפתי ישנים ככומר של ענבים מה כומר של ענבים כ"יין שמניח אדם אצבעו עליו מיד דובב אף תלמידי חכמים כ"יין שאומרים דבר שמועה מפייהם בעוה"ז שפתותיהם דובבות בקבר:

ועיין מהרש"א שם וזה לשונו: ועיין בזה בדברי בעל עין יעקב ובעל יפה מראה שהאריכו בזה וכתבו שהוא רחוק מההיקש כי שפתי המת איך יתנועעו וכו' וכ"ש אחר עבור זמן וישוב אל עפר וכו' ע"ש ואני אומר כי אין רחוק מן השכל כי הענין מבואר כי הדיבור כח הנשמה

ע"י כלי הגוף וכל דיבור משובח מוליד כח רוחני בדומה משובח, ובאומרו בשם אומרו אותו כח רוחני שנולד כבר הוא מעורר מולידיו בב' עולמות, הנשמה בעוה"ב וכלי הדיבור שהם השפתיים בעוה"ז, גם כי הם בקבר כבר ומביא הדמיון מיין הטוב המונח בבור הוא רוחש ודובב ע"י כח האצבע המעוררו כן השפתיים גם כי מונחים בבור שחת רוחשים ע"י כח המעוררו ודו"ק.

והמהר"ל שם כתב: תורה לא שייך בה מיתה וכשאומרים הלכה משמו אזי הוא מתחבר אל החיים ע"י התורה שהיא חיים ונמשך חיים לכח הדברי שהוא נפשו שבקבר.

בבורות לא. – רבי אידי סרסיה דרב ששת הוה שמעה מיניה אזל אמרה בי מדרשא ולא אמרה משמיה שמע רב ששת איקפד אמר מאן דעקיף ליעקציה עקרבא ורב ששת מאי נפקא ליה מינה דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (תהילים סא-ה) אגורה באהלך עולמים וכי איפשר לאדם לגור בשני עולמים אלא אמר דוד רבונו של עולם יאמרו דבר שמועה מפי בעולם הזה דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפי בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר ואמר רבי יצחק בר זעירי מאי קראה (שיר השירים ז-ז) וחכך כיון הטוב הולך לדודי למישרים דובב שפתי ישנים ככומר של ענבים מה כומר של ענבים כיון דאדם נוגע בו דובב אף תלמידי חכמים כיון שאדם אומר דבר שמועה מפי דובבות שפתי בקבר

ועיין ירושלמי שקלים סוף פ"ב אף דוד ביקש עליה רחמים שנאמר "אגורה באהלך עולמים אחסה בסתר כנפיך סלה" וכי עלתה על דעתו של דוד שיהא חי וקים לעולמים אלא כך אמר דוד לפני הקב"ה רש"ע אזכה שיהיו דברי נאמרין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. שמעון בן נזירא בשם ר' יצחק אמר כל ת"ח שאומרים דברי הלכה מפי בעוה"ז שפתיו רוחשות עמו בקבר שנאמר "חכך כיון הטוב וגו' דובב שפתי ישנים", מה כומר של ענבים זה כיוון שמניח אדם אצבעו עליו מיד דובב אף שפתותיהם של צדיקים כיוון שאומרים דבר הלכה מפייהם של צדיקים שפתותיהן מרחשות עמהן בקבר. (עד כאן הוא גם הלשון בגמ' יבמות צו אבל שם הלשון דובבות במקום מרחשות) ושואלת הגמרא שם: מה הנאה לו? בר נזירא אמר כהדין דשתי קונדיטון. רבי יצחק אמר כהדין דשתי חמר עתיק אע"ג דשתי ליה טעמי בפומא. רב גידל אמר האומר שמועה בשם אומרה יראה בעל השמועה כאילו עומד לנגדו שנאמר "אך בצלם יתהלך איש".

ועיין קרבן העדה שם דהחילוק בין קונדיטון לחמר עתיק הוא אם כל אדם כשאומרים שמועתו בשמו מרחשן שפתותיו או דווקא מי שגם היה צדיק ועשה מעשים טובים כמו יין קונדיטון שמוסיפים בו תבלינים ועי"ז הוא נותן טעם טוב.

עיין בזהר פנחס דף כ. וביאור הרמ"ק שם (הובא לעיל בעניין הנשיקין)

ועיין מדרש תנחומא (ורשא) כי תשא סימן ג' – זה נאמר גם על דברי האלה ולא רק דברי הלכה.

פתח רבי תנחומא בר אבא מתוקה שנת העובד אם מעט אם הרבה יאכל והשבע לעשיר איננו מניח לו לישון (קהלת ה).....אמר להם בעשירי תורה אני מדבר ולא בעשירי ממון, כיצד היה אדם גדול ועשיר בתורה למד תלמידים הרבה ורביץ תורה ברבים ושבע מן התורה אף על פי שהוא מת אין התלמידים שהעמיד מניחין לו לישון אלא יושבין ועוסקין תלמידיו בתורה ובתלמו' ובהלכה ואגדות ואומרים תלמידיו הלכות ושמועות משמו ומזכירין שמו בכל שעה ואין מניחין אותו לישון בקבר, וכן אמר רשב"ל אמר רבי עקיבא וכן אמר רשב"י אין תלמידיו מניחין אותו לישון בקבר שנאמר (שה"ש = שיר השירים ז) דובב שפתי ישנים, הוי והשבע לעשיר איננו מניח לו לישון.

ועיין חיד"א בספרו פני דוד עה"ת פרשת חקת אות ג' – ע"ז נאמר לא רק על מהלך ההלכה אלא גם על האומר צמנו ונלאה ערנו לא סוכי כד.

ג) זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים. הרב פנים מאירות בראשון בראשו בהקדמתו פירש זאת התורה יש לה מעלה אדם כי ימות אף שמת הוא באהל בית המדרש דאומרים שמועה מפי ושפתותיו דובבות בקבר עד כאן דבריו ז"ל: ויראה לפרש שארית הכתוב על פי זה דהנה מוכח מהש"ס דאף האומר שמועה מפי חכם שאמר משם אחר והאחר מאחר כלם שפתותיהם דובבות. ואמרו בירושלמי דשקלים פ"ב כהדין דשתי קונדיטון ויש מי שאמר כהדין דשתי חמר עתיקא ופירש הרב קרבן העדה דמי שהמשיל שפתותיו דובבות כהדין דשתי קונדיטון שהוא יין עם בשמים סבר דלזכות לזה צריך תורה ומעשים טובים. ומ"ד כהדין דשתי חמר עתיקא סבר דתורה לחוד סגי עכ"ד ויש לי קצת להכריע כמ"ד כשתי חמר עתיקא ממ"ש בפי חלק דא"ל הקדוש ברוך הוא לדוד הע"ה שיאמרו שמועה מפי דואג בבית המדרש ולא רצה דהע"ה והרי דואג לא היה לו מע"ט והיה בעל לה"ר דשקול כע"ז ג"ע ש"ד ועבירה מכבה מצוה מלבד דרצח לכהנים ועוד דא"ל דמספר לה"ר עושה חליפין זכויותו בעבירות הנדבר ואלו היה מתרצה דוד הע"ה היו אומרים שמועה משמו דמשמע דאהני למעלת שפתותיו דובבות. ויש לדחות. ועתה נבא לדרכנו כל הבא אל האהל כלומר לא תסבור דלמעלת שפתותיו דובבות שאמרתו אדם כי ימות הוא באהל (כמו שפי' הרב הנז') צריך שיהיה החידוש בתורה מדעתו והלכה זו העלה מפי עצמו אמרה היולדה והמחזיקה לא היא אלא כל הבא אל האהל הגם שאינו מחדש רק אומר מפי אחרים שהוא בא אל האהל לבד ולא חידש רק נתעסק באהל התורה הוא זוכה למעלה זו ושפתותיו דובבות. וכל אשר באהל גם מי שאין לו מעשים טובים וז"ש כל אשר באהל הכל לאתוויי מי שאין לו מ"ט וזהו משמעות נמי כל אשר באהל בין יש לו מ"ט בין אין לו אשר באהל תורה סגי. וכי תימא מאחר דאחרי מות בעל תורה חיה יחיה למה ימות ובפרט העוסק בתורה לשמה. לז"א יטמא ז' ימים כלומר בעודו בעה"ז שבעה עשרות ימים ר"ל שנים והם ע' שנים הוא טמא בעה"ז והמות יפריד הטומאה ודטבא ליה עביד ליטהר לאור באור החיים:

עוד ראיתי בשם ספר פנים מאירות שכתב שבדיעבד אע"פ שלא מזכיר שם החכם שחדש את המימרא כיון דקמי שמיא גלי אזי שפתיו דובבות בקבר. וכן היערות דבש ח"א דרוש טז. וכן בספר חסידים שסו. והחיד"א בספרו שם הגדולים. אבל מרבנו לא משמע כך.

עוד עיין תורה קמה שע"י תאוה למחלוקת מאבד אדם את שמו ועי"ז לא זוכה שיאמרו שמועותיו בשמו אלא בכינוי ואינו מועיל כמו שמצינו בסוף גמ' הוריות בר"מ שנקרא אחרים. ורבינו דורש שם מאמר חז"ל "אין אדם מת וחצי תאוותו בידו" חצי לשון הפסוק "רובו בעלי חיצים" דהיינו בעלי מחלוקת, וזהו אין אדם מת אלא חי בשני עולמות ע"י שאומרים שמועותיו בשמו אבל זה רק אם תאוותו לחצי היינו למחלוקת היא בידו דהיינו שאוחז תאוותו למחלוקת בידו.

ועיין **בעש"ט עה"ת פ' שלח** אות א' – ויעלו בנגב ויבואו עד חברון. פירש רש"י שכלב הלך ונשתטח על קברי אבות עיין שם, ובדורות האחרונים, כשלומודים דברי שום תנא וחכם מדברי הקדמונים, שהדבר ההוא הוא חיות ומוחין שלו, והאדם הלומד ומדבר דבריו, מדבק ומכניס חיות ומוחין שלו לתוך הדיבורים, ונקרא אתדבקות רוחא ברוחא, ולכך מחיה אותו, שמכניס החיות בהדברים, שלכך אמרו (יבמות צ"א א) שפתותיו דובבות בקבר, ואפשר לומר כי זהו בחינת השתטחות על קברי צדיקים, כי דיבורי הצדיק שם הוא קבור וטמון החיות שלו כאמור, וזה הלומד, בהכנסו עם החיות ומוחין שלו לתוך החיות ומוחין של הצדיק שטמן בדבריו, נקרא אתדבקות רוחא ברוחא, ושפתותיו דובבות בקבר, כנודע זה מדברי הבעל שם טוב נשמתו בגנוי מרומים, ונקרא בחינה זו השתטחות על קברי הצדיקים שהן דבריהם שלומד ומזכיר היום הלומד ולכך מחיה מוחין של אותו הצדיק, והבן: (מאור עינים בריש ליקוטי מסכת שבת)

בגשמיות שהרי עפ"ר חזרו שפתים להיות עפר אלא שחוזר ובא רוחו של הצדיק אל גופו דהיינו דברי תורתו/ל^ב הנלמדים (שהם כמו קסטא דחיותא שלו דהיינו קברו) ונעשה כאילו הצדיק חוזר לחיות בעוה"ז, וזה ע"י **בחי' נשיקה** רוחא ברוחא כנ"ל רוח דבורו של הלומד עם רוחו של הצדיק שחידש את התורה שלומד :

עתה יבאר כיצד סוד הנשיקין הנ"ל רמוז בפסוק וישק יעקב לרחל, ותחילה מבאר למזה רומז יעקב ולמה רומזת רחל, ואח"כ חוזר ומביא את הפסוק הזה לבאר למזה בכה יעקב אבינו.
צ"ע שכאן מבואר דבר חדש שהרי יעקב הוא התנא שחידש ונושק עצמו עם התורה שבע"פ עצמה ולא עם התנא שחידש משמע שלא רק הלומד את תורת התנא נושק עמו אלא גם התנא שמחדש נושק עם התורה שבע"פ עצמה וצ"ע איזה רוח פה יש לה וצ"ע משמע שישק יעקב לרחל זה בחי' שחידש אז תורה ומיד בכה שרוב הלומדים את התורה הזו לא יהיו הגונים ולכן לא יחזור גם אחר פטירתו להתחבר לרחל בבחי' שפתיו דובבות וצ"ע האם הכוונה שכל תנא שמחדש תורה הוא בבחי' נושק ומשפיע לשכינה והאם הכוונה שאח"כ כשלומד צדיק תחתון את החידוש הזה אזי הנשיקין שנעשים הם בחי' התעוררות של הנשיקין הראשונים שבשעת החידוש תורה

וזה בחי' הכתוב בפרשת ויצא שכשהגיע יעקב לחרן וראה את רחל בת לבן (בראשית כט) וישק יעקב לרחל, וישא קולו ויבך/לג. פ"י רש"י שצפה ברוח הקודש שאינה נכנסה ל"י עמו לקבורה דהיינו אע"פ שהרועים שהיו שם נדמה להם כמעשה של קל שבקלים, אבל האמת יעקב כלל לא התכווין לרחל הגשמית אלא ראה בה את פרצוף רחל (המבואר בכתבי האריז"ל) שהיא השכינה, וידע שגם הוא בעצמו בחי' פרצוף יעקב המבואר שם והתכווין לזיווג הנשיקין המבואר שם, ולא רק שלא היה בזה שום

עוד ראיתי בשם ספר ברית אברהם פ' בראשית שדן לגבי התומך בלומדי תורה אם זוכה גם לשפתיו דובבות וכתב לחלק בין מי שתמך בו מתחילתו עד שהלומד נקרא על שם תומכו כמו במשנה שמעון אחי עזריא לבין כל תומך אחר כיששכר וחולון שכיון שלא מזכירים שמו לא זוכה לשפתיו דובבות אע"פ שבשכר הלימוד הם שוים.

לא עיין בני יששכר מאמרי חודש כסלו – טבת מאמר ב – אור תורה אות נ' – בנבואת זכריה (ג ז) בהפטרות שבת חנוכה, נאמר הנבואה ליהושע בן יהוצדק ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה, הנה פירשו בזה המלאך נקרא עומד, שעומד תמיד במדרגה אחת, מה שאין כן הצדיק כל מה שמוסיף אומץ בתורה ועבודה ומצות הולך ממדרגה למדרגה נקרא מהלך, ופירשו בזה הפסוק הנ"ל שהבטיחו ליהושע בן יהוצדק שיהיה מהלך בין העומדים הם המלאכים, אבל אעפ"כ יקשה מהו הלשון ונתתי לך מהלכים, הנה ליה למימר ותהיה מהלך בין וכו', אבל אומרו ונתתי לך מהלכים משמע מהלכים אחרים וולתו.

והנראה לפרש עפ"י מה שאמרו בגמרא (יבמות צו ב) שהקפיד ר' יוחנן על תלמידו ר' אלעזר שלא אמר שמועה מפיו, והקשה שם מאי (וטעמא קפיד) כולי האי, ותיירצו דעל דבר זה ביקש דוד גם כן אגורה באהלך עולמים (תהלים סא ה) בשתי עולמות, דכשיאמרו שמועה מפיו שפתותיו דובבות בקבר כדכתיב (שה"ש ז י) דובב שפתי ישנים, עיין שם בגמ', והנה מהראוי לדעת מהו הנאה להנפטר אשר שפתותיו דובבות (הגם שאמרו שם בגמ' ככומר של ענבים, אינו מוכן, עיין שם ברש"י ובתוספות).

והנראה דהנה כתיב היום לעשותם ודברים ז' גא, ודרשו בו היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם וע"ז גא, ממילא כל מה שהאדם מרבה ללמוד תורה בעולם הזה אזי יתרבה שכרו לעולם הבא בגן עדן, ובצאתו מן העולם הזה הנה יתדן למיתן שכר כפי רבות תורתו, אבל אין לו עוד קווי שיתרבה שכרו יותר (הגם שבעולם הבא בגן עדן גם כן הנשמות לומדים תורה ומחדשים רזין דאורייתא, אין בזה תוספת שכרו, דהתורה שלומדים בגן עדן בלא גוף של עולם העשיה הנה אדרבא זה הוא שכר הרוחני של הנשמות וע"י תיקו"ז קא:), וזכים לחוות בנועם י"י זיו השכינה בהשגת רזין דאורייתא, ואין על ידי לימוד זה תוספת שכר בכל פעם, רק מה שלומד האדם בהיותו בגוף ניתוסף שכרו בכל פעם), ועל כן כל ימי חיי האדם בעולם הזה נקרא מהלך, מה שאין כן בצאתו מן העולם הזה נשאר עומד, שאין לו עוד קווי שיתעלה במדרגה בכל פעם ויתוסף שכרו, רק כפי הנפסק עליו בעת צאתו בזה המעמד נשאר עומד.

והנה בגמרא (ושבת נח: א) אמרו על הווג והעינבל (הוא פעמון שמקשקש ומשמיע קול) שהוא טמא היינו מקבל טומאה, ואפקא לה מן כל דבר אשר יבא באש (ובמדבר לא כג) אפילו דיבור יבא באש, רצ"ל אפילו כלי שאינו ראוי להשתמש רק לדיבור היינו משמיע קול, מיקרי כלי, ואמרו כשניטל הפנימי המקשקש החיצון טמא עדיין דעדיין כלי הוא, ואמרו בגמרא למאי חזי, ואמרו שם (נט א) (הוא ג"כ אליבא דר' יוחנן) לפי המסקנא שכן ראוי להקישו על גבי כלי חרס עיין שם ברש"י, ומיקרי עושה מעין מלאכתו הראשונה, הגם שעושה מלאכתו על ידי דבר אחר מיקרי עושה מעין מלאכתו ושם כלי עליו, נמצא בנידון דידן, הגוף כל מה שמדבר בתורה בעולם הזה ע"י הנשמה הפנימית אשר בתוכו מוסיף אומץ בכל פעם, אבל כשניטל הפנימית שוב אינו ראוי לדיבור, והנה כשתלמידו אומרים שמועות מפיו הנה שפתותיו דובבות ומיקרי עושה מעין מלאכתו הראשונה על ידי דבר אחר וכלי מיקרי, נמצא מיקרי בכל פעם שהגוף לומד ממש בדיבור בעולם הזה וניתוסף לו בכל פעם שכרו בעולם הבא ויתעלה בכל פעם רוחו ונשמתו בגן עדן, וזה הוא שנתחבט עליו דוד המלך ע"ה, אגורה באהלך עולמים, שיאמרו שמועות מפיו, (ולזה הקפיד מאד ר' יוחנן על שלא אמרו שמועות מפיו), וזה שהבטיח ליהושע בן יהוצדק ונתתי לך מהלכים (בעולם הבא היינו תלמידיך בעולם הזה שעדיין הם מהלכים נתתי אותם לך היינו גם אתה מהלך על ידם כשתהיה) בין העומדים האלה (אעפ"כ כשיאמרו תלמידיך המהלכים שמועות מפך תהיה גם אתה מהלך ונסוע ממדרגה למדרגה) הן הדבר.

ל^ב דברי תורתו הם בחי' גופו כמבואר בבעש"ט עה"ת הנ"ל וכן מבואר לקמן בכיבור הרב"ח שדברי תורתו הם ביתו ועיין תורה קצב ששכלו ודעתו ונשמתו בדברי תורתו עי"ש.

ל^ג עיין ביאור הליקוטים בתחילת אות ד' מבאר את הפרשה הזו עפ"י לק"ה ראשית הגז ה' מוישק עד שיצא והוציא את כלל ישראל מלבן.

גשמיות, אלא עוד שזכה לרוח הקודש ע"י וראה מה שיהיה לעתיד. עוד נראה שהנשיקין היה ע"י בחי' שגזו מרחל שהיא בחי' השכינה חידוש הלכה/ל"ח בדלקמן.

ומבאר רבנו כיצד רמוז בזה עניין הנ"ל כי **רחל בחי' תורה שבע"פ**, **לישהוא כרחל לפני גוזזיה** [ל"ז] כלשון ישעיהו הנביא/ל"ח שלעתיד הגויים ישבחו את ישראל שהם כמו רחל דהיינו כבשה/ל"ט שמניחה לגזוז ממנה צמרה, ובתיקוני הזוהר/י"ג נדרש פסוק זה לרמוז **שהכל** הלומדים אותה הם כמו **גוזזין ופוסקין**

^{ל"ה} **בראשית** (כט יא) וישק יעקב לרחל וישא את קלו ויבך: (יב) ויגד יעקב לרחל פי אחי אביה הוא וכי בן רבקה הוא ותרגומו ותגד לאביה: (יג) ויהי כשמע לבן את שמע יעקב בן אחותו ויבך לו וינשק לו ויביא אלו ביהוה אל ביתו ויספר ללבן את כל הדברים האלה: וצ"ע **אולי** וישא קולו או יגד וכו' הם דברי חידוש הלכה שגזו ממנה או והם הדברים ששמע לבן כמ"ש וישמע את שמע דהיינו ששמע את השמועה שאמר גם יגד הוא לשון זיווג בחי' ברית כמבואר בתורה כ'. ובנ"ל שהגזיזה מרחל היא בחי' שמשפיע לה,

וענין **מגילה יג**: וב"ב כג. – ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא וכי אחי אביה הוא והלא בן אחות אביה הוא אלא אמר לה מינסבא לי אמרה ליה אין מיהו אבא רמאה הוא ולא יכלת ליה אמר לה אחי אבא ברמאות אמרה ליה ומי שרי לצדיקי לסגויי ברמיותא אמר לה אין עם נבר תתבר ועם עקש תתפל. ואולי אפ"ל שכאן כשאמר כי אחי אביה הוא חידוש הלכה שמותר לשקר לרמאי.

לו גם בתרלד - שהוא, בדפ"ר ומתורלו - שהיא

לו לשה"כ ישעיהו נג ו' וענין תיקון כא דף מו.

^{ל"ז} **הפרק שם** מדבר על זמן הגאולה שהגויים יתמהו שדווקא על העם הזה שהכירו אותו כשפל ביותר עליו נגלה ה' ית' בנסים גדולים כאלה, כי ישראל נדמו להם כיונק בזוי בלא תואר ולא הדר נבזה וחול אישים וידוע חולי ונראה היה שהקב"ה מסתיר פניו מהם וע"כ לא החשבנו את ישראל כי סברנו שהקב"ה מואס בהם. ועתה יתברר לנו שהאמת שדייקא הוא הנבחר וסובל מחטאינו וע"י סבלו נתכפר לנו. וטעם שטעינו כי היינו כצאן הזה שכשאתח סוטה מהדרך כולן טועות אחריה. ואנחנו עוד גרועים יותר שכולנו טעינו גם מעצמינו, ועל זה נתייסרו ישראל לכפר לנו. אבל ישראל היו מקבלים את העיניים בשתיקה כשה המובל לטבח וכבשה שגוזזים צמרה ממנה ששותקת ולא פותחת פיה להתלונן. וזהו – נגש והוא נענה ולא יפתח פיו כשה לטבח ויביל ויכרחל לפני גזייה נאלמה ולא יפתח פיו:

מצודות דוד (ז) נגש והוא נענה – בעבור זה היה נלחץ לקחת עשרו או היה הוא נענה בעיניו הגוף אם דל הוא ואין ידו משגת. ולא יפתח פיו – להתלונן ולהתרעם על הדבר כי פחד פן יוסיפו סרה. כשה לטבח יובל – והיה כשה המובא אל הטבח וכרחל העומדת לפני הגוזז צמרה שהרחל היא נאלמה ולא תצעק בקולה והשה לא יפתח פיו וכן לא התלונן המעונה הנמשל לשה המובל לטבח ולא התרעם המנוגש הנמשל לרחל הגוזזת:

^{ל"ט} **כמ"ש** שאמר יעקב ללבן (בראשית לא לח) זה עשרים שנה אנכי עמך רחילך ועיך לא שיכלו. וענין משנה ב"ק ט' א' – הגזל עציים, ועשן פלים, צמר, ועשן בנדים, משלם פשעת הגזלה. גזל פרה מעברת, וילדה, רחל טעונה, וגזזה, משלם דמי פרה העומדת לילד, דמי רחל העומדת לגזו. גזל פרה, ונתעברה אצלו וילדה, רחל, ונטענה אצלו וגזזה, משלם פשעת הגזלה. זה הכלל, כל הגזלנים משלמין פשעת הגזלה:

^מ **תיקון כא דף מו**. – לע שכל מקום שנזכר צמרים הנאים ענין "הלכה", הכונה על מאמר תנא או אמורא שצ"ס שיש לפלפל בו להקשות ולהתיר, עד שיואלת ממנו הלכה פסוקה. פסק אתקריאת השכינה נהרלת פסק הלכה מפמה גוונין מכמה אופנים, אית בני נשא דמשתדלין באורייתא דבעל פה לשפיה כי יש אדם שעוסקים בתורה שבעל פה לשמה, וכוונתם לתקון השכינה הנקראת תורה שבעל פה, ואינן בעלי אומנות לגביה והם כמו בעלי אומנים הבונים אותה, (ס"ג הג"ה) ופסקין בה אבנין כטורין וסלעין תקיפין וחולצים זה אבנים כהרים וסלעים חזקים, צבחינת קול חונק להבות אש, ור"ל שמקשים בתורה שבעל פה קושיות חזקות, ויבית דפסקין לון ואחר שחלצו והקשו בה קושיות, מתקנין לון בכמה פרוקין מתקנים ומתלצים אותם צממה חוליים, ועלייהו אומר ועליהם נאמר אבנים שלמות תבנה ומפסח ועבדין בהון פמה בנינין למלקא וימטרונתא לדיירא בינייהו ועושים וטוים צהם כמה בנינים להמלך והמלכה דהיינו לזין, שילוחו בנייהם כבוד היחוד. (הג"ה ובל"ה)

ואית פסקות ויש פסקי הלכות שצ"ס, דאינן לבושיין דמטרוניתא שזהם מתקנים לצוים להמלכה שהיא המלכות, וחתכין לון לכמה סטריין וחוחים אותם לכמה לדדים, ור"ל שמקשים צהם כמה קושיות, ויבית דפסקין בהון פלישנהון שפוסקים וחוחים צהם צלסונס, דהיינו צלימודם וצפולפולס, דאינן פרוקין וספיין שהם כמחמים וחכות להרוג צהם את החיטונים, (ס"ד הג"ה וכו' להלכה) ואלין אינן פרוקין תקיפין ואלו הם כפרשים חזקים הרוכזים על כוסים, דמגיחין קרבא בימא ובישמתא שעושים מלחמה צים וביצעה, ומפסח דאינן אורייתא דבכתב שהם התורה שבעל פה שיש צו שבע ספירות שהם סוד שבעה ימים, ואורייתא דבעל פה ואתה שבעל פה שצמלכות שהיא צחינת יצעה, לנטל מהם כחות החיטונים המעכבים את יחודם. (ס"ה ובל"ה)

ענין באר לחי רואי – פסק אתקריאת מכמה גוונין – ענין רע"מ פרשת צו דף כו: שהת"ח הלומדים תורה ומקשים קושיות ומתרצים הוא בדרך החיטיים האומנים העושים מלוששים להכלה לקשטה שמחתכין ופסקין לה בכמה פסקות ולבתר מתקניין לון ומפרקין לון בכמה פרוקין כל אומן ואומן לפום אורחיה וכן הוא בלימוד התורה הקדושה.

עוד עי"ש שמבאר שהג' סוגי אומנים המבוארים כאן הם לומדי המשנה להבין טעמיה ולתרגומו הקושיות שבה והם בחי' בנאים שבונים בחי' בית לשכינה ויש לומדי הקבלה שהם בחי' חטיים המתקנים ד' בגדי כלה כנגד ד' אותיות הויה ויש המפלפלים בתורה שבע"פ שהם בחי' לוחמים הלוחמים ומכניעים את הקליפות בחי' שומרי בית המלך והכל נצרך לבית המלך

ענין בבאל"ר בפנים כמה מראי מקומות בזה בענין זה ואני קצתי מאד

וצ"ע אולי אפשר לרמוז בסוג השלישי שמכונים פרשים על סוסים למה שנזכר לקמן בביאור הרב"ח ענין שפתי דובבות שזה בחי' חיבור הסוס ורוכבו וצ"ע

ממנה הלכות כי בלימודם תורה שבע"פ מחדשים בה ומוציאים ממנה חדושי תורה שזה כמו גזיות הצמר מהכבשים^{מא}, **והם** החדושי תורה **נעשים לבושין** לתקן את המלכות ככלה לחתן כמבואר בתקוני הזהר הנ"ל, ומביא רבנו ראייה לדברי התקונים הנ"ל שההלכות נעשים לבושין **כמ"ש (משלי כז) /מב** **כבשים ללבושין** הפשט שצמר הכבשים ממנו עושים לבושים ורבינו דורש כנ"ל שהצמר רמוז להלכות שמוציא מתורה שבע"פ המכונה רחל דהיינו כבשה, והראיה שלבוש רמוז להלכה **כמו שכתוב (ישעיה ג) /מג** **שמלה לך קצין תהיה לנו** שמלה לשון לבוש דהיינו הלכה כנ"ל כמבואר שם בדברי הנביא ישעיהו שיבוא יום שיחפשו מי שידוע קצת הלכה כדי לעשותו מושל עליהם.

עתה יבאר מדוע בכה יעקב אבינו דווקא בשעה שנשק לרחל

כשארם כשר לומד תורת התנא, אזי התנא נושק אותו, והוא נושק התנא, וגורם תענוג גדול להתנא, כמ"ש שפתותיו דובבת^{מד} בקבר וכו' שפתותיו דייקא דהיינו נשיקין. **וזה בחי' וישק יעקב הוא התנא** צדיק עליון. **לרחל, היא התורה שבע"פ שחידש** הצדיק עליון, ע"י **שנשק ודיבק את רוחו, ברוח הקודש שבשכינה** דהיינו האופן שהתנא מחדש בתורה זה ע"י שמדבק רוחו ברוח הקודש שבשכינה, וכנ"ל (ע"פ ותוצא הארץ נפש חיה) שהחדוש הוא דבורו של התנא דהיינו רוח ממלא של הצדיק, בא מהתורה שבע"פ שהיא השכינה (בחי' לב עליון) שממנה גוזזים הלכות כנ"ל. **ויבך, ועל כן** בכה יעקב כיון **שצפה ברוח הקודש שלו, שהוציא מפיו, והכניס בתוך התורה שבע"פ** דהיינו כי החדוש שמחדש התנא הוא ע"י רוח הקודש (דהיינו תורה שבע"פ שממשיך מלב עליון בחי' שכינה מדברת מגורו כנ"ל) וכשמדבר אותו מכניסו למלכות פה תורה שבע"פ, נמצא שהחידוש של התנא הוא רוח הקודש שממשיך מלב עליון מבינה אל המלכות פה דהיינו לגילוי^{מהו}, וברוח הקודש הזו צפה **וראה שבגלות הזה** שבו אנו נמצאים^{מו} כבר כמעט אלפים שנה דהיינו אחרי חורבן בית שני^{מז}, **ע"פ הרוב הלומדים אינם הגונים^{מח}, נמצא שע"י למודם שילמדו, לא תכנס רוח הקודש של רחל, דהיינו של תורה**

^{מא} עיין לק"ה ראשית הגו הלכה ה' מבואר שגיות הכבשים כפשוטו הוא גם בחי' גיות הלכות מהשכינה ולכן ניתן דייקא לכהן איש החסד כדי שיהיה בבחי' לימוד לשמה להטות לימין של תורה כי דייקא בכבשים יש חשש נטיה לשמאל כי כתוב בהן שמעשירות את בעליהן הרי שהן מצד עצמן בחי' עשירות שהוא בשמאל ולכן דייקא בזמן גיות הצאן היה העימות עם לבן שאז ברח ממנו יעקב וכן לדוד עם נבל שהוא גלגול לבן היה דייקא בזמן גיות הצאן וכן בכל דור ע"י הלימוד דייקא נעשה פה ללבן לדבר נגד הצדיק הדור.

ועיין עוד שם הלכה ב עפ"י תורה נד והלכה ג' עפ"י תורה ז תנינא

^{מב} משלי כז (כו) כְּבָשִׁים לְלְבוֹשׁ וּמְחִיר שָׂדֶה עֲתוּדִים:

מצודות דוד – (כו) כבשים – גיות הכבשים יהיה לצורך מלבושך והעתודים יהיו לך בערך שדה כי כמו תבואת השדה נקצרת בכל שנה ושנה והארץ לעולם עומדת כן גיות העתודים תתמיד והעתודים קיימים ומעברין נקבותיהם ומולידים ולדות הרבה ואף המה קיימים לבעליהם:

^{מג} **ישעיהו ג'** (ו) **פי יתפש איש באחיו בית אביו שמלה לכה קצין תהיה לנו והמכשלה הזאת תחת ידך:** (ז) **ישא ביום ההוא לאמר לא אהיה חבש ובביתי אין לחם ואין שמלה לא תשימני קצין עם:**

פירש"י – (ו) כי יתפש איש באחיו – כאשר יתפוש איש באחיו בבית אביו לאמר עשיר אתה בתורה ומחורת היא בידך כשמלה. קצין תהיה לנו – ותלמדנו. והמכשלה הזאת – שאנו נכשלים בה באיסור או בהיתר בטומאה או בטהרה תחת ידך הוא שאתה יודע להורות לנו, דבר אחר שמלה לך להלביש ערום והמכשלה (פיילנצ"א בלע"ז) מחסרוננו שאני מחוסר לחם תחת ידך להספיקני ולכך קצין תהיה לנו והוא משיב בביתי אין לחם ואין שמלה ומה טיבי לקצין:

(ז) ישא ביום ההוא – אין ישא אלא לשון שבועה הוא ישבע להם לא אהיה חובש לא אהיה מחובשי בית המדרש ובביתי אין לחם ושמלה אין בידי לא טעם משנה ולא טעם אגדה, דבר אחר לפי פשוטו לא אהיה חובש לא אהיה שופט שהוא חובש את הנדונים בבית הסוהר:

^{מד} בדפיר ותקפא- דובבת, בתרלז ומתולו – דובבות

^{מה} **וכשהוא כתוב** בספר האותיות שבספר הן בחי' קסטא דחיותא דהיינו בחי' קבר הצדיק, וכשלומד הלמדן את החידוש אזי נמשך לקסטא דחיותא זו רוח התנא ונעשה בחי' דובבות שפתיו בקבר שע"ז הוא כמו חי בשני עולמים כנ"ל. ומובא שהבעש"ט למד בוזהר וצפה על ידי ברוח הקודש ונראה דהיינו רוח הקודש שהכניס התנא במלכות פה כנ"ל ונשאר רושם וקסטא דחיותא מהרוח הקודש הזו, וצדיק יכול לעורר אותה ביותר ולצפות בה למרחוק.

^{מו} **נ"ל כיון** שנקט רבינו הגלות הזה הוא כמורה באצבע על עכשיו. אבל צ"ע בזה. כי מצינו שחלקו על משה רבינו וביזו אותו רבים ולמדנים גדולים, ומסתמא היה כמבואר כאן שמצאו ערמוניות בתורתו כנ"ל, אמנם באמת בעקבתא דמשיחא גברה הסתרה ונתמעט הדעת מאד ורבים גדולים שלומדים בלא דעת כמו שכותב המהר"ח בהקמה לשער ההקדמה בתחילת ע"ח, וצ"ע.

^{מז} זה היה בשנת ב' אלפים קפ"ה וחורבן בית שני היה בשנת ג' אלפים תתכ"ח. נמצא שיעקב אבינו בכה מה שיהיה בגלות שתייהא אחרי אלף שש מאות ארבעים ושלוש שנים.

^{מח} **כמבואר** בהקדמת המהר"ח לשער ההקדמות ונדפס בתחילת העץ חיים שתמה מדוע מתארכת הגלות והבין הטעם כיון שרוב הלומדים ואפילו ראשי ישיבות לומדים לכבוד עצמם וכו' ע"ש.

שבע"פ שחידש התנא, **לקבורה** דהיינו לגופו שהם דברי תורתו, ועי"ז גורם **שאינן שפתותיו דובבת** **מט** בקבר, כי אין זיווג נשיקין הנ"ל ע"י לימודו של רשע, ועל ידי זה שצפה יעקב כל זה ויבך על גלותו¹. אולי אפ"ל עפ"י הנ"ל, שבכה בפרט על החידוש הזה שעבשיו גזו שמותר לשקר לרמאי ובכה על זה שהתלמידים שאינם הגונים ילמדו מכאן לשקר גם במקום שאסור ועיין ספר המידות מהבל פיו של השקרן נברא היציה"ר.

ועוד², **שלפעמים הלמדן אומר איזה חידוש בשם עצמו, ולא בשם התנא, נמצא שעי"ז אינו נכנס עם התנא לקבורה** אפילו ע"י מי ששומע את החידוש הזה מהלמדן, **כי אין הלמדן אומר בשם אומרו** [בג/ג²] ואזי נשכח מהעולם שחידוש זה נתחדש ע"י התנא ושום אדם לא אומר בשם אומרו :

אות ב

רבינו מבאר כאן שיש בתורת הצדיק בחי' פושעים יכשלו בהם וצ"ע דאיתא בתורה ז' שדברי הצדיק כלה זרע קדש משמע בלא שמאל וכן מבואר בתורה קצב שתורתו בלא תערובת כלל ועיין לקמן אות ג' שרק נראה בתורתו משמעות ערמומיות ולא שבאמת יש בה וצ"ע שהרי לקמן מבאר שהפילו את התנא ללימוד שלא לשמה ועי"ז נעשה בה שמאל וצ"ל שלא הפילו ממש אלא לבחי' נדמה והתחש"י ע"י מדמה פגום נתפס לנדמה דווקא דהיינו לערמה שהיא משכן החכמה דהיינו חיצוניות.

ואם יקשה לך, הלא תיכף כשלומד הלמדן החידוש של הצדיק היה לו לחזור בתשובה³, ואיך מניח התורה שבע"פ את הלמדן לילך ברשעתו:

תשובה ע"ז רמוז בתורה, בהכתוב **ויגד יעקב לרחל, כי אחי אביה הוא, וכי בן רבקה הוא. פירוש, בשעה שהגיד הצדיק התורה שבע"פ, הגיד אותה בבחינות (הושע יד/ג⁴) כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בהם, ופושעים יכשלו בהם** דהיינו אע"פ שהיא דרך ישרה באמת

מט בדפ"ר ותקפא - דובבת, בתולד ומתולד - דובבות

¹ צ"ע מדוע גלותו לכאורה צ"ל גלותה, ואולי כי גלותה ממנו היא גם גלותו ממנה.

² צ"ע מאי ועוד הרי כיון שנעדרות נשיקות שונא לכן אין זיווג נשיקין וממילא כבר לא דובבות שפתיו בקבר ואיזה חסרון נוסף יש במה שלא אומר בשם אומרו. ואולי רוצה הכוונה כי אם היה אומר בשם אומרו אזי אע"פ שבעצמו לא היה גורם לשפתותיו דובבות אבל מי שהיה שומע ממנו ואומר בשם אומרו היה כן גורם לשפתותיו של הצדיק דובבות בקבר וע"י שלא אומר בשם אומרו אזי נמנע מהצדיק גם זה.

³ * עיין סנהדרין צ: [גם עיין תורה קמה ויבמות צו ובכורות לא, גם עיין מגילה טו. וסוף מסכת כלה, וספר חרדים פרק מז א', וב"ק צו: ד"ה לא תחליף גברא, שו"ת חת"ס או"ח קסד, ועיין יומא טו. ר"י בשם חד דבי רבי ינאי, (דעת הנצי"ב ועוד) ששפתיו דובבות שייך גם בצדיק חי]

מה שמצאתי בשם הנצי"ב ששפתותיו דובבות בקבר שייך גם בצדיק חי עיין לעיל ד"ה ואפילו צדיקים שכבר הלכו לעולמם עיין מה שכתבתי בזה בהערה שם.

⁴ סנהדרין צ: - מן הכתובים דכתיב וחכך כיון הטוב הולך לדודי למישרים דובב שפתי ישנים ודילמא רחושי מרחשן שפוטתיה בעלמא כרבי יוחנן דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוירצק כל מי שנאמרה **הלבה בשמו** בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר שנאמר דובב שפתי ישנים עד שאמר להם מקרא זה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם לכם לא נאמר אלא להם מיכן לתחיית המתים מן התורה.

פרש"י - דובב - פרונימ"ש בלעז, כלומר נעות ומתנדדות שפתי ישיני עפר, מכלל שיחיו:

מרחשן שפוטתיה בעלמא - שפוטתיהן נעות מעט בתוך הקבר אבל אין חיון ויוצאין לאויר העולם, וכו' יוחנן וכו':

וצ"ע הלשון ביבמות צו שאומרים דבר שמועה מפיו וכן הלשון בבכורות לא

⁵ עיין לקוטי עצות תשובה אות יא שם הלשון מה שיש כמה לומדים תורה הרבה ואינם חוזרים בתשובה ואדרבה חולקים על הצדיקים זה מחמת וכו'. וצ"ע מה שכתב שיש כמה משמע שהם מועטים ואילו לעיל בתחילת התורה אמר שעפי רוב הלומדים חולקים על הצדיקים. ונראה לחלק ששם אמר שמכלל החולקים על הצדיקים אזי הלומדים הם הרוב אבל כאן אומר שמכלל הלומדים תורה רק מיעוט נעשה רשע שחולק על הצדיקים.

⁶ הוושע יד (י) מי חכם ויבן אלה נבון וידעם פי ישרים דרכי יקוק וצדיקים ילכו בהם ופשעים יכשלו בהם:

ועיין מלבי"ם - מי חכם. החכמה היא המקובלת, והבינה היא מה שאדם מוציא דבר מתוך דבר, ויכול האדם להבין מתוך בינתו גם בדברים שאין לו קבלה מרבתי, כמו הדיקשים השכליים שיעשה האדם עפ"י הדברים הנבונים על המושכלות ראשונות והמוחשות, אמנם בדבר שאין לשכל מבוא בהם, כמו לדעת הנהגת ה' והשגחתו וכל עניני האלהות א"א שיבינם האדם משכל אם לא יש לו הקדמות מקובלות שקבל בדרכי החכמה כמו הפנת התוריות והאמונות שקבל מפי הנביאים, ואז יוכל להבין דבר מתוך דבר מדברים שקבל בחקי החכמה, וז"ש מי חכם ויבן את אלה. וכבר התבאר אצלנו שאין על חקי החכמה מופתי הדעת, כי גדר הדעת הוא דבר שיש לו בו ידיעה ברורה, כמו דברים שהשיג בחושיו, אבל חוקי החכמה לא ידעם מעצמו רק מי שהוא נבון וחקר בחקי החכמה להבין דבר מתוך דבר הוא יגיע בהם לכלל דעת שידע ידיעה ברורה, ועז"א נבון וידעם והוא כי ישרים דרכי ה', שכל התלונות שמתלוננים על ההשגחה ממה שראים צדיק ורע לו ורשע וטוב לו שידמה לנו רוע הסדר בהנהגה ושאין השגחה ושבר ועונש, מי שהוא מקובל בחקי החכמה שה' משגיח ושדרכיו טוב וחסד ורחמים אז יבין וידע שדרכי ה' מצד עצמם המה ישרים, ושרוע הסדר הנדמה לנו הוא מצד המונחגים, שהפושעים יכשלו בהדרכים הישרים מצד שלא ייטיבו צעדיהם בדרך הישר ובכ"ז אין חסרון בהדרך, רק בההולכים שאינם מישרים צעדיהם ללכת בדרכי ישר, אבל הצדיקים הם ילכו ולא יכשלו, ואמר זה נגד המתלוננים על הגלות ועל עונש ה' את עמו שנראה כאילו עזבם אל המקרה והפקר, שהחכמים והמבינים ידעו שהכל הוא בהשגחה ודרכי ה' ישרים צדיק וישר הוא:

הפושע נכשל בה במכשולות שנדמה לו¹¹. וזה רמוז בדרשת חז"ל על הפסוק **כי אחי אביה הוא** דהיינו **ברמאות** [12], דהיינו **בבחי' ופושעים יכשלו במ**. וזה הכוונה וכי **בן רבקה הוא** דהיינו **הכשירה**, וזה **בחי' צדיקים ילכו בה**¹³:

ולא די בזה אלא עוד, ותרץ ותגד לאביה, היינו זאת הבחי' של ופושעים יכשלו בה¹⁴: **בא לו ללמדן בנקל יותר, כי חכמת התורה מלובשת בערמה כמ"ש חז"ל (סוטה כא ע"ב/ו) אני חכמה שכנתי ערמה** [15]. נמצא **כי כשאדם לומד תורה נכנס בו ערמימיות**¹⁶ היא כח החשיבה מגושם שיש באדם לחשוב ולתכנן כמה מהלכים קדימה, וכח חשיבה זה מפותח ביותר אצל הרמאים כי רמאות א"א אלא ע"י שתחילה מראה עצמו שהכל בסדר ורק כמה מהלכים אח"כ מכשיל את האדם ברמאותו. וכשאדם לומד תורה מתחזק אצלו כח הזה לחשוב ולתכנן כמה מהלכים קדימה, וזה צורך גדול בלימוד התורה, אבל מי שלא חפץ לשוב ע"י התורה אזי כח זה נהפך אצלו לרעה כי נעשה מוכשר עוד יותר לרמאות, ועל כן היצה"ר לרמאות מתגבר אצלו. וכשהוא ת"ח אזי עוד יותר יודע להוכיח מהגמ' ופוסקים רשעות הצדיק ולדבר עתק בגאווה ובוז על הצדיק בתקיפות יותר שגם זה מתכונת הערמומיות לשון ערימה¹⁷. ועיין לעיל בתחילת התורה הארכנו בזה¹⁸. וזה שכתוב **ותרץ**, הוא רמוז לזה שהשמאל שבתורה

¹¹ **לכאורה צ"ע** כי לפי רבינו לצורך הפרנסה דרכי ה' יש בהם כבר סיבת מכשול מצד עצמם ולכאורה אין זה יושר.

ונראה לתרץ שיש שני סוגי יושר דהיינו שהאמת לאמיתה היא שרק הדרך להקב"ה היא הישרה אבל יש עוד סוג יושר והוא שהיושר מחייב בחירה ובבחירה אזי היושר הוא שיהיו שתי דרכים שוות

דהיינו **שהחילוק** הוא שדרך היושר האמיתי היא בעצמה מוליכה את הולך בה ישר אבל דרך היושר של הבחירה היא שהאדם ההולך הוא זה שצריך לשמור על היושר ואעפ"כ מפלאי הבחירה היא שהקב"ה עשה גם את דרך הבחירה ישרה לגמרי ורק הכניס בה דמיון כאילו יש עוד דרך והבחירה היא להתפתות או לא לדמיון הזה.

¹² פרש"י בראשית כט יב ומגילה יג: וב"ב קג.

¹³ בדפ"ר ובתקפא – בה בתרלד ומתורלו – במ (ועיין תורה לו דך: נ ודף נא. גם שם גרס בה במקום במ ושם בתרלד לא תיקון)

¹⁴ בדפ"ר ותקפא – בה בתרלד ומתורלו – במ

¹⁵ **סוטה דף כא:** אומר בן עזאי חייב אדם ללמד את וכו' ר' אליעזר אומר כל המלמד את בתו תורה מלמדה תיפלות: תיפלות ס"ד אלא אימא כאילו למדה תיפלות. א"ר אבהו מאי טעמא דר"א דכתיב אני חכמה שכנתי ערמה כיון שנכנסה חכמה באדם נכנסה עמו ערמומיות. ורבנן האי אני חכמה מאי עבדי ליה מיבעי ליה לכדדברי יוסי בר' חנינא דא"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן שנאמר אני חכמה שכנתי ערמה א"ר יוחנן אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמשים עצמו כמי שאינו שנאמר והחכמה מאין תמצא:

פרש"י – כאילו – שמתוכה היא מבינה ערמומית ועושה דבריה בהצנע:

הביאור נראה דלקמן שטעם שלמדן נעשה ערמומי להרע כיון שלומד בלא דעת וכ"ש אשה שמצד טבעה דעתה קלה. ודווקא כגון גמרא אוסר ללמדן ששם יש ערמומיות לצורך הלימוד אבל תורה שצריכות ללמוד אין בה חשש זה.

¹⁶ משלי ח יב

¹⁷ **צ"ע דלקמן** באות ג' מבאר שהמכשול הוא השמאל שיש בתורה מחמת שהפילו את התנא למעט מהמעט של לימוד שלא לשמה לצורך הפרנסה לעולם, וכאן מבואר שהוא מחמת שהחכמה שוכנת בערמה. משמע שאם לא היה שמאל בתורה אזי היא לא הייתה שוכנת בערמה. ויש לומר כי אם לא היה שמאל בתורה אזי הייתה נתפסת בלא טורח ובלא קושיא ואזי לא היה צריך ערמה כי הערמה היא הכח לעמוד ולהיות מאן דאמר המבאר דברי תורה אבל כל הצורך לתרץ קושיות ולבאר מעצמי זה רק בגלל שיש שמאל בתורה. וכן מבואר גם בלק"ה תלמוד תורה ג'.

¹⁸ **שמעתי מוהריצ"ח** (82y א"י) שערמה גם לשון ערימה כמ"ש נערמו מים נצבו כל נד והתרגום חכימו מיא נמצא שדייקא מים שטבעם התמסרות והגררות נחפכו בכח התקיפות שלמדו מיוסף הצדיק שלא נגרר אחר תאותו (כדאיתא במדרש "הים ראה ויגוס" דהיינו שראה את "ויגוס יוסף") וזה בחי' שכח הערמה נכנס במים ונעשה בהם תקיפות ועז ונצבו כמו נד. וזה ענין התקיפות שיש לערמומי לעמוד ולחרף צדיקים ולדבר עליהם עתק בגאווה ובוז.

¹⁹ **ואני מוסיף** כאן עוד מה שלא הבאנו לעיל. עיין ספורנו על הפסוק "והנחש היה ערום" ז"ל "כי כח הדמיוני המוביל תמונת התענוגים אל הכח המתאוה היה חזק בהם יותר מבשאר החיות כאמרם ז"ל כל הגדול מחבירו יצרו גדול".

משמע מדבריו שהערמומיות הוא מדמה שאינו מבורר וע"י שנתפס לחיצוניות נעשה מוביל אל כח המתאוה תאוה גשמית ומאס בשכל.

עוד עיין סוטה דף כא: היכי דמי רשע ערום? אמר רבי יוחנן זה המטעים דבריו לדיין קודם שיבא בעל דין חברו פש"י – למשקנעו נלכ הדיין שעיני זכותיו לזכיו על זה קשין לסלקן והכי ערמומו. ר' אבהו אומר זה הנותן דינר לעני להשלים לו מאתים זוז דתנן מי שיש לו מאתים זוז לא יטול לקט שכחה ופאה ומעשר עני היה לו מאתים חסר דינר אפילו אלף נותנין לו כאחת הרי זה יטול. רבי אסי אמר רבי יוחנן זה המשיא עצה למכור בנכסים מועטין דאמר רבי אסי א"ר יוחנן יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין מה שמכרו מכרו.

אביי אמר זה המשיא עצה למכור בנכסים כרבן שמעון בן גמליאל דתניא נכסי לך ואחר כך לפלוני וירד הראשון ומכר ואכל השני מוציא מיד הלוקחות דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר אין לשני אלא מה ששייר ראשון. רב יוסף בר חמא אמר רב ששת זה המכריע אחרים באורחותיו פש"י – המכריע לחיים בלוחותיו – לאו ועשו כמוי ולכו דלכתי לא נתכוון זה אלא להלכות עלמנו כחסידי צעני הכניות ואין תוכו ככנו אלא עלא יקלקו לחייו לזדוק נתועבותיו: רבי זריקא אמר רב הונא זה המיקל לעצמו ומחמיר לאחרים. עולא אמר זה שקרא ושנה ולא שימש תלמידי חכמים:

בא לו בנקל **כאדם שרץ במהירות ובנקל** ואע"פ שבאמת תורת התנא היא כולה רק כשרות ואילו הערמוניות שבה היא שנדמה ע"י שניתן מקום לסבול שני משמעות כמבואר לקמן, אעפ"כ הנדמה הזו היא טובה ומסתיר את הכשרות לפושעים שהולכים אחר המדמה. וזהו **ותגד לאביה דהיינו שהתורה בחי' רחל הוא^ס מגדת להלמדן בחי' לבן אביה/י^ט ערמוניות** דהיינו שבנקל בא ונדמה לו להלמדן שלומד בלא דעת/י^ט, כאילו גם התנא אמר תורתו בערמוניות. **ס"ה (וזהו ותרץ ותגד) לאביה דהיינו שהערמוניות בא בנקל ובמהירות יותר לאדם.**

כי זה הכלל תמיד הקדושה צריך סיוע מלעילא/ס"ט, כמ"ש (ע"א נ"ה.) [ע"ז/ע"א] הבא לטהר מסייעין לו ועל כן צריך להמתין כמבואר בתורה ו', על כן הלומד בדעת דהיינו שרוצה ע"י הלימוד לחזור בתשובה צריך התמדה ועקשנות עד שיזכה לסייעתא דשמיא. אבל הלומד בלא דעת דהיינו בלא כוונה לחזור בתשובה אזי הערמוניות/ע"ב דהיינו שכל להיות ערמוני, זה כוונת הגמ' **פותחין, דהיינו כמו שפרשו התוס' על גמרא זו בשבת קד/ע"ג **יש לו פתחים הרבה/ע"ד (ע"ה) לצאת בהם מהקדושה אל הטומאה ובא לו בנקל [ע"ז] ובמהירות:****

אות ג

ואם יקשה לך, אם התנא היה צדיק גמור, איך בא זה הדבר, שאומר תורתו שיכול לסבול/ע"ז שני משמעות דהיינו שבאמת תורתו כולה רק טוב אבל היא סובלת בתוכה גם אפשרות לדמות

יש כאן שבע דעות מהו רשע ערום, חמש ראשונות הן שמתכנן רשע וכן^ל בביאור המלבי"ם וצ"ע ב' אחרונים מדוע נקרא ערום גם צ"ע לשון ערום דהיינו הקשר בין ערמה לערום שפי' מופשט מלבד

^{ס"ה} גם בדפוס - הוא, ובתרגום ומתרגל - היא

^ט צ"ע באיזה בחי' לבד מהפשט לבן הוא אבי רחל

^ט **מרכיב** פושעים יכשלו בה משמע שהם כבר פושעים קודם שנכשלו וצ"ע שכאן משמע שהערמוניות שבתורה היא שגורמת להם.

גם צ"ע דמשמע לקמן שהערמוניות היא השמאל שבתורה שיתבאר לקמן באות ג' וצ"ע כי השמאל הוא בחי' לימוד שלא לשמה ואילו הערמוניות היא החריפות לרמאות, ונראה לבאר שהשמאל דהיינו הלמוד שלא לשמה הוא שגרם לתורה שלא תהיה באה בשפע השגה אלא בדרך של עבודה קשה ללבן סוגיא ע"י קושיא ותירוץ (שזה בחי' הכאת הצור של משה כמבואר בלק"ה ת"ת ג' ג' ע"ש) ועל כן ההכרח שהיא תתלבש בתוך ערמוניות שהיא הכלי לליבון סוגיא. אלא שפושעים שאינם חפצים בלימוד עמ"נ לשוב בתשובה הם יכשלו בערמוניות שנעשית אצלם כלי לרמאות, ותקיפות לבזות את הצדיק.

^{ס"ה} הוספת מורג"ת בתקפא, ואינו בלוח השמטות מדפוס

^ט **אולי מזה** נשתלשל בגשמיות שנקל יותר ליפול מלעלות כי לרדת עוזרת משיכת הארציות

^ע ובתורה ט' ציין ליומא לח ובתורה קיב גם למנחות כט: ועיין גם שבת קד:

^{עא} **עבודה זרה דף נה.** - אמר ליה רבא בר רב יצחק לרב יהודה האיכא בית עבודת כוכבים באתרין דכי מצטרין עלמא למטרא מתחזי להו בחלמא ואמר להו שחטו לי גברא ואייתי מטרא שחטו לה גברא ואתי מטרא אמר ליה השתא אי הוי שכיבנא לא אמרי לכו הא מלתא דאמר רב מאי דכתיב אשר חלק ה' אלהיך אותם לכל העמים מלמד שהחליק בדברים כדי לטורדן מן העולם והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן בא לטמא פותחין לו בא לטהר מסייעין אותו:

^{עב} **אבל ערמוניות פותחין לו** - גרסת הגמ' הבא לטמא פותחין לו, ורבנו נקט ערמוניות לומר שהיא הטומאה

^{עג} **שבת דף קד.** ומאי טעמא כרעיה דקו"ף תלויה דאי הדר ביה ליעייל וליעול בהך מסייע ליה לריש לקיש דאמר ריש לקיש מאי דכתיב אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן בא לטמא פותחין לו בא לטהר מסייעים אותו.

^{עד} **ועי"ש תוספות** - אית דגרסי בא ליטמא פותחין לו - כלומר יש לו פתחים ליכנס. בא ליטהר מסייעין אותו שפותחין לו פתח ליכנס והיינו דומיא דלעיל דשביק ליה פתח ליכנס. ולהנהו דגרסי בא ליטמא פותחין לו צריך לומר דמסייעין אותו הוי טפי מפותחין:

^{עז} **צ"ע מה** הרבותא בהרבה פותחין הרי הרוצה לצאת יוצא מאחד וא"צ הרבה כדי לצאת. ונראה הכוונה להרבה תירוצים יש לו להתיר לעצמו הטומאה.

^{עה} עיין שבת קד. תוס' ד"ה אית [נפרדס רמונים שער כב פ"ד] [ועיין תורה ט' ותורה קיב שם כתב רבינו יש לי פתחין הרבה]

^{עו} עיין זוהר ח"ב קכח: לטומאה א"צ השתדלות אבל לטהרה צריך הרבה וכולי האי ואולי

^{עו} **יכול לסבול שני משמעות** - פירוש שאע"פ שלקמן מבאר שהצדיק נפל לשגיאה דקה של לימוד שלא לשמה כדי להמשיך פרנסה לעולם ועי"ז נעשה בחי' שמאל בתורתו, אין הכוונה, שמאל ממש, כי באמת אין בדברי הצדיק שום עקמומיות כמבואר לקמן ולא שום תערובת כלל כמבואר בתורה קצב וכולה זרע אמת כמבואר בתורה ז', ולכן נקט לשון שאמר תורתו באופן שיכול לסבול משמעות כאילו יש בה עקמומיות, ולקמן נקט לשון שנראה בה משמעות ערמוניות, והכוונה, שבאמת אין בה שום עקמומיות ורק ללמדן רשע שהוא קליפת נגה ועי"י שהמדמה שלו פגום נמשך לראות הכל דבר את החיצוניות, לכן גם בתורה של הצדיק רואה את החיצוניות דהיינו את משכן החכמה ולא את החכמה, וכמ"ש אני חכמה שכנתי ערמה, דהיינו שחכמת התורה הזכה שוכנת בתוך דמיון של ערמה, שע"ז יש מקום לרשע שיהיה נדמה לו שיש בה ערמוניות. וזה בחי' שבבריאת העולם צמצם אלוקותו ועשה חלל פנוי ובו ברא עולם, ובאמת החלל

כאילו יש בה משמעות רע, **משמעות טוב, דהיינו צדיקים ילכו בה** דהיינו שהלומד לשם שמים כדי לחזור בתשובה מוצא בה דרך תשובה, **ומשמעות להיפוך, דהיינו ופושעים יכשלו בה** דהיינו שהלומד בלא דעת אלא להתיהר ולקנטר נדמה לו שיש בה ערמומיות ועקמומיות. **אבל דע, שהתנא היה צדיק גמור, ותורתו זכה מבלי פסולת** כמבואר בתורה ז' עצת הצדיק כלה זרע אמת, ובתורה קצב הדבור שיוצא מפי הצדיק הוא רק אמת ואין בו שום תערובת. **ומה שנראה** דהיינו שרק נראה ונדמה למי שהמדמה שלו פגום ונתפס תמיד לחיצוניות ולכן רואה **בה משמעו' ערמומיות** ע"ח, הסיבה לזה שיש אפשרות כזו בתורה של הצדיק **זה, כי כל העולם מקבלים פרנסתם משמאלה** של התורה/ע"ט, **כמ"ש (משלי ג')** משמאלה עושר וכבוד/פ"א [פ"ב] ואע"פ שמבואר בגמ' שבת סג/ג' שכ"ש שבימינה יש עושר וכבוד. וקשה אם כן למה צריך הצדיק ליפול כחוט השערה לבחינת שמאלה, בשביל להמשיך עושר וכבוד, ביאר הפל"ח אות ג'/פ"ד שעתה בגלות שליטת עשו דהיינו השמאל לכן ההכרח לקבל

הוא רק דמיון, שנתן מקום לטעות ולחשוב שיש איזה מקום שאין בו אלוקותו האין סופית. ואיש ישראלי צריך להסתכל בשכל והפנימיות שבכל דבר ולראות את החכמה שבו ולהתעלם מהחיצוניות המלבשת אותו כמבואר בתחילת הספר בתורה א'.

ע"ט גם בפסוק ותולד - ערמומיות, בתרלו - לא ברור, ונתרצו - ערמומיות

ע"ט עיין לק"ה ת"ד ה' (מועתק לקמן)

⁹ **משלי ג' (טו)** יקרה היא מפניים ומפנינים) וְכָל חֲפִצֵּיךָ לֹא יִשׁוּ בָּהּ: (טז) אָרְךָ יָמִים בְּיָמֶינָהּ בְּשִׂמְאֹלָהּ עֹשֶׂר וְכָבוֹד: (יז) דְּרָכֶיךָ דְרָכֵי נְעָם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם:

רש"י - (טז) בימינה - למימינים בה ועוסקים בה לשמה אורך ימים וכ"ש עושר וכבוד ולמשמאלים בה שעוסקי' בה שלא לשמה מ"מ עושר וכבוד יש:

^{פא} **אע"פ** דאיתא באבות איזהו עשיר השמח בחלקו וכן כבוד יש בצד הקדושה כבוד אלקים כמבואר בתורה ו', אבל כאן כיון שמדבר בשמאלה של תורה ולצורך פרנסה מוכרח שהכוונה לעושר גשמי וכבוד מלכים.

צ"ע בשלמא עושר היינו פרנסה אבל כבוד מה צורך בו עד שמשמים מפילין את התנא לשמאל כדי להביאו לעולם. וצ"ל שעיקר הכוונה הוא העושר וכיון שיש שמאל לצורך הפרנסה אזי הכבוד ממילא בא עימו כיון שגם הוא בשמאל כמ"ש בפסוק.

עיין הגר"א על הפסוק הזה שמהתורה מקבל כל אדם את חפצו הלומד לשמה היינו הרוצה אורך ימים היינו עוה"ב מקבל, והלומד שלא לשמה היינו שרוצה כבוד ועושר מקבל.

^{פב} עיין בבא בתרא כה: שבת סג. ועיין פל"ח אות ג'

^{פג} **וכן בפרש"י** על הפסוק ומקורו בשבת סג. אמר רבא בר רב שילא ואמרי לה אמר רב יוסף בר חמא אמר רב ששת מאי דכתיב אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד אלא בימינה ארך ימים איכא עושר וכבוד ליכא אלא למימינין בה אורך ימים איכא וכל שכן עושר וכבוד למשמאלים בה עושר וכבוד איכא אורך ימים ליכא.

פרש"י - למימינין - של תורה, שמפושטין טעמיהן בדקדוק ובוררין, כימין המיומנת למלאכה: עושר וכבוד ליכא - בתמיה כיון דאיכא אורך ימים, כל שכן עושר וכבוד: ל"ע מדוע הוא ק"ו, ומסתמא כיון שלכיד פננסה שאס אין קמה אין תורה, וכבוד היינו כבוד אלקים ולא כבוד מלכים, אמנס ל"ע כי כבוד אלקים הוא זימין ולא נשמאל. למשמאלין בה - שאין יגיעים בה כל צרכן, אי נמי מימינין בה עוסקין לשמה, משמאלים שלא לשמה: ל"ע לפיכך ראשון לימין זוכים רק זיגיעה גדולה להבין הסוגיא. ולפיכך שני היגיעה היא לכיון לשם שמים.

עיין לקוטי הלכות שכותב שהיגיעה היא כדי ללמוד לשמה דהיינו שהשמאל שבתורה הוא הגורם שלא ללמוד לשמה

לק"ה תלמוד תורה הלכה ג אות ב - וע"כ אסור לקבל שכר על לימוד התורה כי צריך לעמול בתורה ביגיעה גדולה כשרו"ל אדם כי ימות באוהל אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה. וכמ"ש אם בחקותי תלכו ע"מ שתהי' עמלים בתורה, עמלים דייקא ועיקר העמל והיגיעה שצריכין לעמול ולהתייגע הרבה בתורה הוא רק בשביל לברר עסק התורה שיהי' הלימוד לשמה לעשות נחת רוח ליוצרו ית' ולא יהי' לימודו ח"ו בשביל תועלת עצמו להתיהר ולקנטר ח"ו. ולא יעשם עטרה להתגדל בהם ולא קרדום לחפור בה וכו' (אבות פ"ד) ..וכו' ע"ש באריכות.

^{פד} **ותירץ הפל"ח -** ושמעתי מפי אדוני אבי זקני ז"ל (רבי אהרן הכהן של נסלג) שהקשה זאת לפני רבינו ז"ל, וגם אמר על זה תירוץ לפני רבינו ז"ל וקלטיה רבינו ז"ל, אך שכחתי כל הענין ולכאורה נראה לעניות דעתי שהתירוץ על זה מבואר בדברי רבינו ז"ל באות זה אחר כך במה שכתב ויספר לו את הדברים האלה, פירש רש"י שלא בא אלא מתוך אונס אחיו ושנטל ממנו ממונו וכו', פירש שלא בא לבחי' הזאת שיסבול תורתו משמעות ערמומיות אלא מתוך אונס אחיו, ושנטל ממנו ממונו כדי בשמאלה עושר וכבוד, ולכאורה תיבת מתוך אונס אחיו אינו מבואר כלל, אך הענין הוא כי עכשיו בזמן הגלות בזמן התגברות שליטת עשו וכו', הם נוטלין כל השפע וישראל ניזונין רק מתמצית כמבואר בזה"ק, ועיקר אחיזתם הוא מסטרא דשמאלה כידוע ועל כן אי אפשר עכשיו להמשיך שפע עושר וכבוד, רק משמאלה של תורה ולא מימינה (והדבר מובן ממילא קצת ואי אפשר להאריך בזה), וזה מדוקדק בדבריהם ז"ל שלא בא אלא מתוך אונס אחיו ושנטל ממנו ממונו, היינו שנטל הוא כל השפע שלו, ובשביל זה מוכרח הצדיק עכשיו ליפול קצת לבחינת שמאלה דייקא, בכדי להמשיך משם שפע גשמיות של עושר וכבוד.

עוד שם באות ד' מבאר יותר - ויש עוד סמך וסעד לדברינו אלה ממה שאמר רבינו ז"ל, (בשיחות הר"ן אות ד') שמיום שחרב בית המקדש נפל העשירות בעמקי הקליפות, בבחינת ותדר פלאים אותיות אלפים וכו', ועל כן קשה לאיש כשר באמת שיהיה לו עשירות גדול מאלפים הרבה מזומנים וכו' והביא שם מה שאמר זקינו הקדוש וכו' מוהר"ר נחמן ז"ל על מאמר רז"ל כל שכן עושר וכבוד, ואמר ר' נחמן ז"ל שהוא רק כל שכן, אבל לא בפירושו, כי אף על פי שהוא כל שכן אין להם מזומנים וכו'. מבואר להדיא שאף על פי שבדואי גם בימינה כל שכן דאיכא עושר וכבוד, אף על פי כן עכשיו שנפל העשירות קשה מאוד שיהיה להמימינים בה גם עשירות רב מזומן. אם כן יש לומר שמפני כך מוכרח הצדיק עכשיו ליפול לבחינת שמאלה דייקא בכדי להמשיך עושר וכבוד לישראל במזומן קצת גם כן כנ"ל:

מהשמאל. עוד ע"ש אות ה' /ה' (ה' /ה') שכדי שיתגשם השפע לעשירות גשמי/י¹⁸ מוכרח שיהיה שמאל בתורה (כי ממנה כל השפע לעולם). **בשביל זה, נפל ולקמן (בביאור הרב"ח) יתבאר שמשמים מפילין את התנא בשעת אמירת תורתו, לאיזה שגיאה דקה כחוט השערה** [י¹⁹] של בחי' לימוד שלא לשמה/ה' /ה' /ה', דהיינו לבחי' שמאלה. [ז' כדי שעי"ז/ז' /ז' בחי' שמאלה, יקבל שפע ופרנסתו לעולם בפשטות הכוונה שע"י השמאל שבתורה יושפע פרנסה גשמית לעולם, וכן מועתק בפל"ח כמבואר בהערת הרב קרמר, [ז' /ז' /ז'] אבל לשון רבנו משמע שתחילה השפע בא לשמאל ועי"ז לעולם ועיין בפל"ח אות ה' כי השפע

¹⁸ עיין פל"ח אות ה' – לבאר הדברים ביותר קצת, נראה על פי מה שהביא רבינו ז"ל במאמר לשמש סימן מ"ט, כי באורייתא של עכשיו יש ימין ושמאל ובשמאלה עושר וכבוד, אבל בעתיקא לית שמאל ולית עושר תמן (ועיין אידרא נשא דף קכ"ט לית שמאלה בהאי עתיקא סתימאה כולא ימינה וכו') ולכאורה גם שם יש להקשות כנ"ל, הא גם בימינא כל שכן דאיכא עושר וכבוד אך המובן משם הוא כי אף על פי שבודאי יכולין להמשיך משם שפע גשמיות במכל שכן, אך הזוכה למדריגת ימין אינו עולה על מחשבתו כלל שיהיה חפץ בשפע גשמיות, מאחר שיכול להמשיך משם שפע רוחניות של אורך ימים, שאין להשפע גשמיות שום ערך כלל כנגד אור השפע רוחניות, על כן הוא ממשיך משם רק שפע רוחניות, וגם השפע גשמיות של עושר וכבוד מחליף שם על שפע רוחניות וגם זה מובן בדברי רבינו ז"ל בכמה מקומות במאמר צוית צדק סימן כ"ג ובמאמר סוד כוונת המילה סימן ס"ג ובסימן ר"מ ד"ה כל השפעות ועל כן מוכרח הצדיק ליפול כחוט השערה לבחינת שמאלה, בכדי להמשיך משם שפע גשמיות כנ"ל ועיין בליקוטי הלכות תלמוד תורה הלכה ג' מבאר שם, שעיקר שורש השפע של עשירות ופרנסה נמשך גם כן רק מבחינת עתיקא שנקרא מזלא ששם כולא ימינא כנ"ל, אך שם כולא חד ואין בהשפע שום ציור כלל, וגם שפע העשירות הוא רק אור צח ומצוחצה, ולמטה כשנמשך השפע לימין ולשמאל או נצטייר השפע בשמאל לעשירות ופרנסה, ומחמת זה צריך הצדיק ליפול לבחינת שמאלה בכדי לצייר השפע שם לעשירות אבל אז כשנופל לבחינת שמאל תוכל הסטרא אחרא להתגבר חס ושלום, ולהתאחז בהשפע ולהמשיך לעצמם כל השפע חס ושלום, על כן צריך לחזור תיכף משמאל לימין ולאכללא שמאל בימינא, ואז ממשיך הפרנסה לעולם בקדושה גדולה ע"ש שהאר"ך בזה בדברים נפלאים:

¹⁹ נ"ל כוונתו זוהו שעצמו שליטת עשו מה שבני אדם חפצים בגשמיות אבל כשאין שליטה לעשו אזי העושר הוא כחז"ל אוהו עשיר השמח בחלקו דהיינו מדת ההסתפקות, שמקבלים מהתורה (עיין תורה נד אות ג' ודף סא סוף טור ב').

¹⁹ לשה"כ שופטים כ' ז' עפרש"י שם

¹⁸ כמבואר בפל"ח אות ה' שהכוונה שמשמים מפילין במחשבת הצדיק להקשות אם בשמאלה עושר וכבוד כ"ש בימינה כמבואר קושיא זו בגמ' שבת סג. אבל הצדיק בעצמו לא חפץ כלל בזה אלא רק בבחי' אורך ימים בימינה. ע"ש בפל"ח.

וצ"ע מדוע צריך להפיל את המיימינים שבה לשמאל הרי יש משמאלין בה שמהם יש מספיק פרנסה

וצ"ע איך מועיל שלא לשמה להמשיך פרנסה הרי כל שפע הבא מלמעלה הוא ע"י עלית מ"ן ואיזה מ"ן הם כשלומד שלא לשמה

התירוץ מבואר בלק"ה ת"ת ג' אות ד ואות ה שבאמת משמאלה לגמרי אין פרנסה כלל ולא כמו שנראה בפשטות מפשט הפסוק ע"ש

ועיין תורה ב' תנינא אות ג' שע"י הלכות שמחדשים הת"ח נמשך חסד ועי"ז השלמת חסרון הממון לתמכיי אורייתא וא"כ משמע שמהימין נמשך הממון ואולי מכאן ראייה שדווקא שמאל של המיימינין ממנו נמשך ממון לעולם

ועיין תורה כג ובלק"ה שם מדוע לתאוות ממון צריך לצעוק קמ קלין כפול מכל לידה ומבאר כי שורש הממון בעתיק ותחילה צריך להמשיך בימין ואח"כ מימין לשמאל וא"כ צ"ע איך משמאלה עושר וכבוד איך השמאל מגיע לעתיק ונראה לתרץ דהתם מדבר בממון כשר שבא עם המוחזן שלו בבחי' איזהו עשיר השמח בחלקו אבל ממון של שמאלה של תורה הוא בחי' יש עושר השמור לרעתו בחי' ממון חסר שיש לו מנה רוצה מאתים

¹⁹ ועיין תורה קנט שתורה לשמה כראוי עולה למעלה ונעשה ממנה שפע גשמיות ורוחניות, כי כח האש שבה עולה להחיות עולמות עליונים וכח המים שבה יורד להחיות עוה"ז בפרנסה. אבל תורה שלא לשמה לא עולה כלל אלא נעשה מהאש ומים שבה טל ומתפור בזה העולם ונעשה ממנו ג' דברים לפי ג' מדרגות בני"א – לצדיקים טל תורה חידושי תורה ולבינונים חידוש חשק לתורה ולמי שלא קשור לתורה נעשה אצלו חשק ללט מלאכות.

וצ"ע א"כ האם כח המים בתורה הוא בחי' ההפלה לשמאל או שיש כאן בחי' אחרת – דלכאורה כח המים ואש שיש בתורה זה בעצם התורה שכתוב הלא כה דברי כאש וכתוב שנמשלה למים שיוורת למקום נמוך במי שמשפיל עצמו

וצ"ע דמשמע שם שכח המים לבדו ממשיך פרנסה לעולם ואילו בלק"ה ת"ת ג' אות ד' ה' מבואר שזו עבודה קשה מאד שרק צדיקים גדולים יכולים לעמוד בה להמשיך הפרנסה מהשמאל ע"ש.

²⁰ * כדי שעי"ז יקבל שפע ופרנסה כך מועתק בפל"ח

²¹ לשון רבנו צ"ע דלכאורה תיבת זה מיותרת.

²² לק"ה ת"ת ג' ד'

²² עיין פרפראות לחכמה אות ה' – אך לבאר הדברים ביותר קצת, נראה על פי מה שהביא רבינו ז"ל במאמר לשמש סימן מ"ט, כי באורייתא של עכשיו יש ימין ושמאל ובשמאלה עושר וכבוד, אבל בעתיקא לית שמאל ולית עושר תמן (ועיין אידרא נשא דף קכ"ט לית שמאלה בהאי עתיקא סתימאה כולא ימינה וכו') ולכאורה גם שם יש להקשות כנ"ל, הא גם בימינא כל שכן דאיכא עושר וכבוד אך המובן משם הוא כי אף על פי שבודאי יכולין להמשיך משם שפע גשמיות במכל שכן, אך הזוכה למדריגת ימין אינו עולה על מחשבתו כלל שיהיה חפץ בשפע גשמיות, מאחר שיכול להמשיך משם שפע רוחניות של אורך ימים, שאין להשפע גשמיות שום ערך כלל כנגד אור השפע רוחניות, על כן הוא ממשיך משם רק שפע רוחניות, וגם השפע גשמיות של עושר וכבוד מחליף שם על שפע רוחניות וגם זה מובן בדברי רבינו ז"ל בכמה מקומות במאמר בתורה כ"ג ותורה סג ובתורה ר"מ ד"ה כל השפעות, ועל כן מוכרח הצדיק ליפול כחוט השערה לבחינת שמאלה, בכדי להמשיך משם שפע גשמיות כנ"ל. ועיין בליקוטי הלכות תלמוד תורה ג' מבאר שם, שעיקר שורש השפע של עשירות ופרנסה נמשך גם כן רק מבחינת עתיקא שנקרא מזלא ששם כולא ימינא כנ"ל, אך שם כולא חד ואין בהשפע שום

בשרשו הוא רוחניות במקום שאין שם שמאל ובהשתלשלות להתגשם בעוה"ז צריך תחילה להורידו לבחי' שמאל ולהמשיך להם עושר וכבוד/צ"ו מהשמאל, כמ"ש משמאלה עושר וכבוד וכל השפע לעולם הוא ע"י התורה, לכן רק ע"י שיש בחי' שמאל בתורה אפשר שימשך לעולם שפע גשמי.

אבל מצד התנא, אין נפתל ועקש וצ"ה/צ"ו דהיינו שאין בתורתו שום עקמומיות ותערובת. ועל כן הרוצה ללמוד בדעת ולחזור בתשובה ע"י לימודו צריך לגרום זיווג רוח ברוח עם התנא שחדש את התורה וע"ז צריך הלמדן לידע קודם לימודו, שבשעה שיושב ללמוד, הצדיק שבג"ע ציית לקליה וצ"ו] מקשיב לקול לימודו, כמ"ש (שיר השירים ח') היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך /צ"ה] דהיינו כנסת ישראל היושבת ולומדת תורה אזי צדיקים שבגן עדן מקשיבים/צ"ו לקול הלימוד

ציור כלל, וגם שפע העשירות הוא רק אור צח ומצוחצח, ולמטה כשנמשך השפע לימין ולשמאל או נצטייר השפע בשמאל לעשירות ופרנסה, ומחמת זה צריך הצדיק ליפול לבחינת שמאלה בכדי לצייר השפע שם לעשירות אבל אז כשנופל לבחינת שמאל תוכל הסטרא אחרא להתגבר חס ושלום, ולהתאחז בהשפע ולהמשיך לעצמם כל השפע חס ושלום, על כן צריך לחזור תיכף משמאל לימין ולאכלל שמאל בימינא, ואז ממשיך הפרנסה לעולם בקדושה גדולה ע"ש שהאריך בזה בדברים נפלאים:

צ"ו עיין לק"ה ת"ת הלכה ג' סוף אות ד' ואות ה' מבאר איך הצדיק ממשיך פרנסה מהשמאל כי בשמאל לגמרי אין פרנסה ועוד הרי כתוב שמוזני תלוי במזל וכתוב שפרנסה קשה כקריעת ים סוף

לק"ה ת"ת ג' סוף אות ד' – כי באמת אף על פי שהפרנסה נמשך מבחינת שמאלה אף על פי כן אי אפשר להמשיך הפרנסה כי אם בשנבלל שמאל בימין. שמשם נמשכין כל ההשפעות מכלליה שמאלה בימינא כידוע, כי כשנופל חס ושלום, לבחינת שמאל לגמרי בודאי לא יהיה לו פרנסה כלל, כי משמאל אחיות הסטרא אחרא, שהוא אלקים אחרים שעל ידם נתעבב השפע, כמו שכתוב, וסרתם ועבדתם אלקים אחרים ועצר את השמים ולא יהיה מטר וכו'. כי אין צריך לפל לבחינת שמאל רק לצייר השפע שם, כי שם נצטייר השפע העליונה שאין בה שום ציור. נצטיירת שם לבחינת עשירות ופרנסה, אבל אחר כך צריך תכף לחזור לימין ולכלל שמאל בימין כדי שיכל להמשיך העשירות והפרנסה לעולם, כי עקר הפרנסה על ידי ימין, שהוא בחינת חסד, כמו שכתוב, (תהלים קלו) נתן להם לכל בשר כי לעולם חסדו:

שם אות ה' – וזהו מה שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה, בני חיי מוזני לאו בזכותא תליא מלתא, ואיתא בזהר הקדוש, דהיינו במזל העליון שהוא בחינת עתיקא שם תלויים המזונות. ולכאורה קשה הלא עקר המזונות והפרנסה הוא משמאל, בחינת משמאלה עושר וכבוד כנ"ל. ואיך אמר כאן שהמזונות ממזל העליון, שהוא עתיקא, הלא שם אין שום שמאל כלל. וכמו שאיתא בזהר הקדוש האי עתיקא בלא ימינא לית שמאל לית עושר תמן. ואיך אמר כאן שהמזונות והעשירות משם דיקא? אף אמת עקר שרש השפע של עשירות ופרנסה הוא רק שם בבחינת עתיקא שהוא מזל, אבל שם בשרשו אין שרש לקרותו בשם עשירות, כי שם בלא ימין ושם השפע הקדשה בלא חס ואין בה שום ציור. ושם גם השפע של עשירות הוא רק תורה אור צח ומצוחצח. ולמטה כשנמשך השפע א"ז כשנמשך השפע לימין ולשמאל א"ז נצטייר השפע בשמאל לעשירות ופרנסה. ומחמת זה צריך הצדיק לפל לבחינת שמאל בשביל פרנסה, אבל תכף בשיפל לבחינת שמאל תוכל הסטרא אחרא להתגבר ויתאחז בו חס ושלום, וא"ז זה וזה לא יתקיים בידו, כי הוא המסית הוא המקטרן וכו', כי אחר כך ישללו הם בעצמם השפע ממנו ולא ישאר בידו מאומה. בבחינת וסרתם וכו'. ועצר את השמים וכו' בבחינת (קהלת א) מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש, דהיינו חליפי התורה, כמו שפרש רש"י שם, הינו כשאנו עוסק לשמה. וכונתו בתורה בשביל הנאת עצמו כאשר באו כן בן ילך ומאומה לא ישא בעמלו ומה יתרון לו שיעמל לרעה, כי העמל שעמל בתורה שלא לשמה לא די שלא וזה לבחירתה של תורה. גם לפרנסה לא וזה וכל ימיו פעם ומכאובים, כי נשאר הפרנסה אצלם חס ושלום, ומאומה לא ישא בעמלו כנ"ל. ואם יעסק בתורה רק לשמה בלי שום שגיאה אפלו דקה מן הדקה גם כן לא יהיה לו פרנסה, כי עקר הפרנסה משמאלה.

ועל כן באמת קשה מאד להשיג פרנסה בבחינת קשין מזונותיו כקריעת ים סוף כנ"ל. ועל כן אי אפשר להשיג ולהמשיך פרנסה דקדשה לעולם. כי אם בשהוא צדיק גדול כל כך עד שיכול לעלות עד עתיקא קדישא, שהוא בחינת המזל העליון ששם שרש כל ההשפעות כנ"ל. ושם בלא ימינא אין שם שום חלוק בין ימין לשמאל וזה הצדיק שזוכה לבחינה זו הוא יכול להכלל שמאל בימין, כי אף על פי שהוא נופל לשמאל הוא יודע שבאמת גם השמאל הוא ימין, כי הוא יודע שרש ימין ושמאל בשרשם שהוא עתיקא. ששם בלא חס בלא ימינא. ושם עקר שרש ההשפעה. ועל כן זה הצדיק אינו יורד לשמאל כי אם לצייר השפע שם לעשירות, אבל אחר כך תכף הוא חוזר משמאל לימין וכולל שמאל בימין וממשיך תורה ופרנסה לעולם בקדשה גדולה, כי הוא מוציא כל העשירות משמאל לימין. בבחינת ואחרי כן יצאו ברכש גדול. וכמו שכתוב, אם בחקתי תלכו. על מנת שתהיו עמלים בתורה. 'עמלים' דיקא כנ"ל לעמל לברר ולגרש אחיות הקלפות הנאחזין בשמאל מן העסק התורה וכו' כנ"ל, א"ז ונתתי גשמיכם בעתם, כי עקר הפרנסה על ידי זה כנ"ל:

וזהו שאמר בקריעת ים סוף, מה תצעק אלי. ואיתא בזהר הקדוש, בעתיקא תליא מלתא. הינו שאי אפשר לזכות לקריעת ים סוף, דהיינו לעבר ים החכמה בשלום ולהמשיך פרנסה. בחינת קשין מזונותיו וכו' ולהציל מן המים הידונים שהם הקלפות והפניות כי אם על ידי בחינת עתיקא שהוא בלא ימינא. שעל ידי זה נכלל שמאל בימין, שעל ידי זה זוכין לפרנסה דקדשה שהוא בחינת קריעת ים סוף כנ"ל:

צ"ה לשה"כ משלי ח' ח'

צ"ו משלי פרק ח (ח) בצדק כל אמרי פי אין בהם נפתל ועקש:

פרש"י וכן המצודות ציון (ח) נפתל – עקמימות כמו ועם עקש תפתל (תהלים י"ח). והגר"א פירש שבתורה אין ערבו דברים זרים ע"ש.

צ"ו עיין לקוטי עצות תלמוד תורה אות יג שגם צריך לקשר את עצמו עם התנא או הצדיק שחדש וגילה זאת התורה שלומד.

צ"ו צ"ע פשט הפסוק שהיושבת בגנים היא כנסת ישראל היושבת בגן התורה ולומדת ואילו לפי רבינו שהצדיק עליון בג"ע מקשיב לקולה משמע שהפסיק אחרי היושבת ורוצה לומר כשכנסת ישראל יושבת, דהיינו לומדת, אזי בגנים מקשיבים לקולה.

ואפשר שכוונת רבנו במה שהביא פסוק זה רק ללמוד ממנו שתנא מקשיב לקולו אבל היושבת בגנים מדובר בלמדן וכמבואר בתורה ח' אות ו' שכתוב בתקוני-זר (תקון י"ד, כט): 'גן-דא אורייתא', כי התורה נקראת גן, ונשמות ישראל המענינים ומבינים בהתורה הם בחינת עשבים ודשאין דאתרביאו בגן ומאין הם גדלים? הוא ממעין, דא חכמה, כמו שכתוב (שיר-השירים ד): 'מעין גנים' ומיהיבן מקבלין החכמה והשכל שהוא בחינת המעין? הוא מהתפלה.

צ"ו צ"ע כי בזהר משמע שדווקא בחצות מקשיבים ולפי רבנו משמע שמקשיבים תמיד. גם בזהר משמע שמקשיבים לכל תורה ואילו לפי רבינו כל צדיק מקשיב למי שלומד תורתו דייקא. ואולי באמת מחצות מקשיבים לכולם ותמיד מקשיבים ללומד תורתם ודווקא כשמזכיר שם, ואזי בא רוחם נעשה נשיקין ומאירים כיצד לחדש ימיו ולשוב בתשובה כפי שיתבאר לקמן.

(וכמובא בזוהר לך לך דף צב ע"א) דהיינו מיד בשלומד הלמדן פסק של התנא אזי התנא מקשיב לקולו, כי להקשיב תמיד התנא מקשיב, אבל רק בשלומד לשם שמים וגם אומר הפסק בשם אומר, ומקשר עצמו לצדיק הזה (כמבואר לקמן) אזי בא ונושק עימו ומאיר לו כיצד לשוב בתשובה, כפי שיתבאר לקמן, לכן טוב/א דהיינו שחשוב מאד שיידע הלמדן מי חדש פסק זה ויאמר אותו בשם אומר (ק). **וזה ויהי כשמוע לבן את שמע יעקב בן אחותו, היינו כשהלמדן יודע שמע יעקב, דהיינו שיעקב הוא בן אחותו, דהיינו בחי' כשרות, דהיינו שלמד ואמר זאת התורה בכשרות לשמה, ויעקב היינו התנא ציית לקליה :** אזי וירץ לקראתו, ומחבק ומנשק לו התנא ללמדן/א. **היינו שע"י לימודו של הלמדן, אזי מתדבק רוח התנא ברוחו של הלמדן, זה בחי' נשיקין:** ועי"ז **ויבא ק"ה** לשון הפסוק ויביאהו **אל ביתו**, דהיינו שמביא הלמדן את רוח התנא לתוך התורה **שלומד עכשיו, כי שם ביתו/א**, כמ"ש [ק] **תוצא הארץ נפש חיה** שנתבאר לעיל באות ב' שרוח ממללא של הצדיק עליון היינו נפש חיה באה מתורה שבע"פ, דהיינו מארץ העליונה שהיא לב עליון שרש ביאורי התורה בבניה עילאה כמבואר גם בתורה כ', נמצא שביתו של רוח של הצדיק הוא בתורה שבע"פ שחידש שהרי משם היא באה (ועי"ש שביארנו שחידוש אמיתי של תנא הוא בחי' רוח ממללא חדשה שמשגר

זוהר לך לך דף צב. וזילור המסוק מדכס – בפלגות ליליא כד צפורין הס המלכיס מתערין טטרא דצפון אתער ברוחא קם בקיומיה שרביטא דבסטור דרום ובטש בההוא רוחא ושכיך ואתבסם, כדין אתער קב"ה בנמוסוי לאשתעשעא עם צדיקיא בגנתא דערן, אז מתעורר הקב"ה לנהוג כנהגו להשתעשע עם הצדיקים בג"ע כי אין לו מנוח כביכול מעכבונו על חרבו בית המקדש כי אם כשהוא משתעשע עם נשמותיהם של הצדיקים (ולפי הארז"ל ענין השעשוע הוא סוד היחוד של יעקב ולאה שזכורות לילה) בההוא שעתא זכאה חולקיה דבר נש דקאים לאשתעשעא באורייתא כי עי"ז מתחבר עם הצדיקים שבע"פ באותו שעות, דהא קב"ה ובל צדיקיא המקדש מלך זיאר שכלן הטונה לזעיר (ועקב) ורחל שאין להם יחוד אז, יורדים לבריאה לג"ע עליון לשמוע קול העוסקים בתורה אחר חלות דבגנתא דערן כלהו צייתין לקליה מכלן נלמד שאין לעסוק בתורה בלילה נקול רס, ה"ה (שיר ח יג) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני שחלמ נקול רס, ולא עוד אלא דקב"ה משיך עליה חר חוטא דחסד זיוס ונרסס זו כלי להיות נשמר בעולם הזה, למהוי (ד"א ל"ג תדיר) נטיר בעלמא, דהא עלאין ותתאין נטרין ליה, דהא הוא דכתיב (תהלים מב ט) יומם יצוה יהוה חסדו ובלילה שירה עמי. דהיינו שקה"ה אומר ע"י ששירו עימי אזי זיוס אמשיך עליו חוט של חסד א"ר חזקיה, כל מאן דאשתדל בהאי שעתא באורייתא, ודאי אית ליה חולקא תדיר בעלמא דאתי, ואלה לומר אפילו צעודו צעוה"ז (כענין מה שאמרו חז"ל בזכות יו. עולמך תראה בחיך).

אמר רבי יוסי שאל את רבי חזקיה מאי טעמא תדיר, נחיה אופן יוכן שיש לו חלק צעוה"ז צעודו צעוה"ז. א"ל רבי חזקיה הכי אוליפנא, דכל פלגות ליליא כד קב"ה אתער בגנתא דערן, כל אינון נטיען דגנתא הו"ק של המלכות אשתקין יתיר דהיינו יתיר ממה שמקבלים מ"ק ד"א מההוא נחלא דאקרי [דף צב:] נחל קדומים מלך אכל נחל עדנים מלך אמא דלא פסקן מימיו לעלמין דהיינו א"ל ללא מתפרשין לעולם, כביכול ההוא דקאים ואשתדל באורייתא, כאילו ההוא נחלא אתרק על רישיה ואשקי ליה בגו אינון נטיען דבגנתא דערן, דהיינו שהוא נחלא צעוה"ז המקבל את השפע העליון וממנו נשפעים כל התחמוס. (אמר רבי יוסי) ולא עוד אלא הואיל וכלהו צדיקיא דבגו גנתא דערן צייתין ליה, חולקא שויין ליה בההוא שקיו דנחלא, אשתכח דאית ליה חולקא תדיר בעלמא דאתי.

ק"ה לקמן בריש דף טז: עה"פ עצמי ובשרי אתה דהיינו שיתקשר הלמדן עם התנא בהתקשרות גדול. וכן מבואר בליקוטי עצות תלמוד תורה אות יג. ומאי התקשרות עיין תורה ד' שהיא בחי' הסתכלות ועיין תורה קצב שצריך לצייר בדעתו דמות הצדיק ועיין תורה קלה שהתקשרות היא שיאהב את הצדיק. והכלל נ"ל לשון התקשרות מלשון קשר וחיבור דהיינו שירגיש קשור ומחובר לצדיק, בקשר עין השכל וקשר אהבה.

ק"ה כן לשון מוהר"ת בהשמטה, וצ"ע מדוע רק טוב הרי כשלא אומר בשם אומר גורם צער לצדיק העליון ולא דובבות שפתיו בקבר כנ"ל בסוף אות א'.

ק"ה ובוזרו פנחס ריג. ובשביל זה טוב ללמוד פוסק עם באר הגולה כדי לחזקו שם התנא או הפוסק שחידש זה הדין כדי לדבק רוחו ברוחו של זה הצדיק שחידש זה הדין וכיל עיין שיחות הר"ן עו

הוספה זו כתב מוהר"ת בלוח השמטות דפיר' ובתקופא לא העתיקה אבל הביאה בלקוטי עצות תלמוד תורה אות טו. ומתירלו הועתק כהערה למטה בהמשך למ"מ בזה פנחס הנ"ל. ובתירלו לא העתיקה כלל

בתירלו – לדבק ריחו. בלוח השמטות דפיר' ומתירלו – רוחו

בלוח השמטות דפיר' – שחידש זה הדין כמבואר שם ע"ש, מתירלו – שחידש הדין וכנ"ל.

צ"ע כי רוב באר הגולה הם שמות ספרים ולא מחברים וצ"ל שלפי הספר ידע המחבר ויאמר שמו בפיו. וצ"ע כי רוב הספרים שמביא הם כגון טור וש"ע שלא חדשו הדין אלא רק הכריעו כמו מי לפסוק. ועיין לעיל שיש בזה מחלוקת אם גם שפתי הומא בשם אמרו דובבות דעת החיד"א שכן עי"ש. אבל מרבינו משמע שלא וכמבואר בתורה קמה שאפילו כשמוכירו בכינוי לא מועיל. ולפ"ז צ"ע מה שאנו מזכירים מחברים על שם ספרם כגון החפץ חיים וחזו"א.

ק"ה כך נ"ל פשוט שאע"פ שהפשט בתורה מדובר בלבן רבנו דורש דקאי על יעקב התנא. ולפ"ז יבואר היטב מדוע שינה רבינו בהמשך וגרס ויבא במקום ויביאהו כי מדובר ביעקב שבא ולא בלבן שהביא את יעקב כפי הפשט.

ק"ה גם בדפוס' ותירלו – ויביאהו (כלשון הפסוק וצ"ע נ"ל שטעה בזה המהיר ובכוונה שינה רבנו מלשון הפסוק)

ק"ה כנ"ל בבעש"ט עה"ת פרשת שלח אות א' שהתנא כביכול קבור בדברי תורתו שהם בחי' קברו. עי"ש. עוד אולי רומז רבנו למבואר בחז"ל שתלמיד חכמים נקראים בנאים כמ"ש אל תקרי בניך אלא בוניך וכן במשנה מקוואות פ"ט משנה ו רבב חוצץ בבגד הבנאים לרבי יוסי אפילו רק מצד אחד ופירש הרע"ב בנאים הם הת"ח שעוסקים בבניינו של עולם

ק"ה בראשית א' כד

הקב"ה בפיו בבחי' שכינה מדברת מגרונו וכמבואר בתורה יא שתורה אמיתית יש לה כלי דיבור מיוחדים שהתנאי להם היא שפלות ושלימות בכבוד שמים).

וכשהלמדן לומד בכשרות אזי מתקיים בו בחי' **ויספר ללבן**, דהיינו שיעקב סיפר ללבן, ויספר לשון ספיר ואור. דהיינו שרוח התנא מאיר להלמדן, ומבאר לו את הדברים האלה, פירש"י קח שלא בא אלא מתוך אונס אחיו דהיינו קטשנטל ממנו ממונו. פי' שרוח התנא מודיע להלמדן, שלא בא התנא לבחי' הזאת, שיסבול תורתו משמעות ערמימיות כנ"ל שהסיבה שנראה ונדמה למי שלומד בלא דעת שיש בה ערמומיות, אין זה אלא מתוך אונס אחיו/קטשנטל ממנו עפ"י הפשט הכוונה לעשו ששלח את בנו אליפו להרוג את יעקב וכיון שיעקב גידל אותו ריחם עליו והסכים רק לקחת כל ממנו שיתקיים בו העני חשוב כמת. ורבנו מבאר שרבב"ח רמז בזה הסיבה שנדמה שיש שמאל וערמומיות בתורה של התנא זה רק מאונס בני עשו שעכשיו בגלות הם נוטלין השפע גשמיות וישראל נזונין רק מהתמצית שנשאר, וכיון שאחיותם היא בשמאל לכן א"א להמשיך היום בגלות שפע גשמי אלא ע"י שיש שמאל בתורה, לכן מפילין את התנא לבחי' שמאל כדי שיהיה בשמאלה עושר וכבוד, דהיינו כדי להמשיך להם שפע גשמיות. ואזי כשידע הלמדן כל זה, יאמר לבן אך עצמי ובשרי אתה,

ק"ח מתרצו - פרש"י

קט בתרלו - ושנטל

ק"י עיין פל"ח אות ג' - מה שפירש שלא בא לבחי' הזאת שיסבול תורתו משמעות ערמימיות אלא מתוך אונס אחיו, ושנטל ממנו ממונו כדי בשמאלה עושר וכבוד, לכאורה תיבת מתוך אונס אחיו אינו מבואר כלל. אך הענין הוא כי עכשיו בזמן הגלות בזמן התגברות שליטת עשו וכו', הם נוטלין כל השפע וישראל ניזונין רק מתמצית כמבואר בזה"ק, ועיקר אחיותם הוא מסטרא דשמאלה כידוע ועל כן אי אפשר עכשיו להמשיך שפע עושר וכבוד, רק משמאלה של תורה ולא מימינה (והדבר מובן ממילא קצת ואי אפשר להאריך בזה). וזה מדוקדק בדבריהם ז"ל שלא בא אלא מתוך אונס אחיו ושנטל ממנו ממונו, היינו שנטל הוא כל השפע שלו, ובשביל זה מוכרח הצדיק עכשיו ליפול קצת לבחינת שמאלה דייקא, בכדי להמשיך משם שפע גשמיות של עושר וכבוד. ועיין שם אות ד' שמבאר יותר והעתקנו זאת לעיל.

דהיינו שיתקשר הלמדן עם התנא בהתקשרות גדול. **וישב עמו חדש ימים**, דהיינו ויתיישב בדבר עם רוח התנא, איך לחזור בתשובה [א] וי, **לחדש ימיו שעברו בחשך, בבחי' (תהלים קג) ו** תתחדש כנשר נעוריו [ב] דהיינו כי עיקר התשובה היא תמיד להתחיל מחדש, כאילו עדיין לא התחיל מעולם לעבוד את השם ית'.

אבל ת"ח שד יהודי, אינו רואה כל אלה, ואינו שומע שמע יעקב' בן אחותו. אע"פ שהיתה לו איזה התעוררות קצת שנמשך הטוב שבו לטוב כנ"ל על "וישב עמו חדש ימים", אבל מיד מתגבר הרע ויאמר **לו אחי אתה [ז], שלבן חושב ואומר שגם התנא לא אמר תורתו אלא בערמימיות, ואין בה שום צד כשרות, וחושב שהוא אחיו ברמאות, שכולו רמאות ח"ו, ואינו רוצה לחזור בתשובה, ודובר על צדיק עתק בגאווה ובוז [ח] כנ"ל בתחילת התורה שדייקא מכח התורה שבע"פ שלומד/ט נעשה לו פה לדבר על הצדיק, כי כיון שלומד בלא דעת אלא להתייחר ולקנטר נכנס בו בערמומיות שבתורה ועי"ז מהפך צרופי התורה לדברי עתק ובוז ודייקא על הצדיק האמת הגדול החי בדורו :**

אות ד

עד כאן באות ג' ביאר רבנו מה שאמר בתחילת התורה שיש בזה כוונה גדולה משמים מדוע דווקא התלמידי חכמים מחרפים את הצדיק ומדברים עליו עתק בגאווה ובוז וביאר כיון שלומדים תורה שבע"פ שהיא מלובשת בערמומיות. ועתה יבאר מדוע מחרפים דווקא את הצדיק, ומבאר שזה מכון משמים כדי שתהיה תקנה לתורה שנפלה לגלות בפניהם, כי שמחרפים את הצדיק הוא מתקן אותה ומעלה וגואל אותה מהם. ומבאר רבינו שכדי להעלות את התורה, דהיינו השכינה מהגלות אל מקומה, ליחוד עם הקב"ה, יש ג' שלבים והם חיבוק ונישוק וזיווג חיבוק הוא ע"י שמקבל באהבה את היסורים שיש לו מדבורי העתק ובוז של הלמדן, כי אהבה היא בחי' חסד בחי' ימין, ועי"ז נעשה בחי' ימינו תחבוקני. ועי"י ששמח בייסורין ושמחה היא בלב בחי' יין המשמח שהוא בבינה ליבא, לכן עי"ז מעלה את המלכות דהיינו בחי' תורה שבע"פ לבחי' לב בחי' שמחת לב. וימין ולב הם בחי' חיבוק, דהיינו יד ימין שמקיף ומקרב את השכינה אל הלב.

^א כיצד דווקא על לבן שנעשה בעי"י עיין ביאור הלקוטים שמתבטע הטוב להמשך לשאר מוכרח גם הרע (קליפת נגה) הגלגל בו להמשך אל הקדושה, ולפעמים ח"ו להפך. ועיין ריקני על התורה וילא עה"פ זאת לכן לבן אחי אמו – כי עי' פנים לתורה.

^ב עיין תורה יא שכשלומד תורה בשפלות אזי התורה שמוציא בפיו מאירה לו היכן לעשות תשובה. ואע"פ שלבן לא רוצה לשוב, אבל כיון שהוא קליפת נגה שיש בה גם טוב נמשך הטוב לטוב מתעורר קצת בתשובה כמבואר בביאור הלקוטים, אבל מיד מתגבר הרע שבו. וצ"ע אפשר שכונתו שרק לפעמים זה כך אבל אצל לבן זה לא קרה. כלשון רבנו אבל תחשי"י אינו רואה כל אלה. אלא שא"כ צ"ע הרי גם הוא נגה עירוב טוב ורע ומדוע לא יתקיים בו טבע הטוב להמשך לטוב? לכן נראה שזה קורה תמיד אלא שלבן מיד מתגבר על זה.

ביאור הליקוטים – כי כל עצם בחינתו, היא בחינת הרחל, ועושר הצאן שבבחינת השמאל דייקא, כמובן בפנים (על הפסוק) ותרץ ותגד לאביה, (ו)הערמה השמאלית שבה, (בא) במהירות יותר כמוב"פ. אך אף על פי כן, כל תיקונה, היא כשמחבקים וכוללים אותה בהימין המוב"פ, שהיא בסוד החסד (אל כל היום) כמוב"פ. כי בחינת הלבנה שבה, השולטת בלילה המוב"פ, לית לה מגרמה כלום כידוע. שמחמת זה יונקים מאתה קליפות בר לילתא המוב"פ, וביניקתם מאור לבנינותה, יעשו גם את הנפשות שבה, להיות נהפכים למהות הנוגה וה'לב' ב' שבהם. ומטבע הטוב למשוך עצמו לשרשו, מוכרחת כל פעם גם הרע שנתאחזת בו, להמשך אל הקדושה. שעל זה נאמר הכתוב המוב"פ, ויהי כשמוע לבן וכו', חודש ימים, להתחדש כמוב"פ. ולפעמים להיפך, נכללים שניהם בהטומאה, ויאמר לו, הכי אחי אתה וכו'.

^ג תהילים פרק קג (ה) המשביע בטוב עדיך תתחדש כנשר נעוריוכי:

רש"י – תתחדש כנשר נעוריוכי – כנשר הזה שמחדש כנפיו ונוצה משנה לשנה, ויש מדרש אגדה על מין נשר שכשמזקין חוזר לנערותו: **רד"ק** – תתחדש כנשר נעוריוכי, עם הבריאות מתחדש ומתחלף, כמו שכתוב (איוב לג), רטפש בשרו מנער ישוב לימי עלומיו. ובאומר כנשר, אומרים כי הנשר מתחלף מעשר לעשר שנים, וכן כתב רבי סעדיה גאון כי הנשר יעוף על כל העופות ויעלה מאד על פני רקיע השמים ויקרב לחום האש היסודי ויפיל עצמו בים מרוב חום ויתחדש ויעלה אבר וישוב לימי עלומיו, וכן כל עשר שנים עד מאה, וכשיגיע למאה יעלה כמנהגו ויפול בים וימות שם. ומה שנאמר תתחדש, לשון נקבה, טעמו על תולדות הנעורים שהיא הליחה והרטיבות, וכן אמר, רטפש בשרו מנער, שפירושו רטוב ופש:

^ד איהו התחדשות יש לנשר עיין פרש"י ומצודות שם ועיין מצודות על מיכה א' טז

^ה עיין בזה בתורה ט' אות ג' סוד הזקנה דקדושה סוד העיוור מ' בעטלערס.

^ו מתרצו נמוח חיבת יעקב.

^ז עי"ש בפסוק טו שהוא לשון תימה הכי אחי אתה

^ח תהלים לא יט

^ט מהתורה נעשה לו פה – ועיין פל"ח אות ט' שמבאר לפי דרכו שהשמאל שבתורה היא שמפילין במחשבת התנא את הקושיא עושר וכבוד בימינה ליבא? לכן מכח הקושיא הזו נעשה לו פה להקשות קושיות על הצדיק.

ואח"כ ע"י שמשכיל הצדיק בחכמתו להבין מאיזה הלכה נעשה הדיבור הזה של הבו, מעלה הצדיק את השכינה עוד לבחי' נישוק, לבחי' שפתים בחי' נו"ה עליונים כמבואר בזהר שהזיווג לא יתכן אלא ע"י הארת החכמה בו"א שאז מאירים חסדים במלכות ועי"ז היא נבנית בשלימות ומוכנה לזיווג. אבל בבחי' חיבוק לבד דהיינו הארת הבינה בו"א אזי במלכות מאירים הגבורות. לכן רק ע"י שיש לו זאת החכמה שיודע לחזור ולצרף מדבורי העתק שהם שברי אותיות ולהחזירן להלכה שבה פגם הלמדן וממנה קיבל כוחו לחרף, ואזי מאיר בה גם חסדים ומעלה את השכינה מבחי' חבצלת השרון דהיינו הארת הבינה בחי' חיבוק ימין לבחי' שושנת העמקים דהיינו הארת החכמה בחי' זיווג נשיקין.

ואז ע"י בחי' נשיקין דהיינו "שפתותיו שושנים" אזי מתעורר בחי' "נוטפות מור עובר" דהיינו זיווג דגופא, כי ע"י שמחזיר הצדיק את ערבוב ההלכה שנהפך לחירוף, מחזיר אותו להיות הלכה, אזי אומר אותה בשם התנא שחידש אותה, ועי"ז מתקן מה שמנע הלמדן תחש"י כי גורם שבא התנא ומשפיע בשכינה ושפתיו דובבות בקבר והשכינה בין תרי צדיקיא יתבא דהיינו הצדיק והתנא, ונעשה בחי' זיווג דגופא לשכינה.

נמצא שזה מכוון גדול מה שהלמדן הרשע מתגבר יצרו לחרף דווקא את הצדיק התחתון, כי עי"ז מתקן הצדיק את הפגם שנעשה ע"י שהפילו את הצדיק העליון ללימוד שלא לשמה לצורך הפרנסה לעולם, שע"ז נעשה בתורתו בחי' פושעים יכשלו בס, דהיינו פגם בתורה שבע"פ, שע"ז השכינה בגלות בפיו של הלמדן, ועי"ז לא דובבות שפתי הצדיק בקבר. אבל ע"י שהלמדן מחרף את הצדיק תחתון, מעלה הצדיק את השכינה מהגלות שבפיו לחיבוק ונישוק עד זיווג השלם שחוזרת השכינה להיות בין תרי צדיקים ועי"ז דובבות שפתי הצדיק עליון בקבר ונעשה יחוד קב"ה ושכינתיה.

נמצא מה שיכול לעשות כל אדם ובפרט הצדיק ע"י לימוד תורה דהיינו לגרום לבחי' שכינה בין תרי צדיקיא יתבא, זה והרבה יותר מזה עושה הצדיק ע"י שמקבל בזיונות באהבה ושמחה וחכמה. אלא שע"י קבלת הזיונות באהבה עוד גם מתקן את הפגם שיש בתורת הצדיק עליון לצורך הפרנסה, מה שלא נעשה ע"י לימוד לבד.

ודע שזה מכוון מאת הש"י, שהקב"ה מפיל איזה צדיק גדול בפיו של הלמדן. היינו שהקב"ה נותן בלב הלמדן להיות דובר רעות על הצדיק, כדי שהצדיק יקח התורה שבע"פ, היינו השכינה מהגלות שבפה הלמדן שלשם הפיל אותה הלמדן הלומד בלא דעת אלא להתייחר ולקנטר, ע"י שנתקיים בו פושעים יכשלו במכשול השמאל שיש בתורה לצורך פרנסת העולם כנ"ל. ומעלה אותה לשרשה, ממדרגה למדרגה¹⁴. מתחילה לבחי' חיבוק בחי' שביד ימינו מקרב אותה אל ליבו כפי שיתבאר, ואח"כ לבחי' נישוק דהיינו בחי' זיווג רוחין ברוחין כפי שיתבאר, ואח"כ לבחי' זיווג¹⁵ דהיינו יחוד קב"ה ושכינתיה.

ובתחילה מעלה אותה לבחי' חיבוק כמ"ש (שיר השירים ב')¹⁶ אני חבצלת השרון שושנת העמקים, דהיינו בתחילה קודם הזיווג אזי השכינה היא ירוקה כחבצלת (עיין בזהר ויחי דף רכא ע"א/ד'¹⁷)

¹⁴ וכן הגרסא בדפוס ומתרו - השי"ת

¹⁵ עיין ביאור הליקוטים אות ד' שהתיקון שנעשה ע"י הצדיק שמוציא את המלכות שנפלה בפיו של הלמדן הוא תיקון נפלא שמתקן ומעלה אותה עוד יותר ממה שהיתה כי מוציא עי"ז עוד ניצוצות שהיו בקליפות קודם שנפלה ועכשיו עם עלייתה עולים גם הם. כי באמת בלא שיש בזה תיקון עצום כנ"ל קשה מדוע מפיל הקב"ה את הצדיק השלם לטעות כו שאל ידה נעשה שמאל ומכשול למושעים עד שע"ז נופלת השכינה בגלות. ובה מבאר כיצד יעקב אבינו ע"י הירידה לבית לכן העלה ניצוצות נפלאים של האמהות וכנסת ישראל שנפלו שם. (וכבר נתבאר במקום אחר שזה כלל בכל ירידה צורך עליה שהעליה אינה למקום שנפל ממנו כי ע"י הירידה מלקט ניצוצות רבים שע"ז העליה היא למקום גבוה הרבה ממה שהיתה)

עיין ביאור הליקוטים והנה, לכאורה יש להתפלא קצת בדבריו הקדושים. כי הלא מאחר שהתנא לטובת עצמו לא היה צריך כלל העושר והכבוד, איך שייך שלטובת העולם להמשיך להם עושר וכבוד, ירידו אותו מלמעלה בשגיאות שמאלה ולא לשמהו עד שישתלשל מזה מכשול המושעים, להוריד השכינה בגלות צירופיהם הרעים, עד שכביכול יצטרך השם יתברך בכוונה מכוונת, ליתן בלבבם, להוציא הצירופים הרעים בדברי חירופין על הצדיק הדור, עיין היטב בפנים: ולרמז קצת בישוב הפליאה הזאת. נשימה נא את לבינו לאות ד', ובהכתובים שמבאר מקודם בענין יעקב ורחל ולבן. ואחר כך כתב: אבל תלמיד חכם שד יהודי וכו', ויאמר לו אחי אתה וכו', כדי שהצדיק יקח התורה שבעל פה, שהיא השכינה, מגלותה שאצל לבן, ומעלה אותה וכו', לבחינת זיווג וכו'.

ומבואר להמעיין, מלשונו הקדוש, שמרמז על אודות שאר הכתובים שבענין יעקב הנ"ל, שהשתדל להוציא מלבן את האמהות שהיו בבחינת השכינה והארץ המוב"פ כידוע. ועיקר עבודתו היתה בשביל רחל, שהיתה יותר בבחינתה כמובן בפנים.

וכל בירורם היה על ידי הקו הנמשך מבינה, ועבר מחסד עד מלכות כמובן בפנים, ודרך כל השבע ומדות ושושנים כידוע. ועל זה עסק גם במרעה הכבשים המוב"פ, עד שהעלה משם ניצוצי נפשותיהם, בבחינת חיבוק ונישוק וזיווג, שבסוד הדודאים המוב"פ. ממנו שהולאס נזכרים תורה ויה אחר לית השנטיס כולם לנד מיוסף וזנימין שהם בחי' שני האלקים יוסף עליון וזנימין תחתון. עד שיצאו מהם כל נפשות ישראל, שזה ענין הכתוב, תוצא הארץ נפש חיה המוב"פ:

נראה שהתייחזר כאן לזוהריתו לעיל למה לגנוס נשציל פגנסת העולם לפילת השכינה לגלות, ומתחזק ששחוזר ומעלה אותה אזי לא רק מחזיר אותה למצבה הקודם אלא מעלה בה נלוות הקדושה לזנין השכינה שהיה בקליפות מאז הכנייה

¹⁶ גם בדפוס זיווג, ומתרו - זיווג

¹⁷ שיר השירים פרק ב (א) אני חבצלת השרון שושנת העמקים:

שמובא שם גם בפרשת אמור דף קז ע"א) רומז שהשכינה מקבלת מבינה דהיינו בחי' חיבוק כפי שיתבאר, וזה בחי' כמ"ש (מגילה יג) ¹⁰ אסתר ירקרוקת היתה/ ¹¹ כי אסתר היא בחי' השכינה כמובא בחי' מוהר"ן סימן תקסג שבכל דור השכינה נקראת על שם צדקת הדור. ומה שאמרה הגמ' שהיתה ירקרוקת זה רמז לבינה שרומזת ללב (כמ"ש בפתח אליהו בינה ליבא ובה הלב מבין) וספירת הבינה רמוזה בצבע הירוק/ ¹² והכוונה לצהוב

רש"י - חבצלת - היא שושנה. שושנת העמקים - נאה משושנת ההרים לפי שמרטבת תמיד שאין כח החמה שולט שם:

ועיין מצודות ציון על ישעיה פרק לה פסוק א עה"פ תפרח כחבצלת - הוא הורד וכן חבצלת השרון (שיר השירים ב):

וכן פירש שם הרד"ק שחבצלת היא הוורד. ועיין תרגום על חבצלת להשרון שתרגם נרקום וכן פירש הערוך ועיין ברכות מג: שיש נרקום גינה מברכים עליו עצי בשמים ונרקום מדבר עשבי בשמים. ובפרדס רמונים לרמ"ק כג ח' כתב שהיא גדלה על המים ומעלה ריח טוב.

¹³ זוהר ויחי דף רכא. - (עס צילוך הממוק מדבש) רבי שמעון פתח ואמר, (שיר ב א) אני חבצלת השרון שושנת העמקים, כמה חביבה כנסת ישראל קמי קב"ה, דקב"ה משבח לה כשמעלה לפניו מעשים טובים של בני ישראל, והיא משבחת ליה תדיר לעורר לנו להשפיע לה תמיד, וכמה מלאכים משבחין ומזמרין אומינת ליה המלכות תדיר לקב"ה, זכאה חולקיהון דישאל דאחידין ביה בעדבא דחולקא קדישא, כמה דכתיב (דברים לב ט) כי חלק יהו"ה עמו וגו'.

אני חבצלת השרון, דא כנסת ישראל דקיימא בשפירו דנוי בגנתא דערן עומדת כנויה ע"י שמקבלת מבינה הנקראת גן עדן עליון, השרון לשון שירה, דהיא שרה ומשבחת למלכא עלאה ז"ל,

דבר אחר אני חבצלת השרון שרון מלשון שוכן את הנוי, דבעיא לאתשקא משקיו דנחלא עמיקא, מבוטא דנחלין דהיינו מבינה שאל מקור של ז' ספירות תחתונות שם ז' נחלים, כמה דאת אמר (ישעיה לה ז) והיה השרב לאגם, (שם לג ט) (והיה השרון כערבה).

ונקראת שושנת העמקים, דקיימא בעמיקתא דכלא דהיינו שמקבלת דם מאכל דרך אמא, מאן אינון עמקים, כמה דאת אמר (תהלים קל א) ממעמקים קראתיך יהו"ה אבא ואמא נקראים עמקים, חבצלת השרון, חבצלת, שנספעת ונסקית מדהוא אתר דשקיו דנחלין נפקין ולא פסקין לעלמין דהיינו מבינה, שושנת העמקים, שושנה מדהוא אתר דאקרי עמיקא דכלא סתים מכל סטרין דהיינו שמקבלת גם מאכל שיהא סוד י' שהיא סתומה מכל כד כי אין בה השנה.

תא חזי לתרין איך מכנה אותה חבצלת ושונה אע"פ שהן בגוונין מולפין אומר בקדמייתא ירוקא חבצלת, דטרפין דילה ירוקין, לבתר שושנת, סומקא בגוונין חורין רמז שנמתקו ליניה בחסדים הלכניים, שושנה בשית טרפין רמז לשש קצוות של השכינה,

ועוד שונה מלשון השתנות שושנת דאשתנייתא מגוונא לגוונא ושנייתא גוונאא שפעמים מנגדת את העולם ע"י מיכאל כחסד גוון לבן ולפעמים ע"י גבריאל כגבורה גוון אדום וכיו"צ בשאר מלאכים.

שושנת, בקדמייתא חבצלת, בעדנא דבעיא לאזדווגא ביה במלכא דהיינו ז"ל אקרי חבצלת, בתר דאתדבקת ביה במלכא באינון נשיקין אקרי שושנת, בגין דכתיב (שיר ה יג) שפתותיו שושנים, שושנת העמקים, דהיא משנייתא גוונאא לטב וזמנין לביש, זמנין לרחמי זמנא לדינא.

¹⁰ מגילה יג. - קרי לה הדסה וקרי לה אסתר תניא רבי מאיר אומר אסתר שמה ולמה נקרא שמה הדסה על שם הצדיקים שנקראו הדסים וכן הוא אומר והוא עומד בין ההדסים רבי יהודה אומר הדסה שמה ולמה נקראת שמה אסתר על שם שהיתה מסתרת דבריה שנאמר אין אסתר מגדת את עמה וגו' רבי נחמיה אומר הדסה שמה ולמה נקראת אסתר שהיו אומות העולם קורין אותה על שום אסתרה בן עזאי אומר אסתר לא ארוכה ולא קצרה היתה אלא בינונית כהדסה רבי יהושע בן קרחה אמר אסתר ירקרוקת היתה וחוט של חסד משוך עליה

פרש"י - בין ההדסים אשר במצולה - בין הצדיקים שגלו לבבל, ובשכינה משתעי קרא: אסתהר - ירח, דהיינו יפה כלבנה:

ירקרוקת היתה - כהדסה זו: אלא חוט של חסד משוך עליה - מאת הקדוש ברוך הוא, לכך נראית יפה לאומות ולאחשורוש:

צ"ע כי לפרש"י ירקרוקת הכוונה כהדסה דהיינו הדס שהוא ירוק כעשב השדה

עיין תו"ש אסתר ב' אות סה על ויהי אומן את הדסה שמקשים שירוק אין באדם לכן מוכרח שהכוונה לירוק כזהב עוד מביא קושית הגר"א שכתוב והנערה יפת תאר ויפת מראה ומתרץ שבאמת הייתה יפה אלא שמחמת הצער שנצטוותה לבוא למלך נעשית ירקרוקת. ועיין מגילה דף טו. - תנו רבנן ארבע נשים יפיפיות היו בעולם שרה (ואביגיל רחב) ורחב ואביגיל ואתר ולמאן דאמר אסתר ירקרוקת היתה מפיק אסתר ומעייל ושתי.

¹¹ עיין ספר המפואר - לרבי שלמה מולכו ז"ל - בביאור ברכת אשר צג וכו' - שושנת העמקים על שם שהכלה הכלולה בכל יופי נקראת בשם זה, וכמו שאמרה על עצמה (שה"ש ב, א) אני חבצלת השרון שושנת העמקים, וחבצלת הוא הנקרא חבאק, והוא ירוק על שם אסתר ירקרוקת היתה (מגילה יג, א), השרון, שהיא מזמרת ושרה לפני המלך שלמה. דבר אחר אני חבצלת השרון שהיא עומדת לקבל מים חיים מהלבנון כענין שכתוב (עי' ישעיה לה, ז) והיה השרון לאגם. שושנת העמקים יש בה ששה עלין כנגד הכלה שהיא כלולה מששה קצוות. העמקים שהיא מהעומק העליון ושם היתה. ונקראת שושנה, מה שושנה זו משונה בגוניה לבן ואדום ומתהפכת מגוון זה לגוון זה, אף היא משונה במדותיה פעם דין פעם רחמים. ודע כי טעם שנקראת בתחלה חבצלת ואח"כ שושנה (כמ"ש במדרש שהש"ר שם) יש לה סוד והוא כי קודם התחברה עם המלך נקראת כן ולפיכך ירוקה, ואחר חוט של חסד משוך עליה בשבתה עם המלך, ואז נקראת שושנה בסוד (שה"ש ה, יג) שפתותיו שושנים.

ועיין ספר חמדת ימים - שבת קדש פ"ה - חבצלת יסוד דמלכות קודם הזווג שאז קצוותיה ירוקים אסתר ירקרוקת חבצלת, ונקראת השרון כי היא משוררת תמיד לבעלה ואח"כ נקראת שושנה כמ"ש בזהר פ' אמור ק"ו, בביאור הכתוב אני חבצלת השרון שושנת העמקים.

¹² עיין תקוני זוהר דף י'. - כל אבן דגוון דילה חוור נטילת מחסד, ואיהי סגולה דיליה רחיומו, ורזא דמלה ואהבת עולם אהבתך על כן משכתך חסד, אבנא סומקא נטילת מן גבורה, וסגולה דילה למהוי אימתו מוטלת על בריין דעלמא, אבנא כלילא מתרין גוונין חוור וסומק איהו מעמודא דאמצעיתא, ירוק כזהב מסטרא דאימא עלאה, דאיהי תשובה קו ירוק דאסחר כל עלמא: שמקיף את ז"ן שנקראים עולם. (ואולי אכן כזו מסוגלת לתשובה)

כשעודה וזהב שגם הוא נקרא ירוק/י¹¹, ונראה עפ"י הסוד רומז שבזמן של אסתר המלכה אזי אע"פ שהיה בזמן הגלות עלתה השכינה ע"י מרדכי ואסתר עד בחי' חיבוק. וזה בחי' חיבוק/י¹² כי חיבוק הוא שמקרב אותה אל ליבו ביד ימינו, כמ"ש וימינו תחבקני [כ].

והצדיק מעלה את השכינה לבינה דהיינו אל ליבו ע"י ששמח ביסורים שעושה לו הלמדן בדברי הבוז שדובר עליו כי השמחה בא מהלב, כמ"ש (תהלים ד') נתת שמחה בלבי. והלב הוא בינה [כא] כמבואר בפתח אליהו/כ¹³ בינה ליבא ובה הלב מבין, ששם יין המשמח [כג] דהיינו שמי ששותה יין כראוי אזי זוכה לשמחה מהארת הבינה/כ¹⁴ (וכמבואר גם בתורה מא/כ¹⁵), שהוא עלמא סתימא [כז] בינה הוא עולם נסתר ומכוסה בחי' כתר דז"א לכן זוכים אליו לא ע"י מהלכי שכל אלא ע"י שמחת הלב (כי בהרגשת הלב אפשר שיאירו אורות גבוהים יותר/כ¹⁶) ממנה שבמח שבו נתפס רק מהלכי שכל והם נמוכים יותר), בחי' (שם קד) ויין ישמח לבב/כח¹⁷.

ועי"ש פירוש באר לחי רואי – ירוק כזהב מסטרא דאמא עלאה – היינו כמ"ש בע"ח סוף רק ב' משאר סדר האצילות למהרח"ו כי זהב הוא בבינה כמ"ש מצפון זהב יאתה עי"ש. דאיהו תשובה – עיין זהר ויקרא דף טו: וטו. דאמא עלאה אקרי תשובה עי"ש. קו ירוק דאסתחר כל עלמא – עיין ע"ח פ"י משער מ"נ ומ"ד, ופ"ד משער סדר אבי"ע. ובפע"ח פ"ג שער תפילת ר"ה ופרק ח' משער הסליחותמה שכתב שם בביאור ענין הקו הירוק דאסתחר כל עלמא באריכות.

כ¹⁸ כמבואר בתוס' סוכה לא: ד"ה הירוק ככרתי. וכן מבואר בתיקונים דף י. הנ"ל שירוק דבינה הוא צבע זהב. אבל שם בדף יא סוף ע"א מבאר שקו ירוק המקיף את העולם הוא ירוק כקליפת האגוז החיצונה וידוע שהיא ירוק ממש ולא צהוב. וכן משמע שם בדף מט. שמרה ירוקה היא בחי' בינה דקליפה בחי' קו ירוק המקיף את העולם וצ"ע.

ט¹⁹ עיין שער מאמרי רשב"י – פירוש ספרא דצניעותא פ"א – והש' מפרש אמאי קארי לה זמנין חבצלת זמנין שושנה וקאמר דבדקמיתא כחבצלת דענפין ירוקין והכונה היא כי קודם הזווג יש חיבוק ונישוק והחיבוק הוא כשהזכר אוחד בה ממקומה שהוא למטה מן היסוד ומעלה אותה בין זרועותיו עד בינה שהוא סמוכה לזרועותיה ומשים שמאלו תחת לראשה (ע"ג) בסוד היין המשמח הבא מבינה לעורר הזווג וזמ"ש לקמן בעדנא דבעיא לאזווגא במלכא כי אין התעוררו' לזווג כי אם מצד השמאל הבא מבינה בסוד היין המשמח ולא המשכר והוא המעורר את אהבה ואז הם קצוותיה ירוקין שמקבלת מבינה שהיא קו ירוק כנודע וזמ"ש אסתר ירקרקית היתה כו' ואז היא בעייתא לאשקאה משקיו דנחלין בסוד עלייתה עד הבינה כדפרישית:

² *שיר השירים ב' ו' וח' ג'

^{כא} * פתח אליהו

כ²⁰ פתח אליהו הוא בתיקוני זהר דף יז. בינה ליבא ובה הלב מבין וכתב המתוק מדבש שם הגה מוח הדינה שמקומה למעלה כלל שמאל צדק נגד החכמה שכלל ימין מיהם אורה לכלל לפי שעיקר גילוי אורות הדינה מתגלים כלל שהוא גם כן כלל שמאל תחת מוח הדינה ובה הלל מצין.

וכן איתא ברכות דף סא. הלב מבין

גם עיין תיקון יג דף כח. ובבאר לחי רואי שם וגם מציין שם לע"ח פ"ד משער פרצופי זו"ן

עץ חיים – שער לא פרק ד מ"ק ענין הלב של אדם דז"א מה ענינו. – דע כי הלא נודע כי לב מבין ונודע שהוא סוד בינה ובמ"א מצינו שהוא הת"ת ובמ"א מצינו שהוא במלכות והכל א' אמנם תחלת ענינו כי הלא נודע שכל האברים ראשים וחשובים הם בסוד הי"ס כנודע. אך הלב לא מצינו לו שום כינוי בשום ספירה כנודע כי הראש הם ג"ר והזרועות והגוף הם ג' אמצעיות והרגלים והיסוד הם ג"ת ואמנם מצינו שהלב בו חיות האדם תלוי. והענין כי הנה הנה"י דאבא מתלבשים תוך נה"י אמא וכולם מתלבשים תוך ז"א ואמנם עד מקום החוזה עד שם כל האורות סתומים הם ושם בחוזה מתגלין כנודע ואמנם ההפגעה והארה הראשונה שיוצאים אלו האורות בכח במרוצה מתוך היסוד דאמא אשר תחלה היו שם צרים ונוגשים ודחוקים ועתה שיוצאים בהפגעה ראשונה מאירין באור נמרץ וגדול מאד שם תירף בצאתן ועושיין שם רושם גדול מאד ושם נרשמים האורות דא"א כולם כאחד אור נפלא וחזק מאד וקרוב אל מעלת האור שהניחו במוחין אך ודאי שהוא יותר קטן ממנו במעלה וזאת הארה נקרא לב האדם לכן המוח האדם הוא עיקר האדם והלב שני לו כנודע. נמצא כי קיבוץ אותן האורות במקום יציאתן הראשונה שהוא בחוזה אותו הקיבוץ המתרשם שם נעשה בחי' הלב ואין בו איברים ועצמות כי אינו רק דבר רוחני מאד כמו המוחין וז"ס הלב אמנם קריאתו בשם זה הוא כפי חשבון האורות המתקבצין שם והם האורות דא"א שהם ל"ב אורות.

²² עיין פרס רמזים לרמ"ק שער ח פרק כא שער כוונות ברכת השחר הנותן לשכוי בינה ועיין לקמן תורה מא

כ²¹ השמחה היא במידות ולא במוחין אע"פ שבינה היא בחב"ד שבמח הכוונה לבחי' בינה המאירה במידות וזהו בינה ליבא דהיינו בינה המאירה בלב. כי שמחה היא בחי' התפעלות בחי' חם ולח, שלא שייכת למוחין שהם בחי' קר ויבש

כ²² עי"ש ועיין מבוא לחכמת הקבלה ח"ב שער ו' פתח ו' – אשר ידוע בינה דינים מתערין מסטרא (והיא גופא רחמים). לכן שם סוד יין המשמח, פירוש יין – אודם של דין, ובכל זאת משמח. לכן בבינה סוד שמחת הלב כנודע בינה דרגא דלבא ובה הלב מבין, כמובא בפתחת אליהו ז"ל.

גם עיין פתחי שערים לרבי יצחק חבר נתיב פרצופי לאה ורחל פתח ו' עניין העקביים דלאה ותיקונים.

¹² ספר הלקוטים כי תשא עה"פ ויקח מידם

כ²³ וזהו שמצינו שאשה יר"ש יש לה הרגשות נכונות יותר מאיש כי היא בחי' לב

כ²⁴ עיין זוהר משפטים קכד: – ומש"כ כי טובים דודיק מייין שאל מאי בעי הכא יין למה לריך להזכיר כאן יין, והא כתיב והרי כחזו וגם אלה בייין שגו וגו' פי' בעבור שכחות היין שגו דלעתס, וכתיב יין ושכר אל תשת אתה ובניך הרי שקיין לינו טוב לעבודת השם, אם כן מאי טעמא הכא יין למה הולכך להזכיר כאן יין, ומתוך רבי חייא אמר שהשכינה אומנת כי טובים לודיך שהיא הדביקות עלמה יותר מיינה דאורייתא מהארות שאני מקבלת מז"א שהיא סוד תורה שכתב. רבי חזקיה אמר פליג ולאמר, כי דא דכתיב זהו שכתוב יין ישמח לבב אנוש פי' יין הוא שפע הנמשך מבינה המשמח את לב ז"א,

והצדיק שנופל לתוך פה הלמדן, ע"י שהלמדן דובר עליו עתק. והוא מבין שאלו הדברים שהלמדן דובר עליו, הם צירופים מאותיות שבתורה שבע"פ. ומבין מאיזה הלכות נעשו הדיבורים אלו, ומקבל אותם בשמחה ובאהבה/כט"א, כמ"ש חז"ל (שבת פח ע"ב) [ל']/לא, הנעלבים וכו' שמחים ביסורים ועושים מאהבה עי"ז מעלה את השכינה מהגלות לחיבוק ונישוק כפי שהולך ומבאר.

ואהבה שהצדיק מקבל את החרפה באהבה, זה בחי' חיבוק, כמו שכתוב וימינו תחבקני/לב/ לג. וע"י השמחה ששמח ביסורין, [הוא] מעלה לבחי' אני חבצלת השרון שכיון שהיא ירוקה רומזת לבינה ליבא, דהיינו לבחי' לב, ששם השמחה כמ"ש נתת שמחה בלבי נמצא שהאהבה שמקבל את היסורים היא בחי' יד ימין והשמחה היא לב וביחד האהבה והשמחה הם חיבוק דהיינו שבימין מביאה אל ליבו.

ואז הוא היינו המלכות כשהיא עולה לבינה ע"י בחי' חיבוק אזי היא בבחי' [לה]/לו/ צור לבבי, דהיינו שחוזרת לשרשה שבבחי' תורה שבע"פ הנקראת צור ששם שרש ביאורי התורה [לז] כמבואר בתורה כ' /לח, כמובא בתיקונים (תיקון כא דף מג ע"א) [לט]/מ, שהכאת משה רבנו בסלע/מא, היה כדי להוציא

ועל דא כתיב ועל זה כתוב שהשכינה אומרת לז"א פי טובים דודיך מיינ פי מלך היין המשמח הגמלך כך מהבינה, ובהיותך ממשיך לי מאותו היין, אז נגילה ונשמחה בך כבוד היחוד, וז"ל לְהַדְוֹתָא דְלִבָּא מִיּוֹן הַבָּא לְשִׂמְחַת הַלֵּב שֶׁל ז"א, מִיּוֹן דְּחַדְי לִי יִתִּיר מְפָלָא מִזֶּה היין המשמח אותי יותר מכל השמחות, כי עי"ז נגילה ונשמחה בך.

כ"צ ע"ע שרבינו מקדים כאן שמחה לאהבה ועוד גם שבגמ' שמצטט מהפך את הסדר ומקדים שמחה אע"פ שהגמ' הקדימה אהבה לשמחה. וצ"ע מדוע שהרי מיד כשמבאר העניין מקדים רבינו לבאר תחילה עניין האהבה ואח"כ השמחה וכן הסדר שתחילה מקרב אותה בימין דהיינו אהבה אל ליבו דהיינו שמחה.

וכן בסוף התורה בביאור הפסוק מבאר אלקי המלך מבאר דהיינו חסד ולב דהיינו שקודם אהבה ואח"כ שמחה עי"ז מעלה ללב שהוא המלך.

ולעומת זה עיין לקמן וירק את חניכיו וירק בחי' בינה בחי' שמחה וחניכיו בחי' אברהם בחי' חיבוק הרי שקודם השמחה לאהבה.

ועיין לקמן מה שהקשינו היכן מזכיר רבינו בסוד החיבוק שהוא בסוד המקיפים. ואולי תיתרץ קושיא בחבירתא.

⁸ מסכת דרך ארץ פ"ב יומא כג. גיטין לו:

לא שבת דף פח: – תנו רבנן עלובין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין עושין מאהבה ושמחין ביסורין עליהן הכתוב אומר ואהביו כצאת השמש בגבורתו.

צ"ע כנ"ל שרבינו מצטט את הגמרא שלא כסדר אלא מקדים שמחה לאהבה.

לב סוד החיבוק יתבאר יותר לקמן בביאור הזוהר אמור ק: ובפירוש הספרא דצניעותא שמציין שם ועי"ש עכ"פ צ"ע ששם מבואר שהחיבוק הוא בסוד שמאלו תחת ראשי שמאל דייקא שהם הגבורות הממותקות בחי' יין המשמח עי"ש. וצ"ע שרבינו חוזר כמה פעמים כאן שהחיבוק בסוד ימינו תחבקני.

לג צ"ע כי חיבוק הוא בחי' שמקיף את השכינה וכמבואר בכוננות האר"ז ל לטובה שתי דפנות ושלישית טפח מבאר שהם בחי' חיבוק בשני פרקי היד וכף היד שמקיף בהם את השכינה. וא"כ איזה בחי' מקיף יש בחסד. ואולי החסד רק מעורר בחי' יד ימין אבל המקיף הוא הבינה כידוע שאורות הבינה הם בחי' מקיף. וכן מבאר לקמן עה"פ וירק את חניכיו שבינה יוצא ממנה קו ירוק שמקיף את העולם. ואולי בזה יתבאר מדוע מקדים רבינו את השמחה לאהבה הפך הסדר הנכון של חיבוק כנ"ל כפי שהקשינו שם, והטעם כיון שגם האהבה היא יוצאת מהשמחת לב בבחי' ימינו תחבקני באהבה היוצאת מהלב ומקיפה את המלכות לקרב ביד ימינו אל לב. וצ"ע.

¹⁰ בדפדפי – ומעלה, ובתקפא מחק ו' והוסיף הוא בסוגרים.

¹¹ * תהלים עג כו

לו תהילים פרק עג (כו) בְּלֶה שְׂאֵרֵי וּלְבָבֵי צוּר לְבָבֵי וְחֻלְקֵי אֱלֹהִים לְעוֹלָם: וזו המלך מדבר מדבקותו וזהק"ה דהיינו בחי' תיקון המלכות ע"י שממליך את הקב"ה בכל ליבו בחי' אור לזכר שהעלה את המלכות לזכר לז

ילקוט שמעוני ירמיהו פ"ד רמז רעא – אמר ר' חייא היכן מצוינו שהקב"ה נקרא לבן של ישראל מן הדין קריא צור לבבי וחלקי אלהים לעולם

ורבינו דורש ש"ע השמחה ביסורין מעלה את התורה שבע"פ שהיא בחי' מלכות לבחי' שמחת לב לבחי' בינה ליבא דהיינו לבינה ששם שורש התורה שבע"פ

¹² עין תורה כ' אות ב'

לח עיין תורה כ אות ו (בו) ומי שרוצה להמשיך באורי התורה, צריך מתחלה להמשיך לעצמו דבורים חמים בגחלי אש כנ"ל. והדבור נמשך מלב העליון, בחינת (תהלים ע"ג) "צור לבבי". וצריך לשפך שיחו בתפלה לפני השם יתברך, ועל ידי תפלתו נבמרו רחמי השם יתברך עליו, ונפתח לב העליון, כי עקר הרחמים הוא בלב, ונשפע מלב העליון דבורים, ועל ידי הדבור ממשיך באורי התורה גם כן משם. ולב הנ"ל הוא בחינת סלע, שמשם הדבור, בבחינת (מגלה י"ח): 'מלי בסלע'. וסלע הוא בחינת צור, בבחינת (תהלים ק"ה): 'פתח צור ויזובו מים', והוא בחינת לב, בחינת "צור לבבי", והלב נקמר ברחמים ומשפיע דבורים חמים, בבחינת (שם ל"ט): "חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש דברתי בלשוני", ובלב הזה כתובים כל באורי התורה, בבחינת (משלי ג): 'בתבם על לוח לבך'. ומי שרוצה לקח איזה באור, צריך לו לקח מהלב הנ"ל בתפלה, בבקשה כנ"ל: ובשביל זה צריך כל אחד ממפרשי התורה, קדם שמתחיל לבאר איזה באור, צריך לו מתחלה

לְשֹׁפֵף תִּפְלְתוּ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּדְי לְעוֹרֵר לֵב הָעֲלִיּוֹן לְהַשְׁפִּיעַ עָלָיו דְּבוּרִים כַּגְּחִלִי אֵשׁ, וְאַחַר כֵּן יִתְחִיל לְבָאֵר, כִּי אַחַר כֵּן נִפְתַּח הַצּוּר וַיִּזְוּבוּ מִיָּמִינוּ, הִיגְוּ בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה:
 ב" דברים שלנו דף מד.

מ תיקוני הוזהר תיקון בא דף מד. - ומה שכתוב והאייתנים מוסדי ארץ, אלין אינו תנאיםם אלו הם התנאים, ואלין תנאים אייתנים בהפוך (דף מד ע"א) אֲתוּן כי אותיות תנאים בהפוך אותיות הם אייתנים, ואינון נצח יהוד כי התנאים מוסרקים בנלח והוד לז"א וגם היסוד כלול עמהם, ונקראים אייתני עולם לפי שכתורחם מסייעים לנלח הוד ויסוד לז"א לבנות את קומת המלכות הנקראת עולם, והתנאים הם מבחינת מוחין גדלות דהוי"ת, הגורמים בתורחם ליחוד גדלות, ואמר כי והא איתן בהפוך אֲתוּן תנאים והגה מלת איתן בהפוך אותיות היא תנאים, דמסייע ליה בגלותא שמוסייע לו בגלות, כי התנאים שבנלח הוד ויסוד לז"א, הם מסייעים בתורחם לז"א לגלג ולתקן ולבנות את פרטוף המלכות, ועל המלכות נאמר איתן מושבך פי' את יושבת תמיד בלחורי הגה"ל לז"א ומקבלת הארת היסוד שלו הנקרא גם כן איתן (בסוד (בראשית מט טז) ותשג בחיותו קשתו), וישם בסלע קנהך ואלו המלכות נקראת בבחינת סלע עד שהתנאים בונים אותה בצלפוף שלם, ותחזור פכ"פ עם ז"א בסוד היחוד. (שע"ר ח"מ)

והאי סלע לא נפיק מינה אלא טפין טפין ועיר שם ועיר שם וסלע זה לא ילא ממנו אלא טפות טפות מים מעט שם ומעט שם, כמאמר חז"ל (במ"ד יט ה) כשמשקה הכה בסלע פעם ראשונה, לא ילאו מים רבים מהסלע אלא טפות טפות, וסודו הוא שמשקה רבינו גרם אז יחוד של היסוד דקטנות, שהוא סוד המטה שנתחיד עם המלכות, לכן לא ילאה מן המלכות שהיא סוד תורה שבעל פה אלא מעט מעט, ור"ל שכל אחד משיג רק כפי יגיעתו בתורה, וכמה מחלוקות על אלין טפין וכמה מחלוקות על יסוד חלו הטפות, ור"ל לפי שזולתות בבחינת קטנות שהם לנינים, לכן מתרבה המחלוקת על כל הלכה והלכה, וימאן גרים דא ומי הוא הגורם את המחלוקת, ואמר המורדים ומפרש אלו הם דאתמר בהון שנאמר בהם (במס' ברכות דף לא ע"ב), כל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה כי תלמיד הוא בבחינת קטנות, ומורה הלכה שהוא סוד הכל"ה בעלמה, על ידי זה גורם יחוד של היסוד דקטנות, לכן חייב מיתה לפי שגרם לחיות הקליפות במלכות, שהם דרגא דמותא, אבל אם היה מביא את ההלכה בפני רבו שהוא בבחינת גדלות, אז היה גורם יחוד של יסוד דגדלות שאין שם לחיות הקליפות.

ובגין דא ובשכיל זה נאמר שמעו נא המורדים שהם התלמידים המורים הלכה בפני רבם, ובגין יייהו ובשכילם נאמר שהם גרמו, כי (לפנינו בספסוף) ויירם משה את ידו ויך את הסלע במשהו פעמים וגרם יחוד של היסוד דקטנות, ועל ידי זה ילאו פעם ראשונה רק טפין טפין של מימי התורה, דאם לא דמחא בה שם לא שהיה מכה בסלע, אלא היה מדבר אל הסלע, על ידי זה היה נעשה היחוד ביוסוד של הגדלות, והיה נמשך אור גדול בתורה שבעל פה, ואלו לא היוו טוחין ישראל ותנאין ואמוראין באורייתא דבעל פה לא היו לריכס לטרוח כלל ישראל והתנאים והאמוראים בתורה שבעל פה, שהיא בבחינת המלכות דאיהי סלע שהיא סוד הסלע, ואז היו לומדים את התורה בלי שום טורח וקושיא ומחלוקת, כעין שיהיה לעתיד לבא, כי כל קושיא ומחלוקת היא מלד הקליפות המתעוררות מלד הקטנות, אלא אתמר בו אלא נאמר בו ודברתם אל הסלע שהוא סוד יחוד של היסוד דגדלות הנקרא דבור, ואז היה נמשך למלכות הארת מוחין דגדלות, ונתן מימיו ואלו היה נותן את מימי התורה בשפע רב בלא טורח, והיה מתקיים בהון ולא ילמדו עוד איש את רעהו וגו', כי כלם ידעו אותי למקטנס ועד גדולם, והיה נפיק מיא והיו יולאים מימי התורה בלא קשיא ומחלוקת, ופסק ור"ל שהיה נובע מעין החכמה בלא הפסק, בגין דשכינתא דאתמר בה ולפי שנאמר בהשכינה הלא כה דברי באש נאם יהוה ר"ל על ידי דברים כהם, דהיינו על ידי היסוד דגדלות הנקרא דבור, לריכס ליחדה עם בעלה הנקרא הוי"ה, והיה שריא בפומיהון דישראל ואלו היתה השכינה שורה בפיהם של ישראל, לגלות להם סודות התורה מלד היחוד העליון של פה אל פה, דאיהי אורייתא דבעל פה כי המלכות נקראת תורה שבעל פה, וטעם הדבר דאיהי סלע כי היא סוד הסלע, שהיא אותיות ע"ל ס' והיינו דאינון שתיין מסכתות שהם רומזים על ששים מסכתות של התורה שבעל פה, דהכי איהו סלע ע"ל ס' כי לכן היא נקראת סלע לפי שהיא מאירה בתורה שבעל פה. (ח"מ)

ומפרש עוד את פנס ההלכה, ואמר דשכינתא הוה נח על טנרא כי השכינה היתה נוחה על סלע הגשמי, דבכל אחר דבעי קדשא בריך הוא למעבד גם כי בכל מקום שהקב"ה רוצה לעשות נס, כמו כאלו בנתינת מים רבים לכלל ישראל, שכינתא אקדמת להווא אחר השכינה מקדימה לנוח בלחורו המקום, כדי שזכחה יעשה הגם לישראל, וכיון דשכינתא הוה תמן וכיון שהשכינה היתה שם, לא הוה ליה למחאה בסלע לא היה לו למשה להכות בסלע, דקלנא הוות לשכינתא דהות תמן כי היה קלון לשכינה שהיתה שם, דלא הוה לה חילא למיהב מיא שהיה נראה כאלו לא היה לה כח לתת מים בלי הכאה, ודא איהו וזה מה שאמרה השכינה על אשר לא קדשתם אותי, ועוד כתוב יען לא האמנתם בי להקדישני ועל ידי זה נגזר עליו שלא יכנס לארץ ישראל שהיא בבחינת המלכות. (ח"מ ומפרשים)

ובגין דא ובשכיל שמה בסלע, אסתלק שכינתא מן הסלע נסתלקה השכינה מן הסלע משום שהיה לה לקלון כזכר, דאיהי השכינה היא סוד אות י' מן מיטטרו"ן פי' המלכות דלאלות שהיא כלולה מעשר ספירות היא החיות ונשמת מלאך מט"ט, בסוד מש"כ (שמות פג טז) כי שמי בקרבנו, וכשהכה משה את הסלע גרם ליחוד של קטנות, אז נאחו הקליפות במט"ט, לכן חיותו הפנימית היא השכינה נסתלקה ממנו, ואשתאר מיטטרו"ן יבשה ונשאר מט"ט יבשה, בסוד לחיות הקליפות שהם יבשות בלי לחוחית של קדושה.

עיינ ביאור הבאר לחי רואי כאן - ובגיניהו ויך משה את הסלע - כלומר שע"י התלמידים שהיו נשרשים בנשמתו שמגעו היחוד השלם שהיא במלכות דאצילות והיה רק בבריאה שהיא במטטרו"ן ומה"ש הוצרך להכות את הסלע וכמ"ש בזה בראשית דף כח: שבגיניהו שערב רב עבר משה מאמר הקב"ה וחב בסלע דמחא ביה דאינון גרמו כל דא עי"ש והיינו שע"י נעשה יחוד דיסוד רק עם המלכות דבריאה שהוא במטטרו"ן בסוד סלע המחלוקת וכדמפרש ואזיל.

דאם לא מחא בה וכו' - כלומר שאם היה היחוד השלם במלכות דאצילות סוד ברתא דמלכא שם בפיוסא בדברים סגי וכמ"ש ברע"ב פרשת כי תצא דף רעט.

לא הו טרחין ישראל וכו' - והיינו כמ"ש רבינו בפרע"ח שער הנהגת הלימוד שענין העיון בנגלות התורה לברר הלכה הוא כדי לשבר הקליפה שהיא סוד הקושיות שבהלכה ולכן צריך שיטריח האדם את עצמו להקשות בכח להסיר הקש והתבן מהלכ"ה שהוא אותיות הכל"ה העליונה עי"ש ולזה אמר הכא כי לוליא הערב רב לא היה תערובת הקליפה בהלכה ולא הצריכו לטרוח לברר הלכה לסלק ממנה הקליפה אבל ע"י הערב רב שנתערב נצוצי הקדושה בעמקי הקליפות כמ"ש בליקוטי תורה פרשת מקץ בפסוק לכו אל יוסף ע"כ הוצרך להכות בסלע שהוא ענין הטרחה לברר הלכה ע"י קושיות ומחלוקת תנאים ואמוראים

הוה שריא בפומיהון דישראל - היינו דעיקר סוד התורה שבע"פ הוא בדיבור פה ששם הוא השראת השכינה בסוד מלכות פה תורה שבע"פ קרינ ליה שלזה זכה משה בסוד פה אל פה אדבר בו וכמ"ל ריש תיקון יח דף לא: עי"ש ולזה אמר דשריא בפומיהון דישראל גם עתה בשלומדים התורה שבע"פ לשמה כראוי וכמ"ש ברע"מ פרשת פנחס דף רכט: ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו אלין

להם מימי ביאורי התורה כדאיתא שם אלמלא לא הכה משה רבינו ע"ה את הצור במי מריבה כדאיתא בפרשת חקת לא היו"ב צריכין לטרוח כ"כ בתורה שבע"פ/מג" כי נצטוו לדבר אל הסלע דברי תחנונים ואם היה עושה כן היה נשפע להם מהסלע מי באר מרים דהיינו ביאורי התורה בלא טורח כלל דהיינו בלא שיעטרכו להכות בה להסיר הקליפות/מ"א.

וזה בחי' מה שכתוב על אברהם אבינו קודם שיצא להציל את לוט (בראשית יד)/מ"ה וירק את חניכיו, כי נשמת משיח היתה אצל לוט/מ"ו והיא בחי' מלכות שנפלה בגלות אצל ארבעת המלכים ואברהם אבינו רצה להחזיר אותה למקומה והצליח להעלותה עד בחי' חיבוק ע"י שאברהם הוא איש חסד כמ"ש "חסד לאברהם" דהיינו בחי' ימין, בחי' חיבוק שהוא בימין כמ"ש וימינו תחבקני. וחיבוק הוא שמקרב בימינו את המלכות אל ליבו כנ"ל וזהו שכתוב וירק, זה בחי' קו הירוק הנ"ל, שנמשך מבינה שהיא בחי' לב כדאיתא בפתח אליהו בינה ליבא ובה הלב מבין, ומקיף את כל העולם (מ"ב)/מ"א [מ"ב] דהיינו את

דמשתדלין בה לשמה נפיק לון מיא דאורייתא מתיקין וכו' ואלין דלא משתדלין בה לשמה נפיק לון מיא מריין דאתמר בהון וימררו את חייהם בעבודה קשה דא קושיא בחומר דא ק"ו ובלבנים דא בליבון הלכה עי"ש

מ"א צ"ע התיקונים מדבר מהסלע ורבינו מביא ממנו ראייה לצור ובתורה כק הבאתי ראייה מבית לחם יהודה על ע"ח פ"ו בשער לב שצור הוא בחי' לאה וסלע הוא בחי' רחל. ובפרט שרבנו בתורה כאן בפירוש מדבר על צור לבבי דהיינו בינה וידוע שלאה עלמא דאתכסיא היא בבינה וא"כ לכאורה אין ראייה מהתיקונים שמדבר על סלע לדברי רבינו כאן שמדבר מצור דווקא.

ועיין בפרשת חקת במעשה הטעות של משה בקדש שלא נזכר שם צור אלא סלע והוציא טיפין טיפין ונעשה מזה באר בקדש ועיין פרשת בשלח פ"ז שבמעשה הכאת משה בצור בחורב מזכיר רק צור ולא סלע (וכתב שם המבין) שע"י ההכאה נמשכו נהרות עד רפידים

ועיין תורה כ' שרבינו כותב שסלע הוא בחי' צור

אבל בבית לחם יהודה הנ"ל מבואר שיש חילוק ומבאר שם שיווג יעקב ולא היה הוליד דור המדבר ואחרי שנולדו דור המדבר היה הזיווג כדי להמשיך להם מים במדבר ואז הוציא להם מהצור וע"י הכאה דייקא והצור הוא בחי' לאה

אבל אחר שנפטרו דור המדבר אז נעשה המשכת המים ע"י זיווג יעקב ורחל ואז הוציא להם מים מהסלע דייקא שהוא בחי' רחל ומבואר כאן בסוף התיקונים הנ"ל שהסלע בחי' מלכות דבריא או יצירה בחי' סלע המחלוקת ואעפ"כ היה צריך לדבר אל הסלע היפך הסברא ולסמוך על נס שהיה צריך להעשות ע"י השכינה דיתבא על טינרא בחי' יוד דמיטטרו"ן וע"י ההכאה נסתלקה היוד הנ"ל בחי' השכינה ונעשה חילול ה' שלא נתקיים הציווי לדבר אל הסלע.

²² בתולו - היה

מ"ג צ"ע מדוע הפגם בהוצאת מי באר מרים מהסלע השפיע וגרם לכל הדורות הוצאת ביאורי התורה מסלע עליון באותו אופן של קטנות מן הסלע במי מריבה בקדש.

מ"ד כדאיתא בשבחי האריז"ל שהשקה את מהרח"ו כוס ממי מרים שבכנרת ועי"ז למד ממנו בשנה את כל כתבי האריז"ל מה שאונים בכל הדורות לקח להם שנים רבות.

ועיין לק"ה תלמוד תורה ג' אות ג' שמבאר ענין ההכאה של משה בסלע זה בחי' השמאל שהפילו אותו. וז"ל שם - וזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, אלמלא לא הכה משה בצור לא הוי טרחי רבנן בשמעתתא וכו', כמוכא. כי הצור הוא בחינת תורה שבעל פה, כמוכא. והכאת משה בצור זה בחינת שמאלה, שהוא בחינת הכאה, בחינת דינים וגבורות כידוע, ומחמת שמשא רבנו היה מכרח לפל לבחינת שמאלה שבביל פרנסה שהוא בחינת להשקות העדה ובעיקר להמשיך להם פרנסה ומחמת שדורו ערערו עליו אז על ידם בא לידי טעות והכה את הסלע במשהו פעמים, דהיינו שהתגבר ביותר בחינת שמאלה, פי ה' יתברך אמר לו, ודברתם אל הסלע, פי לא היה צריך לעורר בחינת שמאלה חס ושלום, בעבדא ממש, רק לדבר בנחת אל הסלע, שהוא תורה שבעל פה ואף על פי שצריך להמשיך מים ושפע של פרנסה זה היה נמשך על ידי בחינת שמאלה דק מן הדק. ומחמת שמשא רבנו היה קדוש בתכלית הקדשה וכל פגותו היה לשם ה' לבד, על כן סבר שאי אפשר לו בשום אופן לפל לבחינת שמאלה שבביל פרנסה כי אם על ידי הכאה ממש כמו שהיה בפעם הראשון שצוהו ה' יתברך, והפית בצור וכו'. ובאמת לא כף היה רצון ה' יתברך עכשו, כי אדרבה, בפעם הראשון, הינו בתחלת התגלות התורה היה באמת ההכרח להכות בצור כדי לעורר בחינת הכאה שהוא בחינת שמאלה כדי להמשיך מים לעדה, דהיינו פרנסה, אבל אחר כף שפבר נתעורר בחינת שמאלה בשצריכין לפרנסה צריכין דיקא להמתיק בחינת שמאלה ולאכללל שמאלה בימינה ואז דיקא ממשיכין פרנסה. ועל כן על ידי הכאת משה בצור נמשכין כל הקשיות והחמרות שבהלכה, פי כלם נמשכין מבחינת השגיאה של הצדיק שהוא בחינת הכאת משה בצור, שהוא בחינת שמאלה שפבר הצדיק האמת, שהוא בחינת משה לפל לשם שבביל פרנסה כפי"ל:

ועיין שם אות ב' שמבאר באריכות כיצד השמאל שבתורה היא סיבת הצורך ביגיעה גדולה להבין סוגיא בתורה שבע"פ.

מ"ה בראשית יד (יד) וישמע אברם כי נשבה אחיו וירק את חניכיו ילידי ביתו שמנה עשר ושלש מאות וירדה עד דן;

מ"ו כידוע שממנו יצאו המואבים שמהם יצאה רות שמצאצאיה יצא דוד המלך ממנו משיח בן דוד שיבא במהרה בימינו.

²³ חגיגה יב.

מ"ח חגיגה דף יב. תנא: תהו - קו ירוק שמקיף את כל העולם כולו, שממנו יצא חשך. שנאמר (תהלים י"ח) ישת חשך סתרו סביבותיו, בהו - אלו אבנים המפולמות המשוקעות בתהום, שמהן יוצאין מים, שנאמר (ישעיהו ל"ד) ונטה עליה קו תהו ואבני בהו.

פרש"י - ישת חשך סביבותיו - למדת שקו החשך מקיף את השמים:

²⁴ תיקונים דף י.

³ תיקון ה' דף י. - ירוק כהה ואכן שגונה ירוק כהה, מסטרא דאימא עלאה שורטה מלך לוימא עלאה שהיא הבינה, דאיהי תשובה כי היא נקראת תשובה, כבוד משוכת גאונים כבוד אור חזק, שאז היא מקפת על הכל, לכן קו ירוק דאסתר פל עלמא היא סוד קו ירוק המקיף את כל העולם, ור"ל שמקיף את ז"ן הנקראים עולם. (מ"מ ונב"י ומפשיס)

השכינה/כא) בחי' חיבוק כי המלכות נקראת עולם/ב). **וחניכיו, זה בחי' חסדים, כמובא במדרש {ב"ר לך לך פ' מג [ג']/ג} לשון חניכתו [ג']/ג, ששמן אברהם כשמו כי חניכתו פירושו שם לוי וכגון תלמידי אברהם, וכיון שנקראו על שם אברהם איש החסד רומזים גם הם לחסד דהיינו ימין בחי' וימינו תחבקני. וזהו וירק את חניכיו, ויקר היינו שקו הירוק מבחי' אני חבצלת בחי' המלכות כשמאיר בה הבינה/ו) היא ירוקה כחבצלת בחי' קו ירוק היוצא מבינה מקיף את העולם, בחי' אסתר ירקקות/ג כנ"ל שאסתר המלכה בחי' השכינה וזכו היא ומרדכי להעלות את השכינה בגלות לבחי' חיבוק/ט, זאת עלייה יש לשכינה, ע"י חיבוק ימין :**

ועיקר בניינה של המלכות הוא ע"י חכמה [פ] בסוד הפסוק בחכמה יסד ארץ ובסוד דאיתא בזוהר אבא יסד ברתא, הביאור בזה כשז"א מקבל הארת החכמה אזי המלכות מקבלת ממנו חסדים ואזי היא נבנית בשלימות ועולה לבחי' נשיקין ומוכנה ליחוד השלם, וזה נעשה ע"י שהצדיק הגדול שהוא מרכבה לז"א מאיר בו החכמה ומשכיל בחכמתו להחזיר את הגידוף להלכה כנ"ל אזי הוא מאיר במלכות חסדים ועולה לבחי' נישוק ונשלמת קומתה ועומדת עימו פנים בפנים שאז ראויה לזווג (אבל בבחי' חיבוק דהיינו כשז"א מקבל מבינה גבורות ממותקות ומאיר במלכות אין זה מספיק ליחוד פנים בפנים), וזה רמוז במה שאמר אברהם לאבימלך כששאל אותו מדוע אמר על שרה שהיא אחותו כמ"ש [א/כ] כשירד אברהם אבינו מחמת הרעב לגרר וחשש שיהרגוהו ובקש משרה שתאמר שהוא אחיה וכששאל אבימלך את אברהם מדוע הטעה אותו אמר לו שחשש שיהרגוהו והוסיף לומר וגם אמנה אחותי בת אבי אך לא בת אמי וכו', ואז ותהי לי לאשה דהיינו שאמר לו שבאמת אין זה שקר כי מצד אביו היא אחותו, וביארו בזוהר שיש כאן רמז במה שאמר "בת אבי היא ותהי לי לאשה" שכשהמלכות מקבלת מבחי' אמה דהיינו מבינה אזי לא ראויה לזיווג אבל כשמקבלת מהחכמה המכונה אבא אזי נעשית אשה דהיינו שאז היא ראויה לזווג ס"ג (כמובא בזוהר אמור דף ק' ע"ב/ט), ר' אבא שלח ליה לר' שמעון אמר אימתי זוגא דכנסת ישראל

^{כא} עיין ביאור הליקוטים (בתחילת ביאורו קטע שביעי) שהשכינה נקראת כל העולם על כן הצדיק אע"פ שכל רצונו רק רוחניות אבל לצורך העולם מניח שיפילו אותו לשמאל לצורך העולם וכן הקב"ה בבריאת העולם נפל כביכול לשגיאת מיעוט הירח לצורך העולם וזה לשון הביאה"ל – כי כל אשר נמצא בעולם, הכל היה מן הארץ והשכינה כידוע, שמחמת זה נקראה בשם "כל העולם" וכמוכן בפנים בסוד החיבוק המרומז בהכתוב וירק את חניכיו וכו' שהוא קו הירוק, הנמשך מבינה, ומקיף את "כל העולם". שלפי כל זה תבין מרחוק בישוב פליאתינו הנ"ל, מה שמוכרחים הצדיקים להשתדל בטובת כלליות נפשות ישראל וכל העולם, המוכרחים להחיות הגשמי ופרנסת העושר והכבוד. כי אף על פי שמצד נשמתם, יעלו שמים כמוב"פ, כמו משה ברקיע [עיין היטב בפנים] לבל יהיו מוכרחים כל כך לאכילה ושתיה. אבל עיקר השלימות, הוא כשנתאחדים בהארץ והעולם, שהיא עולם הזה, בבחינת השכינה כנ"ל, שעיקרה בבחינת השמאל והשגיאה המוב"פ כנ"ל, הנמשכת מהשגיאה הראשונה שבדיבור השם יתברך, שהיה בו משמעות המיעוט והערוב כידוע, ואף על פי כן היה באמת בזה מכוון גדול מאת השם יתברך, למסור וליתן אותה בהארץ לבני אדם דייקא, שהם יתקנו אותה [וכמוב"פ לענין העלאת השכינה, שאף על פי שגם בתחילה מעלה אותה יעקב הצדיק בבחינת וישק וכו'. אבל אחר כך, דייקא בהתגברות לבן, ויאמר הכי אחי אתה וכו', מעלה אותם גם בבחינת הזיווג.

^{כב} **שער מאמרי רשב"י פרשת נח תוספתא בדרך נט: עה"פ נח נח. ובשער ההקדמות – דף טד עמוד א – בביאור סוד למה הבינה נקראת סמ"ך, והתבונה מ"ם שתומה כנו"ל: – ...ונודע כי הנקבה נקראת עולם, בסוד מן העולם ועד העולם:**

^{כג} פסקא ב'

^{כד} **מדרש רבה בראשית פרשה מג פסקא ב – וירק את חניכיו – חניכיו בעלי חניכתו שמם אברם כשמו.**

^{כה} משנה גיטין ט' ח'

^{כו} **משנה גיטין פרק ט' ח' – כתב חניכתו וחניכתה, פ"ש, ופרש הברטנורא – חניכתו – שם לוי של משפחה:**

^{כז} **הכוונה שמאיר בז"א גבורות ממותקות מהבינה והוא מאיר אותן בה אזי היא עולה לבחי' חיבוק.**

^{כח} דפ"ר ותקפא ותירלו ותרו-ירקקות, בתרלז ומתשכס - ירקקות

^{כט} **נראה שירקקות רומז גם לזה שהיתה במחשבתה תמיד דבוקה בעוה"ב שהוא בינה ששם הקו ירוק**

^ל תקונים דף ט: ודף סא, זוהר ח"ג (רע"ב) דף רמ"ח, זוהר ח"ג דף רנו: ורנח. בחכמה יסד ארץ, אבא יסד ברתא. ושער הפסוקים משלי ג' יט.

^{לא} * בראשית כ' יב

^{לב} **בראשית פרק כ (ז) ויאמר אבימלך אל אברהם מה ראית כי עשית את הדבר הזה: (יא) ויאמר אברהם כי אמרתי רק אין יראת אלהים במקום הזה והרגוני על דבר אשתי: (יב) וגם אמנה אחותי בת אבי הוא אף לא בת אמי ותהי לי לאשה:**

^{לג} הערת מור"ת בתקפא

^{לד} **זוהר אמור דף ק: – רבי אבא שלח ליה לרבי שמעון רבי אנא שלח לשאל מרבי שמעון, אמר, אימתי זוגא דכנסת ישראל במלפא קדישא מתי הוא היחוד של נכסת ישראל שהיא המלכות, עם המלך הקדוש שהוא ז"ל, כלומר איזה בחינות מוחין רצין להיות לז"א כלי שיוכל להתייחד עם המלכות, שלח ליה רבי שמעון לרבי אנא, תשובת שאלתך נרמזת כמה שכתוב וגם אמנה אחותי בת אבי היא אף לא בת אמי ותהי לי לאשה, כששמע רבי אנא תשובת רבי שמעון אתרגיש רבי אבא נתנגס רבי אנא, ארים קליה בכה והרים קולו ונכה, ואמר, רבי רבי בוצינא קדישא ווי ווי רבי רבי מאור הקדוש אוי אוי, ווי לעלמא פד תפוק מנייה אוי לעולם כשתלך ממנו, ווי לדרא דיהון בעלמא פד תסתלק מנהון ואוי לזור האוא שיהיה בעולם כשתסתלק מהס, וישתארו יתמין מנה וישאלו יתומים ממך.**

במלכא קדישא שלח ליה וגם אמנה וכו' ע"ש [ס"ה/טו]). ואיתא בפירוש האריז"ל על ספרא דצניעותא בשער מאמרי רשב"י [ט"ז/ס"ח], שהנשיקין הוא ס"ט ע"י החכמה. דהיינו כשנתעוררים משפתיים עליונים שהן נצח והוד עליונים, לבחי' זווג הנשיקין, דהיינו לבחי' התדבקות רוחא ברוחא, אזי נתעוררין גם נצח והוד ועמהם היסוד/ע"א תחתונים לזווג, לאתדבקא גופא בגופא.

ועתה יבאר כיצד כל זה נעשה ע"י הצדיק הדור שהוא בחי' מרכבה לו"א (כחול"ל צדיקים מרכבתו של מקום) נמצא כשהצדיק משכיל בחכמתו, ויודע מאיזה צירופין של תורה שבע"פ, נעשה אלו הצירופין שהלמדן דובר עליו. והצדיק לומד (בקול בשפתי) אלו הצירופין, ועושה מהם צירוף הלכה [כ"ב] שהיה מקודם שנתקלקל דהיינו שחזור ולומד את ההלכה בשם התנא שחדש אותה לתקן הקלקול של התחש"י. כשיש לו זאת החכמה, אזי ע"י החכמה הזאת, מאירה החכה בו"א וממנו חסדים למלכות שע"י השכינה היא מבחינות שושנת העמקים [כ"ג], דהיינו מבחי' נשיקין, בחי' שפתותיו שושנים דהיינו זיווג השפתיים שעל ידו השכינה נקראת שושנה, בחי' נשיקין דהיינו בחי' אתדבקות רוחא ברוחא. ואז מתעורר גם זווגא דגופא בגופא, שהשכינה בין תרין צדיקא יתבא, דהיינו בין צדיק עליון שהוא התנא שחידש זאת התורה, ועכשיו כשלומדים אותה הוא משפיע בה, ובין צדיק התחתון, הלומד/ע"ב להתורה/ע"ה, ומעלה להשכינה מיין נוקבין [כ"ד]

אמר ליה רבי חייא לרבי אבא שאל ממנו, האי דשלח לקבלך מאי קאמר מה השיב לך רבי שמעון בן זבד הפסוק ששלח לך, אמר לו רבי אבא, רמו לי בזה כי ודאי לאו זווגא דמלכא במטרוניתא ודאי שאין יחוד של המלך שהוא ז"ל עם המלכה שהיא המלכות, אלא בזמנא דנהרא מאבא עלאה אלף זמנא שז"ל מאיר מאבא עלאה, דהיינו כשמקבל גם מוחין לאבא, כי רק המוחין לאבא דוחים את החושים ואז יכול להיות יחוד פכ"פ, וכך אתנהרא מגיה קרינן ליה קדש (ה"ז ד"י) וכשמאיר ז"ל מאבא, אנו קוראים אותו קדש כמו אבא, דהא מביי אבא נטלא האי כי מבית אבא הוא מקבל את המוחין, וכדין מן דווגי כהדא ולו ז"ל מתייחדים יחד פכ"פ, ומפרש בגין דמלכא קדש אקרי לפי שהמלך שהוא ז"ל נקרא קדש, דכתיב קדש ישאל ליהו"ה וישראל היינו ז"ל, דנטיל מאתר דאקרי קדש לפי שמקבל את המוחין ממקום שנקרא קדש שהוא אבא, כדין אז לומר ז"ל על המלכות אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי דהיינו דהא מביי אבא שמהא דא כי מבית אבא הוא גם ה' של אחותי, כי כשי"ל מקבל המוחין מאבא, אז גם המלכות מקבלת חסדים ממנו, ולכן היא נקראת אחותו של ז"ל, ולא מביי אימא אבל לא כשהיא בחי' אחות מבית אימא, דהיינו כשי"ל מקבל את המוחין מאימא והמלכות מקבלת את הגבורות, אז עדין אין יחוד פכ"פ, ועל דא ועל כן ותהי לי לאשה דהיינו לאזווגא כהדא להתייחד כאהד, בזמנא דא ולא בזמנא אחרא בזמן הזה ולא בזמן אחר, דהיינו בזמנא דנטלא מביי אבא בזמן שז"ל מקבל את המוחין מאבא, ולא בזמנא דנטלא מביי אימא ולא בזמן שמקבל את המוחין מאימא, ויום הכפורים אוכה, דתשמיש המשה אסור ויום הכפורים מוכיח שתשמיש המטה אסור בו, בגין דווגא לא אשתכח לפי שאז לא נמאל יחוד ז"ל, דהא מביי אימא נטלא ולא מביי אבא כי אז אין ז"ל לוקח המוחין מאבא אלף מאימא, והמלכות מקבלת ממנה את הגבורות הממוסות. (שע"ר ומק"מ ומפרש)

¹⁰ ועין בשער מאמרי רשב"י פירוש לספד"צ פ"א ד"ה ודע כי חיבוק. ובפרס רמונים שער ה' ספכ"א ובאור יקר פ' אמור סוף סימן ט'

¹⁰ עיין שער מאמרי רשב"י - פירוש ספרא דצניעותא - סמוך לסוף פ"א - והשתא מפרש אמאי קארי לה זמנין חבצלת וזמנין שושנה וקאמר דבקדמיתא בחבצלת דענפין ירוקין והכונה היא כי קודם הזווג יש חיבוק ונישוק והחיבוק הוא כשהזכר אוחז בה ממקומה שהוא למטה מן היסוד ומעלה אותה בין זרועותיו עד בינה שהוא סמוכה לזרועותיה ומשים שמאלו תחת לראשה בסוד היין המשמח הבא מבינה לעורר הזווג וזמ"ש לקמן בעדנא דבעיא לאזווגא במלכא כי אין התעורר' לזווג כי אם מצד השמאל הבא מבינה בסוד היין המשמח ולא המשכר והוא המעורר את אהבה ואז הם קצוותיה ירוקין שמקבלת מבינה שהיא קו ירוק כנועד וזמ"ש אסתר ירקרוקית היתה כו' ואז היא בעייתא לאשקאה משקיו דנחלין בסוד עלייתה עד הבינה כדפרישית:

¹⁰ שער מאמרי רשב"י פ' לספרא דצניעותא בסוף פ"א (מהדורת ירושלים תשי"ט דף לב ובמהדורא מנוקדת עם הגות עמ' קמז) - והנישוק על ידי חכמה

¹⁰ עיין שער מאמרי רשב"י - פירוש ספרא דצניעותא - סמוך לסוף פרק א - ודע כי בחיבוק אין מקום לשלשה קצוות התחתונות שהם נה"י כי החיבוק בסוד הזרועות והגוף בסוד שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקינן ולפיכך לא הזכיר בחבצלת שית טרפין אבל בנשיקין שנושקין זה לזה לאתדבקא רוחא ברוחא על ידי נצח והוד העליון והם השפתיים כנועד מתעוררים נצח והוד התחתונים לפעול פעולתם ואות ברית קדש נכנס במקומו ואז היא בשית טרפין שש קצוות ותקרא שושנה על שם שש קצוותיה וז"ש שפתותיו שושנים בסוד הנשיקין והנה כאשר נצח והוד העליונים פועלים לאתדבקא רוחא ברוחא ע"י הנשיקין כנו' בפ' תרומה כן התחתונים פועלים לאתדבקא רוחא ברוחא כמעט איש ולויות וזמ"ש לקמן בתר דאתדבקת ביה במלכא באינון נשיקין והנה החיבוק על ידי הבינה כדפרישית והנישוק על ידי חכמה כי אין זווג אלא מצד החכמה וכמ"ש בפ' אמור וגם אמנה אחותי בת אבי היא כו' כמבואר שם וכאשר יזווגו ויתמוג האדם שהוא המלכות עם הלוין שהוא הת"ת אז היא כשושנה סומקא בגוונין חיורין:

¹⁰ בתשכ"ט - היא

⁷ גם בדפדפ"ר ותולד - משפתיים, ומתולד - השפתיים

¹⁴ כידוע שכל זיווג הוא בסוד נצח והוד יסוד והביאור עפ"י חסידות שהיסוד הוא סוד ההקשרות והחיבור אבל הכח להוציא את השפע ממשפיע למקבל הוא בסוד הרגלין נצח והוד שהם בחי' כח ההליכה וההולכה דהיינו יציאה ממקום למקום.

¹⁵ עיין סוף תורה סב בהשמות ד"ה ג'ו שייך לעיל

¹⁵ * שיר השירים ב'

¹⁷ משמע שכשחזור הצדיק ולומד את ההלכה הזו, זה כבר זיווגא דגופא ולא נשיקין וצ"ע הרי באות א כתב שהלימוד הוא בחי' נשיקין

דהיינו רצון וכסופים לעשות נחת בלימודו ולהקב"ה ולהביא את דברי התורה של התנא, **כדי שתתדבק** רוצה לומר שע"י המיין נוקבין מתקשטת השכינה לפני בעלה (בחי' צדיק עליון) לעוררו להשפיע.

וזה רמוז בפסוק שפתותיו שושנים נוטפות מור עובר (ש"ה ה') דהיינו שע"י **שפתותיו שושנים**, דהיינו **ע"י בחי' נשיקין**, נעשה בחי' **נוטפות מור עובר**, **לשון מעבר לעבר** דהיינו זיווג דגופא. **היינו שנוטף להשכינה ריח טוב** (ריח המור שהוא בושם ממניי הקטורת) **משני עברי'**, **מצדיק עליון ומצדיק תחתון**.

וזה רמוז גם בפסוק (שם ז') הדודאים נתנו ריח, דהיינו **ששני דודים** [ז'], **היינו שני הצדיקים, נתנו ריח :**

כל המבואר בתורה זו רמוז רבה בר בר חנה בגמ' בבא בתרא דף עג. בסיפור סתום. והרבה מפרשים ניסו כוחם לבאר דבריו, אולם רק רבינו מבאר הדברים בשם אמרם כפי שגילה לו רבב"ח בעצמו כמבואר בחיי מוהר"ן סימן ה'.

והוא המעשה השלישי שסיפר רבב"ח בגמרא בבא בתרא דף עג. וזו גרסת תלמוד הבבלי – אמר רבה לדידי חזי לי הורמין בר לילית כי קא רהיט אקופיא דשורא דמחוזא ורהיט פרשא כי רכיב חיותא מתתאיא ולא יכיל ליה זמנא חדא הוה מסרגאן ליה תרתי בודנייתי וקיימן אתרי גשרי דרונגג ושורא מהאי להאי ומהאי להאי ונקיט תרי מזגי דחמרא בידיה ומוריק מהאי להאי ומהאי להאי ולא נטפא ניטופתא לארעא ואותו היום (תהלים ק"ז) יעלו שמים ירדו תהומות הוה עד דשמעו בי מלכותא וקטלוהו

גרסת רבינו היא גרסת העין יעקב שם אות (ג) –

אמר רבה, (בר בר חנה) לדידי חזי לי הורמין בר ליליתא, (דהוה) ופי' קא רהיט אקופיא דשורא דמחוזא, ורהיט פרשא, כי רכיב (סוסיא) מתתאי, ולא יכיל ליה. זמנא חדא הוה מסרגאן ליה תרתי (חיותא) [בודנייתי], וקיימן אתרי גשרי (דרונגג), ושורא מהאי להאי ומהאי להאי, ונקיט תרי (כסי) [מזגי] דחמרא בידיה, ומוריק מהאי להאי [ומהאי להאי], ולא נטפא (מינייהו ניטפא) [נטופתא] לארעא, ואותו היום, (תהלים ק"ז) יעלו שמים ירדו תהומות הוה, (ושמעת מלכותא) [עד דשמעו בי מלכותא], וקטליה:

וזה שאמר רבב"ח לדידי חזי לי הורמין בר ליליתא, דהוה קא רהיט אקופא דשורא דמחוזא, ורהיט פרשא כי רכיב סוסיא מתתאי, ולא יכיל לי. זימנא חדא הוה מסרגין ליה תרתי חיותא, וקיימן אתרי גשרי דרונגג. ושורא מהאי להאי, ומהאי להאי. ונקיט תרי כסא דחמרא בידיה, ומוריק מהאי להאי, ולא נטפא מינייהו ניטפא לארעא. ואותו היום יעלו שמים ירדו תהומות הוה, ושמעת מלכותא וקטליה :

עח

רש"י ע"ט הורמין שד הוא כדאמרין בסנהדרין [ז']^א מפלגך ותתאי^ב דהורמין. אקופא דשורא על

ונראה שכלומד נעשים שניהם כי עצם הלימוד ברוח ממללא זה אתדבקות רוחא ברוחא בחי' נשיקין, אבל בחי' ההשפעה של התנא והעלאת מ"ן של הצדיק זה בחי' זיווג דגופא. וכנ"ל שהנשיקין מיד מעוררים בחי' זיווג דגופא, ע"י שעולה הלימוד למעלה והתנא מאיר במלכות ללומד איך לתקן את מידת המלכות את הש"י על עצמו דהיינו לחדש ימיו בתשובה כנ"ל וישב עמו חדש ימים

ע"ה הלשון להתורה צ"ע

^ע הפירוש עיין תורה קפה ותורה עה

^ע וזהו תלדות מדרש נעלם דף קלד: א"ת הדודאים אלא הדודים,

^ע הערות במאמר רבב"ח – א – גם בדפוס ותורלד – ונקיט, ומתורלד – ונקט.

^ע בתשכס - דשכ"ס

^פ סנהדרין לט.

^פ סנהדרין לט. – אמר ליה הוהא אמגושא לאמימר מפלגך לעילאי דהורמין מפלגך לתתאי דאהורמין אמר ליה אם כן היכי שביק ליה אהורמין דהורמין לעבורי מיא בארעיה.

פרשי' – אמגושא – מכסף, וידוע אני על ידי כישוף דמחצייך ולמעלה: דהורמין – שד, כדאמר הורמין בר ליליתא, בבא בתרא (עג, א). דאהורמין – הקדוש ברוך הוא קרי הכי: והיכי שביק ליה – (אמר לו היאך שביק) אהורמין דהורמין לאעברא מיא סרוחים בארעיה, אם כן היאך מניח אהורמין להעביר מים בארצו, שכל מה שאדם מכניס דרך פיו מוציא דרך הנקבים התחתונים:

תוספות – דהורמין – בקונטרס גרס קמא בלא אל"ף ובתרא באל"ף ור"ת גרס תרויהו בלא אל"ף אלא קמא הורמין בוי"ן כמו (ב"ב דף ת. ושם) איפרא הורמין שהוא לשון חן מאת המקום איפרא כמו (ב"ב דף קיט). אפרין נמטייה ובתרא הורמין בוי"ן כמו הורמין בר ליליתא (ב"ב דף עג).

^פ בתשכס - לתתאי

שיני החומה והאי עובדא להודיע צדקותיו של הקב"ה שמרחם על בריותיו ואינו נותן רשות לאלו להזיק וגם שלא לצאת בדרך יחידי. ורהיט פרשא. לפי תומו. ולא יכיל ליה שהיה השד רץ ביותר ^{ט"ב}מיהו הפרש לא היה מתכוין לכך. מסרגין שהיה אוכף וסרגא נתונין על הפרידות. ^{ט"ד}תרי גשרי דדונג. שם אותו נהר והיו רחוקים זה מזה, והשד מדלג מפרידה זו לפרידה זו. תרתי כסי דחמרא. שניה' מלאי' יין והוה מורק תרווייהו ביחד זה בתוך זה בהדי דקא משוור ואין נשפך אפי' טפה אחת ואע"פ שהיה אותו היום רוח סערה שהיו עולים יורדי הים באניות עד לב השמים ויורדים עד תהומות מכח הרוח ואעפ"כ ^{ט"ה}לא נפלה טפה לארץ. יעלו שמים וגו' פסוק הוא גבי יורדי הים בתהלים ^{ט"ז}[^{ט"ז}]. שמעי' ביה מלכא וקטליה ליה ^{ט"ח}מלכא דשידא שאין דרכו ^{ט"ח}של שד להראות לבני אדם והרגוהו מפני שהיה מגלה סודם. ואית דאמרי ביה מלכא קיסר שהיה ירא שלא יטול מלכותו שהיה אותו שד מאדם שבא על שידה, והיה דר בין האנשים :

תרגום הגמרא עפ"י רשב"ם – אמר רבב"ח נראה לי שד בן שידה ששמה לילי-ת, והוא היה רץ על שיני חומת העיר מחווא, והראו לו כדי שידע צדקת הקב"ה ששומר העיר מהשדים ועוד שידע שלא לצאת לדרך יחידי, והיה השד רץ על החומה כל כך מהר יותר ממהירות הסוס שרץ למטה, פעם אחת ראיתי אותו על שני גשרים שחצו את נהר ששמו דונג והיו שתי חיות דהיינו פרדה על כל גשר ועליה אוכף וסרגא והשד היה מדלג מזו לזו ומזו לזו ומחזיק שתי כוסות מלאות ביין בידו ומרוקן בבת אחת מזו לזו ולא נטף אפילו טיפה לארץ אע"פ שהיה אותו יום רוח סערה עד שבים היו האניות עולות עד לב השמים ויורדות עד התהום ושמע מלך השדים שנגלה השד לבני אדם וגילה בזה סודם והרג אותו ויש אומרים שחשש שיקח ממנו המלוכה כי היה מאדם שבא על שידה

ומבאר רבינו וזה שאמר רבה בר בר-הנה: לדידי חזי לי הורמיז בר ליליתא בר ליליתא הכוונה לת"ח שנקרא כן על שלומד גמרא שנקראת לילה ושד הכוונה שהת"ח היה מקבל ביאורי תורתו משד יהודי דהנה קא רהט אקופא דשורא דמחוזא, והתחש"י הנ"ל היה רודף את הצדיק שנמשל לחומה לישראל ורהט פּרשָא ולפי תומו רודף התחש"י גם את התנא שאת תורתו לומד שנקרא פרשא כי מפרש את התורה שבכתב **פי רבב סוסיא מתתאי** כשלומדים התחוננים תורת התנא חוזר רוחו לגופו כרוכב על סוס ושפתיו דובבות בקבר, **ולא יכיל לה** התנא לא יכול לסבול נשיקת הלמדן תחש"י

ואם יקשה לך מדוע לא מחזירה התורה את התנא בתשובה התירוץ **זמנא חדא הוי מסרגין לה תרתי חיותא** שלפעמים נופל התנא לשגיאה דקה כדי להמשיך גם שפע גשמי אבל התנא לא רוצה ליפול לבחי' שמאלה של תורה לכן **וקימין אתרי גשרי דדונג** כשמפילין אותו לשמאל הוא נמצא שם כמו על גשר דונג שא"א לעמוד עליו לכן חוזר לימין אלא שכיוון שמפילין אותו מיד חזרה הרי שגם הימין אצלו כמו גשר דונג שא"א לעמוד עליו, **ושור מהאי להאי ומהאי להאי**,

והתיקון לזה הוא **ונקט תרי פסא דחמרא בידה** תורה שבע"פ נקראת יין מלכות רב ושמחת הלב בינא ליבא נקראת יין המשמח ועל ידי **וימורק מהאי להאי** דהיינו שממשיך קו ירוק מהלב לתורה ומהתורה ללב ע"י שמקבל את הרדיפה באהבה ואת היסורים בשמחה עולה השכינה לבחי' חיבוק, **ולא נטפי מניה נטפא לארעא** דהיינו שחזרת השכינה להיות בין שני הצדיקים ומשפיעים דרכה זה לזה בבחי' שפתותיו מור עובר שפתותיו דייקא דהיינו נשיקין **ואותו היום יעלו שמים ירדו תהומות הוה** דהיינו שחזרת השכינה להיות בין שני צדיקים עליון הוא בחי' יעלו שמים והתחתון הוא בחי' ירדו תהומות, ע"י **ושמעת מלכותא וקטלה** דהיינו שצדיק תחתון שומע הביונות שנעשו מהתורה שבע"פ ומשכיל בחכמתו מאיזה הלכות נתהפכו ועי"ז מעלה את השכינה לזיווג נשיקין, וע"י החכמה נבנית המלכות ומוכנה לזיווג השלם ועי"ז אין לשד יהודי חיות והוא מת. כי כל חיותו מהשמאל שיש בתורה שבע"פ דהיינו מנצוצי השכינה שאינם בשלימות.

לדידי חזי לי האיפט הורמיז פירש"י שד הוא. בר

^{ט"ב} בתשכט - ומיהו

^{ט"ד} בתשכט - אתרי

^{ט"ה} בתרלז - ואע"פ, ובלוה"ת סס - ואעפ"כ

^{ט"ז} תהלים קו כו

^{ט"ח} בתשכט מחק תיבת ליה

^{ט"ח} בתרלז - דרכה

^{ט"ט} וכן הגרסא בדפוס ותרלז, ומתילו נחק תיבת האי

^כ מתרלו - פירוש רש"י, בתשכט - פי' ר"ש

ליליתא, זה ת"ח שד יהודאין. וזה בר ליליתא דהיינו שהת"ח נקרא בן לילה כי תורה שבע"פ כלפי תורה שבכתב נקראת לילה (עיין תורה ג), כמובא במדרש (שוחר טוב תהלים יט) איך ידע משה בין יום ללילה כשהיה ברקיע, ומובא, כשלמד עמו תורה שבע"פ ידע שהוא לילה. וזה בר ליליתא דהיינו שעל כן נקרא הת"ח בן לילה, וזה טעם שנקרא בן של תורה שבע"פ שעיקר הלמדן מתורה שבע"פ כנ"ל שמי שיודע רק חומש לא נקרא ת"ח. והוה רהיט השד היה רץ אקופא דשורא, על ראש חומת העיר זה צדיק הדור שחי באותו דור. דהיינו שת"ח שד יהודאין רודף את הצדיק הדור שנמשל לחומה, כמאמר חז"ל (ב"ב ז' ע"א) ת"ח אין צריך לנטירותא כי תורתם ומעשיהם הטובים של תלמידי חכמים הם שמירה לעיר כמו חומה ע"ש. ועוד גם ורהיט פרשא ורץ פרש (דהיינו רוכב על סוס) ולפי רבינו הכוונה שהלמדן רץ ורודף את הפרשא, פירש"י לפי תומו, פרשא, זה התנא צדיק עליון שחידש זאת התורה ופירשה אותה יפה, והוציא לאור תעלומה כי תורה שבע"פ מפרשת ומוציאה לאור תעלומות התורה שבכתב. גם אותו רודף הת"ח שד יהודי, אבל לפי תומו. כי ת"ח שד יהודי, אינו מכויץ לרדוף את התנא. וזאת הרדיפה נעשה ממילא כיון שלומד בלא דעת אלא להתייחר ולקנטר, לא נעשה זיווג נשיקין ולא דובבות שפתי הצדיק ע"י לימודו. כי רכיב סוסיא מתתאי, כי הלמדן הכשר ע"י שלומד תורת התנא, ע"ז מחזיר נפשו של התנא לתוך גופו דהיינו דברי תורתו¹ והבלא דגרמי (קס"ט דחיותא) דהיינו מעט חיות השורה בעצמותיו שבקברו² של התנא. החזרת נפש לגוף, היא כמו רכיבת הסוס, שהסוס טפילה לו³ להרכיב נפש התנא על סוסו, דהיינו על גופו, כמ"ש שפתותיו דובבות וכו'. וכל זה בלמדן כשר אבל למדן שד יהודי עליו נאמר אבל ולא יכיל לו שכיון שלומד בלא דעת לא מרכיב רוח התנא בגופו, כיון שהתנא לא יכול לסבול נשיקותו של הת"ח שד יהודי, כי נבילה טובה הימנו כיון שלומד בלא דעת כנ"ל, ועליו נאמר ונעתרות נשיקות שונא, והתנא צדיק עליון בורח ממנו והיינו דאמר לעיל שהת"ח שד יהודי רודף לפי תומו את הצדיק העליון, שאין הכוונה שרודף ממש בכוונה, אלא שגורם לו צער גדול שמפיל תורתו בגלות בפיו במקום לגרום שיהיו שפתיו דובבות וכו' :

ואם יקשה לך, איך הוא אינו מחזיר דהיינו תורתו של התנא ללמדן למוטב הרי הצדיק תורתו כולה זרע אמת ועל כן ראוי שכל הלומד אותה, היא תחזיר אותו בתשובה שלימה, ואדרבא הכיצד יתכן שלא רק שלא מחזירה את הלמדן בתשובה עוד גם שנתוסף לו על ידה גדלות ביותר. ואיך בא זה, שמתורה הקדושה של התנא, יכול הלמדן להכשל. ותירץ ע"ז רבב"ח, זימנא חדא הוי מסרגין ליה תרתי חיותא, פירוש כי לפעמים התנא נופל לאיזה שגיאה דקה מן הדקה של לימוד שלא לשמה, כדי שע"ז ימשיך לעולם תרתי חיותא. דהיינו כי יש שני מיני

^א בתקפא (ב"ב ח' ע"ב) ובתשכט תוקן

^ב נבא בתרא ז: - רבי יהודה נשיאה רמא דשורא אדרבנן חייב ת"ח ללסל הולאות זנית החומה אמר ריש לקיש רבנן לא צריכי נטירותא דכתיב אספרם מחול ירבון אספרם למאן אילימא לצדיקים דנפשי מחלא השתא כולהו ישראל כתיב בהו כחול אשר על שפת הים צדיקים עצמם מחול ירבון אלא הכי קאמר אספרם למעשיהם של צדיקים מחול ירבון וק"ו ומה חול שמועט מגין על הים מעשיהם של צדיקים שהם מרובים לא כל שכן שמגינים עליהם כי אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה מאי טעמא לא תימא ליה מהא אני חומה ושדי כמגדלות אני חומה זו תורה ושדי כמגדלות (דף ח.) אלו ת"ח ור"ל סבר לה כדרש רבא אני חומה זו כנסת ישראל ושדי כמגדלות אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות.

^ג בתשכט - פיר"ש

^ד בתרלו-ה ציא

^ה כמבואר בבעש"ט עה"ת פ' שלח אות א' שדברי תורתו של הצדיק הם בחי' קברו (כנ"ל באות א' דף טז.)

^ו כנ"ל בשם מהר"ל על יבמות צו:

^ז עיין זהו נדע"ט פנחס רכח ע"ב

^ח זוהר רע"מ פנחס רכח: - וזה שאמר כי מטטרוין סוס דתפארת מט"ט הוא הסוס של תפארת הרכב עליו, דביה כל ספיראן מתלבשין כי צמט"ט מתלבשים כל הספירות, פעם התפארת ופעם הסוד ופעם המלכות, ופעם כולם ביחד, והכי איהו כגופא לנשמתא וכך הוא מט"ט להם כגוף לנשמה, לכן יסתנה סס תפארת זו לפ"ת, כעין שמתנה הגשמה מלך האגוף.

^ט בכל הנוקדים נשיקותו וצ"ע אולי נשיקותיו

חיות, אחת חיות רוחני, כמו שכתוב אורך ימים בימינה. וחיות גשמי, כמו שכתוב בשמאלה עושר וכבוד. והתנא מחמת דביקותו העצומה בחיות הרוחני, אינו מתיר א"ע ח"ו מכל וכל מחיות הרוחני. אבל הקב"ה מפיל עוד לרגע מועט מאד ללימוד שלא לשמה ומחמת שהוא נפל לבחי' הלימוד [ושלא לשמה], בשביל חיות גשמי. ועל כן הוא בבחי' קיימין אתרי גשרי דדונג, ושזור מהאי להאי, דהיינו שהצדיק העליון כשמחדש תורה הוא כמו אדם שעומד על גשר של שעוה, ואינו יכול לעמוד על הגשר, על כן הוא קופץ על גשר השני. ומחמת שגם השני של שעוה, קופץ על הראשונה. וכך קופץ מהאי להאי דהיינו מזה לזה, כן התנא עיקר לימודו תמיד לשמה. ומחמת שצריך להמשיך חיות גשמי לעולם, מפילין^א אותו ללימוד שלא לשמה, אזי נוטלין ממנו לימוד בחי' לשמה ע"י מחשבה זרה שמכניס במחשבתו כפי שיתבאר, ושזור מלשמה לשלא לשמה. ומחמת קדושתו ופרישותו שכל חפצו רק לשמה, על כן שזור וקופץ משלא לשמה לשמה. כי זאת הבחי' של לימוד שלא לשמה הוא אצלו כמו גשר של דונג/ב^ב, שאין יכולים לעמוד עליו/יג. על כן מיד שזור לתוך לשמה, ומלשמה מחמת הכרח לטובת העולם, שזור/ד מהגשר הזאת, שהיא טו אצלו עכשיו כמו גשר של דונג, ושזור מזה לזה, ומזה לזה. ועי"ז שמפילין אותו לרגע מועט של לימוד שלא לשמה כדי שיהיה בתורתו גם בחי' ובשמאלה עושר וכבוד, עי"ז יש בתורתו בחי' ופושעים יכשלו במ כי השמאל שבתורה נדמה לפושעים שהצדיק גם הוא לומד בערמומיות ושלא לשמה כמותם :

התיקון לכל הנ"ל, רמו רבב"ח בתיבות ונקיט תרי כסא דחמרא בידיו (תרגום והחזיק שתי כוסות יין בידיו), פירוש כי יש טו שני בחי' יין, בחי' תורה שבע"פ, שהיא בחי' יין מלכות רב (אסתר א'). ובחי' בינה לבא שמחת הלב, שהיא ויין ישמח לבב [י], גם הוא בחי' יין. נמצא ששתי כוסות יין רומז למלכות שהיא השכינה ולבינה שהיא בחי' לב ומורק מהאי להאי (תרגום ושופך מזו לזו), מורק רמו לקו ירוק שרומז לבינה והכוונה שימשיך קו ירוק, מהאי להאי, בבחי' מה שכתוב באברהם שקודם שיצא למלחמה להציל את לוט אזי וירק את חניכיו כנ"ל הפשט עפ"י המדרש הוא שהחזיר בתשובה את תלמידיו שבאו עימו וכמבואר בתורה יא, ולפי רבינו כאן הכוונה שתיקן את השכינה והעלה אותה עד לבחי' חיבוק וכפי שנתבאר לעיל שוירק רומז לבינה וחניכיו לחסד דאברהם. וזה חיבוק כנ"ל שע"י בחי' אהבה שהיא חסד בחי' ימין מחבק הקב"ה את השכינה ומקרבה אל ליבו לבחי' בינה ליבא, וזה מעורר הצדיק התחתון ע"י שיקבל באהבה את הרדיפה שרודף אותו הת"ח שד יהודי, ואהבה בחי' חסד בחי' ימין בחי' ימינו תחבקני, וישמח ביסוריך שמיסר אותו בדברי עתק ובוז, ושמחה בחי' יין המשמח בחי'

^א מורה"ן בתקפא

^ב בתרלד- מפילים

^ג צ"ע שנקט גשר של שעוה ולא גשר רעוע ואולי לרמוז שמדובר בתורה שכתוב בה תהילים יט מתוקים מדבש ותהילים קיט מה נמליצו אמרתך מדבש לפי ודונג הוא הכלי שבו נעשה הדבש אלא שהדבש לא מתמצה מהדבורה אלא רק עובר דרכה אבל הדונג מתמצה ממנה ואולי הוא רמוז שימין ושמאל שבתורה שניהם רק חיצוניות וכלי לפנימיות התורה שהיא הדבש ובה אין שמאל, כי חיצוניות החכמה היא הערמה כנ"ל כמ"ש אני חכמה שכנתי ערמה, וערמה בימין היא קדושה וצורך לימוד החכמה ובשמאל היא טומאה וגורמת לבזות צדיקים

^ד צ"ע נראה שכדי להלביש עניין המבואר בתורה בלשון רבב"ח קצת שינה רבינו מהמכוון, כי לעיל נתבאר שאל הלישמה קופץ הצדיק מעצמו כיון שלא רוצה בשלא לישמה, אבל אל השלא לישמה מפילין אותו. נמצא אליבא דאמת מה ששוואר מהאי להאי, אין הכוונה שמעצמו קופץ מכאן לכאן, אלא שהצדיק תמיד קופץ אל הלישמה ומיד דוחפים אותו ללא לישמה לצורך הפרנסה ומיד הוא חוזר וקופץ ללישמה ושוב דוחפים אותו לשלא לישמה. וצ"ע לפ"ז רק הגשר של שלא לישמה הוא כמו דונג שא"א לעמוד עליו כי הצדיק לא יכול ללמוד שלא לישמה, אבל הגשר של לישמה אינו של דונג שהרי מצד עצמו יכול לעמוד שם אלא שלא נותנים לו כי צריך פרנסה.

עוד אולי אפשר לומר שעל כן קשה מאד ללמוד לישמה כי לצורך הפרנסה נקבע שתמיד דוחפים את הרוצה ללמוד לישמה אל שלא לישמה, ועל כן רק מי שכוחו גדול לחזור ללישמה מצליח ללמוד לישמה.

^ה צ"ע לעיל אמר שמפילין אותו וכאן משמע שקופץ מעצמו.

^א גם בדפ"ר ותולד- שהיא, ומתולד- שהוא

^ב בתרלד נמחק תיבת יש

^ג תהילים קד טו

^ד מתרצו נשמט תיבת להאי

בינה ליבא. ואזי עי"ז השכינה שהוא"ט תורה שבע"פ היא בבחי' חיבוק, בבחי' [ב] אני כחבצלת^{כא} דהיינו שהשכינה כשהיא בבחי' חיבוק אזי היא נקראת חבצלת, ירוקה כחבצלת רמוז לבינה שהיא בחי' קו ירוק, דהיינו שיהיה החיבוק בשלימות.

וזה ולא נטפא מינייהו לארעא לארץ דייקא לא נטפא דהיינו לסט"א (ביאה"ק) אבל נטפא דרך השכינה מעבר לעבר בין צדיק עליון ותחתון, דהיינו ואותו היום יעלו שמים ירדו תהומות [כב] הוה, היינו שהשכינה יושבה בין תרין צדיקא, כי צדיק עליון זה בחי' יעלו שמים. ירדו תהומות, זה בחי' צדיק תחתון. נטפא מינייהו זה בחי' נשיקין, בחי' שפתותיו נוטפות מור עובר כנ"ל.

ועל ידי מה נעשית בחי' נשיקין, בחי' נוטפות מור עובר, ע"י החכמה שמשכיל הצדיק תחתון לשמוע הבזיונות מאיזה צרופי תורה נהפך ע"י הלמדן לדבורי עתק ובוז כנ"ל. וזה ושמע מלכותא וקטליה, היינו שישכיל וישמע את "מלכותא" דהיינו התורה שבע"פ הנקרא מלכות פה [כג] שנפלה לפה הלמדן. וישכיל מצירופיו היוצאים מת"ח שד יהודי, ישמע וישכיל בשעה ששומע החירופין והגידופים^{כד} היוצאים מפה ת"ח שד יהודי, ישמע תורה שבע"פ. עי"ז קטליה, כי עיקר חיות של הקליפות והשדין^{כה} אינם אלא מניצוצי השכינה^{כו} [כז], כל זמן שהיא אינה בשלימות^{כח} ויש לה איזה חסרון מחמת הלימוד שלא לשמה כנ"ל, אזי יש להם חיות. כשמעלין אותה לבחי' חכמה, ששם עיקר בנינה [כט] אזי נשלמת קומתה ואין בה חסרון, לוכשנבנית בשלימות, עי"ז וקטליה לשד יהודי דהיינו את היצה"ר של התלמיד חכם שביזה אותו כיון שאין לו יניקה מהשכינה שהיא התורה שבע"פ מתבטל כח יצרו הרע ואזי תלוי בו מסתבר שאם ירצה ישוב בנקל אלא שעפ"ר כיון שרגיל להגרר אחר יצרו מסתבר יותר שיפול לחלשות בלא חיות :

עתה חזר לבאר את הפסוק שבו פתח את התורה ובו רמוזה כל התורה הזו

וז"פ תהלה לדוד [לא]. תהלה לשון עירבובלב, כמ"ש (איוב ד')/לג] ובמלאכיו ישים

תהלה [לד] דהיינו ערבוב כמ"ש סבאף מהול/לה] בפ"ם/לז]. זה בחי' תורה שבע"פ בחי' המלכות/לז], כידוע שדוד המלך תיקן את ספירת המלכות בשלימות עד שזכה להיות רגל רביעית במרכבה

^א בתולד - שהיא

^ב שה"ש ב' א'

^{כא} גם בדפוס ותולד - כחבצלת, ומתולד - חבצלת (כלשון הפסוק)

^{כב} לשה"כ תהלים קו כו

^{כג} פתח אליהו

^{כד} בתולד - והגידופין

^{כה} בתולד - חסר תיבת והשדין, ובלוה"ת שם תוקן.

^{כו} בתולד - הקדושה, ובלוה"ת שם - השכינה

^{כז} פרי עץ חיים שער ק"ש פ"ג, ילקוט ראובני בראשית אות תקג, עמק המלך טו יח.

^{כח} בתולד-בשלמות, ובלוה"ת שם - בשלימות

^{כט} כנ"ל אות ד' עי"ש.

^ל בתולד - כשנבנית

^{לא} תהלים קמה א'.

^{לב} בתולד-ערבוב, ובלוה"ת שם - עירבוב

^{לג} צ"ע רש"י פרש לשון הוללות ומלבי"ם לשון יהל אור וי"מ הוללות וסכלות.

^{לד} זה פירוש רבינו שם באיוב כנראה עפ"י קהלת ב' ב' לשחוק אמרתי מהולל ועפ"י ישעיה א' כב סבאך מהולל בין

^{לה} צ"ע מאיזה שרש נקרא המוהל את התינוק להכניסו בברית המילה.

^{לו} ישעיה פרק א (כב) כספף ה'ה לסיגים סבאף מהולל בפ"ם:

פרש"י - (כב) כספף היה לסיגים - שהיו עושיין מעות נחשת ומצפין אותן בכסף להונות בהם. סבאך מהולל מים - משקים שלכם מעורבים במים כדאיתא בפסיקתא, מהולל מעורב ואין לו דמיון במקרא ומ"א פותר לשחוק אמרתי מהולל (קהלת ב' ב') מעורב:

^{לז} עיין ביאור הליקוטים קטע רביעי וחמישי ד"ה והנה - והנה, בהאות ד' נראה מבואר לכל מעיין, שסמך עצמו בדבריו הקדושים על מה שמובא מהם בשאר ספרי אמת, וכל דבריו הקדושים על אודות ספירת המלכות דוד המוב"פ [שבנוגה הלבנה כידוע] שהיא התורה שבעל

עילאה דהיינו מלכות ה' אחרונה שבשם ד' אותיות הויה. היינו שתהלה לדוד רומז **כשהתורה שבע"פ נופלת** ונתערבב לצירופים אחרים ע"י שנופלת לפה הלמדן הרשע כנ"ל.

ארוממך לטאלוקי המלך, היינו התרוממות שלה של המלכות להוציאה מהגלות ולבנותה לקומה שלימה בלא חסרון, זה ע"י **אלוקימ**, דהיינו בחי' חסד אל כל היום/מא, (תהלים נב) כי שם א-ל רומז לחסד, בחי' אהבה, בחי' ימין, בחי' וימינו תחבקני.

המלך, רומז לבחי' בינה לבא דהיינו לבינא שהיא בחי' לב כמ"ש בפתח אליהו בינא ליבא ובה הלב מביין. ונקרא מלך כיון שהלב בנפש כמלך במלחמה (ספר יצירה פ"ו [מב]).

ואברכה שמך, רמז לזיווג הנשיקין היינו כי אח"כ מעלה את התורה שבע"פ לבחי' חכמה כנ"ל לחכמה הנקרא ברוך ע"ש ריבוי דברכאן. כי החכמה, היא מקור הברכה (מג) ועל כן ע"י החכמה מתברכת ונבנית המלכות, ונעשית קומה שלימה בלא חסרון ואזי אין יניקה לת"ח ש"י ומת הש"י כנ"ל, דהיינו שמת יצרו הרע ואזי בנקל יותר לו לשוב בתשובה ואם מסרב אזי מת כי כבר אין לו חיות מהסט"א :

עד כאן ביאור חברותא לתורה יב

פה והשכינה, שכל נפשות ישראל יוצאות מאתה ווגם נפש הצדיק העליון באה משם, אך נשמתו מעולה עוד במעלה יתירה כידוע, כי אורייתא וישראל כולא חד, והנפשות האלה, הן הן ההלכות הנגזרות מאתה המובא בפנים מגיזי ההלכות. וגם היא בעצמה, כל שלימות לבנונית אורה, והוא בביורר גיזוי הלכותיה בהשלמה המוב"פ.

ומתהלתה וערובה המוב"פ, נתערבבו ונחלפו כמה וכמה ניצוצי נפשותיהם, לצאת ולהיות בבחינת בהמות וחיות ממש, והעיקר בבחינת הרחלים והכבשים, כמובא מזה בהלכות ראשית הגז הלכה ה', שעל התורה הזאת. שלפי זה מבואר יותר ענין הכתוב הנ"ל, תוצא הארץ נפש חיה המוב"פ, לענין נפשות ישראל, כי כל זה מערבובה וגלותה הנ"ל, שהתחיל מקודם בריאת העולם, על ידי הדיבור של השם יתברך בעצמו, שהיה בו משמעות המיעוט והערבוב. שבאמת גם זה היה מכון גדול מאת השם יתברך וכמובא מזה במקום אחר ועיין היטב בפנים, כי על ידי זה יצא אל הפועל בחינת השמאל ושל קומתה המוב"פ, שסוף כל סוף, תאיר ותתמלא יותר על ידי זה.

^ח בתולד - נפלה

^ט בתולד - אלהי

^י בתולד - אלהי

^{מא} עיין פל"ח אות יג - שם בסוף המאמר התרוממות שלה על ידי אלקי בחינת חסד אל כל היום וכו' ולכאורה אינו מובן, ויש לפרש על פי הידוע ומבואר בכתבים ומובן גם בוזה"ק פרשה לך לך צ"ד (ובסבא משפטים דף צ"ו צ"ז ובפירוש הרמ"ז שם), כי שם אלוה שרשו הוא שם אל שהוא בחינת חסד אל כל היום, שנעשה לבוש לאותיות וא"ו ה"א ושם אל יוצא משם ס"ג שבבינה, עיין בספר ערכי הבינוניים לרי"צ ז"ל ועיין בשערי גן עדן שער האותיות בענין שם אל שסוד חסד אל כל היום, כי על ידו נשלם אותיות ו"ה שבשם הויה ואותיות מ"י שבשם אלקים, וע"ש גם כן מסוד שם אלוה הנ"ל נמצא מבואר כי שורש שם זה הקדוש הוא מבחינת חסד אל וכו' כנ"ל ועל פי המסורה כתוב כאן שם זה בוא"ו ה"א:

^{מב} משנה ד'

^{מג} עיין זתר תרומה קסב. האיזונו רפט. ובתיקון ע' [דף קב:] ובבחי' פרשת ויחי [מח ג] ופרשת בשלח [סד לג]

^{מד} עיין זתר תרומה קסב. - ועתה מפטר את המשכות המוחין לללה, ואמר כי ויזא דא סוד זה הוא כי מלת ברוך של כבוד סם וכו', דא רזא דנקודא עלאה זהו הסוד של נקודה העליונה שהיא החכמה, דאיהו ברוך שהיא נקראת כבוד לפי שהיא מקור הברכות, דכל ברכאן נבעין מתפן שכל הברכות נובעות משם, ואי תימא עלמא דאיתי אקרי ברוך ואם תאמר שעולם הנא שהוא סוד הבינה נקראת כבוד כי על ידה מתגלות הברכות לזו"ן והוא העיקר, ואמר ל'או דכי אין הדבר כן, דהא נקודה עלאה איהו דבר כי הנקודה העליונה שהיא החכמה היא בחי' זכר שהוא המקור והמשפיע, עלמא דאיתי נוקבא לכל הבינה היא בחי' הנוקבא של החכמה שהיא כלי ונית קבול להברכות, לכן איהו ברוך ואיהו ברכה החכמה נקראת כבוד ובינה נקראת זכרה, והיא לשון זכיהה המקבלת את המים, ומפני ברוך דבר הוא החכמה המשפיע, ברכה נוקבא היא הבינה המקבלת השפע, ועל דא ברוך איהו נקודה עלאה ועל כן כבוד הוא סוד החכמה שלאה מקבלת עמה.

עיין אור יקר תרומה סימן יח עמוד סא - ברוך דא רזא וכו' - הינו החכמה והטעם שנקרא ברוך שהוא מקור הברכות ואם היות שהכתר מקור אמיתי הוא נעלם ואינו משפיע אלא ע"י החכמה שהיא נקודה כדפי' ואם תאמר אם אחר גילוי הברכות אתה א"כ גייחס שם זה לבינה שממנה גילוי הברכות לספירות ולזה אמר שאינו שיש ברוך מקור ויש ברכה כלי בית קיבול לברכות ולמעלה החכמה מקור והבינה בריכה בריכה ומטה היסוד מקור והמלכות ברכה בענין ש' נקו' ברוך מעלה ומטה וה' נקבה ברכה מעלה ומטה ומפני שזכר ונקבה לא יצדק בעצם למעלה מצד עצמם זה לזה יצדק, והוה שאמר נקודה עלאה איהו דבר וכו' ....